
Aan de orde is het **debat** over **de Europese top**.

De **voorzitter**: Vandaag loopt alles een beetje door elkaar, doordat een aantal leden ook andere verplichtingen heeft. Dat geldt ook voor een lid van het kabinet, dat mij gevraagd heeft of het toegestaan is dat hij tijdens deze vergadering zich op enig moment naar een andere locatie begeeft om daar in fractieverband iets te doen. Deze minister heeft ook nog een andere pet op. Ik heb daarvoor toestemming gegeven. Ik verzoek u dus om begrip voor het feit dat het af en toe misschien een beetje door elkaar loopt.

Bij de VVD-fractie hebben we het bijzondere fenomeen dat de eerste termijn gedaan wordt door de heer Ten Broeke en de tweede termijn door mevrouw Hennis-Plasschaert. Dat is heel bijzonder. Vernieuwing? Ik sta ervoor. U kent mij. Iedere dag opnieuw. En anders zorgt u er wel voor.

Ik geef het woord aan de heer Braakhuis. Ook dat is weer anders dan u had verwacht. Hij heeft een andere verplichting. Zijn bijdrage is een maidenspeech. We gaan pas feliciteren aan het eind van de eerste termijn van de Kamer, omdat er nog twee andere maidenspeeches zijn, van de heer Dijkgraaf en van mevrouw Hennis-Plasschaert. We komen er samen uit!

Ik stel de tijd in. U hebt zeven minuten, mijnheer Braakhuis. En als die om zijn, gaat het lampje branden en ga ik u steeds bemoedigender aankijken.

□

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Voorzitter. Dat de eurocrisis nog niet voorbij is, blijkt wel uit het besluit van de Europese regeringsleiders om de stresstests van de 25 grootste banken uiterlijk eind juli openbaar te maken. Voor mij is dit eigenlijk een vrij onverwacht besluit. Mijn fractie is er wel blij mee. Zoals bekend is, heeft mijn fractie zich steeds uitgesproken voor maximale transparantie op de financiële markten. De keerzijde van deze plotselinge openbaarmaking kan echter zijn dat er onverwachte of mogelijk onaangename verrassingen uitkomen. Dat zij zo, maar we zitten niet te wachten op paniekreacties op de markt of bij de consument. Graag zou ik hierop een nadere toelichting van de minister-president krijgen. Hebben de regeringsleiders over de mogelijke gevolgen van deze openbaarmaking met elkaar gesproken? Zijn de regeringen van alle Europese landen voornemens om bijvoorbeeld eerst eventueel noodzakelijke kapitaalinjecties te doen, bij voorkeur nog voordat de stresstests openbaar worden? En, zo ja, zorgen wij er dan ook voor dat niet alleen de belastingbetalers, maar ook aandeelhouders delen in de pijn ervan? Wat als Europese banken die extra kapitaal nodig hebben, dit niet zelf kunnen ophalen? Zijn alle regeringen bereid en in staat tot het leveren van een bijdrage aan herkapitalisering?

Het is ook de vraag of de Europese Raad zelf goed door de stresstest zou komen. Dankzij het akkoord tussen de Britse, Franse en Duitse regeringen lijkt er nu een Europese bankheffing te komen, ondanks het Nederlandse voorbehoud hierop. Mijn fractie is hier heel blij mee. We zijn iets minder blij met de Nederlandse weerstand, die voortkomt uit de koppeling van maatregelen van de Nederlandse regering aan de G20, en niet aan Europa. Dit vertraagt onzes inziens de besluitvorming.

We zijn van mening dat Europese eenheid juist leidt tot een snellere overeenstemming, ook op die G20. De Europese Raad heeft een heffing op financiële transacties doorgeschoven naar de G20. Ik vrees eigenlijk dat het voorstel daar een stille dood gaat sterven. Mijn vraag aan de minister-president is wat zijn mening is over deze heffing. Is hij bereid om zich bij de G20 hard te maken voor een dergelijke heffing? En als deze heffing geheel onverwacht sneuvelt op de G20, wil de minister-president zich er dan in ieder geval binnen Europa voor inzetten? Mijn fractie hoopt dat van harte, omdat zij signaleert dat de regering Europese discussies over het gezond maken van de Europese economie vaak afhoudt. Wellicht wil de minister-president zich dan ook eens explicieter uitspreken over de Europese besluitvorming versus de G20-besluitvorming. In het kader van de subsidiariteit en de effectiviteit van besluitvorming moet de minister-president het er toch mee eens zijn dat de afhankelijkheid van de G20 en het daartegen weerstand bieden in Europa eerder een vertragingstactiek lijkt – zo komt het althans over – dan een wens om tot snellere resultaten te komen. Ik zou dus een nadere toelichting van de minister-president op dit punt zeer op prijs stellen.

Op het gebied van economic governance is de Europese Raad eigenlijk ook maar half geslaagd voor de stresstest. Mijn fractie juicht de conclusies over de aanscherping van de toepassing van het Stabiliteitspact toe. Daar kan de taskforce van de heer Van Rompuy mee verder. Er zijn echter nog altijd grote macro-economische evenwichtigheden en onevenwichtigheden in Europa die vragen om een gecoördineerde aanpak. Eigenlijk draait het hier vooral om soevereiniteit en het eventuele overdragen hiervan aan Brussel. Dat is een keuze die we niet moeten laten liggen tot er daadwerkelijk een land omvalt in Europa, maar juist een noodzakelijke stap om dat te voorkomen. Ik hoor ook graag expliciet van de minister-president hoe hij aankijkt tegen de soevereiniteitsoverdracht aan Brussel, en waar de weerstand eventueel zit.

Ik kom bij het mondiale klimaatbeleid. Opnieuw hebben de regeringsleiders niet de cruciale stap gezet om de reductiedoelstelling voor 2020 op te hogen naar 30% in plaats van de huidige 20%. De regeringsleiders spraken af dat er een analyse van de Europese Commissie komt van de kosten en baten van de 30%-doelstelling. Wij vinden dat teleurstellend mager. We lopen daarmee het risico dat we later dit jaar in Cancún weer met lege handen staan, net als in Kopenhagen. De ontwikkelingslanden zijn terecht boos op het Westen, omdat het te weinig doet. De recente klimaatonderhandelingen in Bonn zijn helaas ook op niets uitgedraaid. Er moet echt iets gebeuren om het mondiale klimaatbeleid tot een succes te maken. Daarbij is het cruciaal dat westerse landen elkaar niet langer vasthouden in stilstand, maar dat iemand het goede voorbeeld gaat geven. De EU heeft altijd beloofd om koploper te zijn in de strijd tegen klimaatverandering. Ik denk dat de tijd van mooie woorden voorbij moet zijn. Het is tijd om te leveren: geen nieuwe onderzoeken, analyses en vertragingstactieken, maar handelen. Wat mijn fractie betreft, verhogen we derhalve de klimaatambitie zo snel mogelijk van 20% naar 30%.

Ten slotte heb ik nog een vraag aan de minister-president over olieboringen in de Noordzee. Mijn collega Peters heeft tijdens het AO voorafgaand aan de Europese

Braakhuis

Raad gevraagd of de minister-president dit onderwerp tijdens de Europese Raad wilde agenderen. Hij heeft toen toegezegd om dat te proberen. Mijn fractie vindt het belangrijk dat dit nog eens goed tegen het licht wordt gehouden. Ik hoor heel graag van de minister-president hoe hij erover denkt en of hij het onderwerp heeft geagendeerd, of het is besproken en wat de mogelijke uitkomst daarvan is.

In tweede termijn zal ik een motie indienen over de ratificatie van de stabilisatie- en associatieovereenkomst met Servië. Dit onderwerp stond niet op de agenda van de Europese Raad, maar is wel besproken tijdens het laatste AO voorafgaand aan de top. Toen is afgesproken dat deze motie vandaag zou worden ingediend.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan mag ik u feliciteren met uw maidenspeech. Het was alsof u er al jaren stond! We gaan u zoenen en bebloemen, maar daar wachten we nog even mee.

(geroffel op de bankjes)

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Mijn dochter wordt vandaag 5 jaar. Ze had op haar verlanglijstje van alles staan, zolang het maar van het merk Hello Kitty was. Hello Kitty is een Japanse cartoon die veel weg heeft van Nijntje en die eerst in Azië en nu ook in Europa en Nederland grote furor maakt bij jonge kinderen. De kinderen leren Kitty kennen via internet, en leren via deze schattige mascotte spelenderwijs rekenen en taal. Op de kinderzender Nickelodeon is vooral het Chinese poppetje Kai-Lan erg populair. Mijn dochter begroet mij zelfs wel eens met "ni hao". Mevrouw de voorzitter, u hebt de nodige ervaring met kinderen, ook met kleine kinderen, maar zelfs u zult zich afvragen wat de belevingswereld van mijn dochter te maken heeft met de Europese Raad die net plaatsvond of met de G20 in Toronto later deze week. Het zit als volgt. De cartoonkarakters zijn het eigendom van de greeting card company Sanrio. Deze Japanse onderneming heeft zojuist een forse winstwaarschuwing afgegeven omdat zij verwacht dat de omzet naar de onzekere en uiterst instabiele eurozone fors zal terugvallen. Hello Kitty is dus eigenlijk ook Hello Europe. Het is een wake-upcall voor Europa: wij zijn intussen een afzetmarkt geworden van Azië voor hun cultuurgoederen, precies zoals het Amerikaanse Walt Disney dat ooit begon te zijn tijdens de Grote Depressie in de jaren dertig van de vorige eeuw. Azië rukt op in onze huiskamers, en niet alleen via de productie van flatscreens, maar dus ook in de belevingswereld van onze kinderen. Zij vormen de exportmarkt voor de creatieve geesten in Tokyo, Bangalore en Shenzhen in plaats van in Amsterdam, New York of LA.

Dit jaar is de EU de grootste exportmarkt van China geworden. Dit jaar is de EU ook het grootste gevaar voor de Chinese groei. Ten slotte is dit jaar het officiële kantelpunt in de globalisering. De industriële productie van de tweede en derde wereld overstijgt namelijk voor het eerst die van de Westerse geïndustrialiseerde wereld. De financiële crisis heeft onze groei duurzaam vertraagd, maar die van Azië, Brazilië en andere opkomende landen juist versneld. Met "duurzaam vertraagd" bedoel ik ook de pogingen van linkse partijen om via nog ambitieuzere CO₂-doelstellingen de weg naar de toekomst af te

snijden. De rest van de wereld kan het zonder ons. Dat bewees Kopenhagen alwaar EU-voorzitter Zweden via een sms op de hoogte werd gesteld van het feit dat China, de VS en de derde wereld geen klimaatakkoord hadden gesloten zoals wij dat hadden gewenst.

Wat is het antwoord van Europa op haar toenemende irrelevantie? Dat is de EU 2020-strategie. Daarin gaan wij onder meer de schooluitval van onze kinderen bijhouden en benchmarken tussen de EU-lidstaten. Fijn, ik hoef me dus geen zorgen te maken over de toekomst van mijn vijfjarige dochter. In Brussel waken namelijk de regeeringsleiders over de schooluitval van onze kinderen.

Het moge duidelijk zijn dat wij sceptisch zijn over de aanpak van de EU. Schooluitval en sociale uitsluiting zijn geen zaken waarop de EU overtuigend het verschil kan, moet of zelfs moet willen maken. De EU moet zich net zo min bezighouden met stedelijke mobiliteit. Dat onderwerp kwam gisteren op de Transportraad weer langs. Het Europa dat probeert sociale verschillen weg te subsidiëren via structuur- en cohesiefondsen, globaliseringsfondsen en andere onhaalbare doelstellingen om de sociaaleconomische gelijkheid te verminderen, is een Europa dat letterlijk niet werkt. Het Europa dat vrijheid bevordert, werkt wel en strekt zelfs tot voorbeeld voor de rest van de wereld. De VVD kiest dan ook voor een geloofwaardig Europa dat maatregelen neemt die Europa vrijer, welvarender en vooral veel veiliger kunnen maken.

Ik ga door op die veiligheid. Een akkoord over de uitwisseling van bankgegevens met de VS zou bijvoorbeeld kunnen bijdragen aan de veiligheid van onze burgers, maar zij kan ook gemakkelijk ten koste gaan van de vrijheid van die burgers. Het is daarom goed dat een oplettend Europees Parlement gebruik maakte van zijn nieuwe bevoegdheden en oordeelde dat het eerste verdrag dat de Europese Raad met de Verenigde Staten sloot, verworpen moest worden. Het is ook mooi dat de rapporteur in het Europees Parlement die dat mogelijk maakte, nu in dit huis is aangeschoven. Mevrouw Hennis-Plasschaert zal straks de tweede termijn van de VVD-fractie voor haar rekening nemen omdat ik elders in dit huis de veteranennota bespreek. De vraag die ik nu reeds, mede namens haar en dus namens de VVD-fractie, aan de regering wil stellen is: waarom in hemelsnaam dit cruciale akkoord, waarover wij ettelijke malen hebben gesproken – ik had zelfs een keer het genoeg alleen met de minister van Buitenlandse Zaken in een overleg te zitten en daar heb ik ruimschoots de tijd voor genomen – even als hamerstuk toevoegen aan de agenda van – u hoort het goed – de Landbouwrapad? SWIFT is geen vluiggertje. Het is een cruciaal verdrag dat eerst door deze Kamer moet worden bekeken alvorens kan worden beoordeeld of de regering binnen het mandaat is gebleven dat de Kamer daarvoor heeft gesteld. Dat bepalen wij, en niet de regering of de landbouwspecialisten. Het hoort gewoon in de JBZ-raad. Ik verzoek de regering dus te bevorderen dat het niet even en marge van de Landbouwrapad wordt behandeld.

Dan kom ik op de G20-bijeenkomst en de opmerkingen die ook in het verslag van de Europese Raad staan over de financiële architectuur en de afspraken die tijdens de Raad en straks in Toronto bij de G20 worden gemaakt of overwogen om de financiële stabiliteit in de wereld te verbeteren.

De VVD-fractie las tot haar genoegen dat de stresstest van de verschillende Europese banken wordt geopenbaard. Mijn collega Frans Weekers vroeg daar tijdens de

Ten Broeke

Ecofin-raad van 7 januari om en kreeg toen nul op het rekest van de toenmalige minister van Financiën, de heer Bos. Het betekent echter wel dat de stapeling van kostenverhogende elementen waarvoor de VVD al verschillende malen heeft gewaarschuwd, toeneemt. Wij hebben Basel III. Wij hebben de vooraf betaalde premies in het kader van de nieuwe depositogarantieregeling. Wij hebben de stresstesten die openbaar worden gemaakt en die ertoe strekken om het vertrouwen in de financiële sector te vergroten, wat wij steunen, maar die tegelijkertijd ook het gevaar in zich bergen dat zij de mogelijkheden van banken om kredieten te verstrekken verminderen. Dat is op dit moment een cruciaal probleem voor banken. Vraag het maar eens aan het midden- en kleinbedrijf.

Daarom de volgende vragen. De VVD wil exact weten wat nu is afgesproken over de bankentaks. Tsjechië doet niet mee, Frankrijk wil niet uitbreiden tot de economische ruimte. Daarmee bestaat het gevaar dat er bankenparadijzen binnen en buiten de EU worden gecreëerd. Hoe wordt dat voorkomen? Is daarover nagedacht? Wat is daarover namens Nederland ingebracht? Wat bedoelde de minister-president eigenlijk met: "In de Europese Raad heeft Nederland besloten leidend op te treden in de G20 voor een wereldwijde benadering van belasting op financiële instellingen?" Waarom heeft de minister-president eigenlijk zelf het initiatief genomen voor een mondiale transactiebelasting? Is die vorm wel verstandig? Kunnen wij dan niet net zo goed allemaal in Azië gaan bankieren? Hoe reëel is het perspectief van een bankenheffing eigenlijk? Canada steunt die niet, zo heeft het gisteren al laten weten. Er schijnt ook een meerderheid in de G20 tegen te zijn.

Dan IJsland en Servië. De minister-president heeft bij zijn akkoord met de opening van de onderhandelingen met IJsland inderdaad bedongen dat de betalingsverplichtingen aan Nederland worden nagekomen en zelfs direct voorwaardelijk zijn voor het sluiten van hoofdstuk 9. Als het aan de VVD had gelegen, hadden wij noch het avis, noch de onderhandelingen geopend. Deze nieuwe ondergrens moet dan ook keihard worden gehandhaafd. Ik krijg daarover graag een keiharde toezegging.

Over het ter ratificatie toezenden van het handelsakkoord met Servië laten wij vandaag, voor de verandering, het woord aan de GroenLinksfractie. Helemaal verbaasd over dit vluggertje van de heer Verhagen zijn wij niet, maar de vraag dringt zich wel op of de geïsoleerde positie van Nederland, die nu is opgeheven, ons ook iets heeft opgeleverd. Zijn wij bijvoorbeeld op andere terreinen iets opgeschoten? Is onze uitgangspositie voor de begrotingsbesprekingen, die nu beginnen, verbeterd? Een volgend kabinet zal het moeten leren.

Voorzitter. Dit brengt mij tot een terugblik op dit kabinet, meer in het bijzonder op deze premier. Natuurlijk bestaat er een gerede kans dat de heer Van Rompuy aanleiding ziet om nog een extra EU-top in te lassen, maar anders duurt het wel weer even voordat een volgende Raad plaatsvindt. En aangezien de informatie aan de andere kant van het Binnenhof keihard door alle opties heen schiet, gaat het daar dus kennelijk heel voortvarend. Mocht iets verderop het Torentje een andere bewoner krijgen, dan wil ik toch een paar woorden spreken aan het adres van deze premier. Op de avond van de verkiezingsuitslag zei mijn partijleider over de heer Balkenende dat deze zielsveel van Nederland houdt. Ik voeg daaraan toe dat ik aan de drie jaar van

Europese debatten met deze premier stellig de indruk heb overgehouden dat hij zich met hart en ziel heeft ingezet voor Nederlandse belangen, zonder daarbij zijn Europese overtuiging te verloochenen. Voor velen is dat een contradictio. Gelukkig zijn dat er steeds minder. De kern van Europa is immers dat het een unie van burgers en lidstaten is, om de rake definitie van Jaap Hoeksma nog maar eens aan te halen in dit huis.

Mag ik ten slotte een voorbeeld in herinnering roepen waaruit blijkt dat de Nederlandse belangen in een Europese instelling tot successen kunnen leiden? Deze premier stond samen met de heer Timmermans en de heer Verhagen voor de enorme opgave om na het referendum van 2005 de rest van Europa terug te krijgen aan de onderhandelingstafel voor wat nu het Verdrag van Lissabon is gaan heten. De rest van Europa stond bepaald niet te trappelen. Nederlandse media, niet in de laatste plaats de zelfbenoemde kwaliteitsmedia, geloofden er helemaal niets van en negeerden gemakshalve – en doen dat nog steeds – de resultaten. Er werden, mede afgedwongen door een actieve Tweede Kamer, acht onderhandelingspunten geformuleerd. Daarvan zijn er zes gerealiseerd. Vergelijk dat eens met het Verdrag van Nice of de Nederlandse voorbereiding – ik denk aan een Zwarte Maandag – op het Verdrag van Maastricht. Onder de zes gerealiseerde punten waren symbolische, zoals de vlag, de hymne en de naam van het verdrag. Jammer dat het wegnemen van de vlag niet echt de lading heeft onthuld, want er werden ook zaken gerealiseerd die wezenlijk corresponderen met de uitspraak van de Nederlandse bevolking in 2005. Diensten van algemeen belang werden uitgezonderd van de interne markt. Dat was een PvdA-wens en bepaald niet de onze, maar niet ontkend kan worden dat er enige relatie was met de uitspraak van de Nederlanders in 2005. Het is in ieder geval erin gekomen. De uitbreidingscriteria zijn nu opgenomen in het verdrag, inclusief het absorptievereiste. Dat was een wens van het CDA en ook van de VVD. Het is erin gekomen. Ook noem ik de oranje kaart en het benoemen van de rol van nationale parlementen. Mij is bekend hoe hard de premier op die beruchte vrijdagavond in Brussel hiervoor heeft gevochten en hoe emoties bij andere regeringsleiders op dat moment opliepen, een premier die zielsveel van dit land houdt en zich met hart en ziel heeft ingezet. Nu reeds mijn waardering en respect voor de heer Balkenende.

De **voorzitter**: De heer Ormel.

De heer **Ormel** (CDA): Ondanks de aardige woorden op het eind wil ik toch nog een vraag stellen aan de heer Ten Broeke, omdat de VVD in tweede termijn een andere woordvoerder heeft. Hij had het over SWIFT. Omdat onduidelijk is wie in de VVD op dit moment daarover het woord voert, vraag ik welke garanties de heer Ten Broeke meer wil hebben ten aanzien van SWIFT.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Volgens mij heeft de heer Ormel niet helemaal begrepen wat mijn punt was. De garantie die ik wil hebben en waarom wij in de afgelopen jaren ook allemaal hebben gevraagd, is dat de Tweede Kamer niet wordt overgeslagen, maar serieus wordt genomen. Wat nu gebeurt, kan formeel de Raad kan besluiten om een definitief akkoord tussen de Verenigde Staten en Europa toe te voegen aan willekeu-

Ten Broeke

rig welke raad om er snel een punt achter te zetten. Dat heeft men gedaan door het toe te voegen aan de agenda van de Landbouwrapad. Dat vind ik geen juiste methodiek. Wij hebben hier niet voor niks keihard met zijn allen – uiteindelijk ook de heer Ormel, zij het met enige tegenzin – gevochten voor een verbetering van de rechten van dit parlement, als het gaat om de Europese besluitvorming. Dit is een zeer wezenlijk punt. Terecht heeft het Europees Parlement onder aanvoering van mevrouw Hennis-Plasschaert, toen nog als rapporteur, de tanden daarin gezet. Aan ons de eer om hetzelfde te doen! Wij moeten het wel kunnen. Wij laten het niet over aan landbouw-specialisten, maar voegen het keurig toe aan de raad die zich er in het verleden ook mee heeft beziggehouden: de JBZ-raad.

De **voorzitter**: De heer Dijkgraaf.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): De heer Ten Broeke ging in op de klimaatdoelstellingen. De 20% hoefde van hem niet aangescherpt te worden. Is hij het niet met mij eens dat het erg ligt aan de manier waarop dat gebeurt? Bij een generieke doelstelling kan ik het mij voorstellen. Maar het ligt er nogal aan of er een generieke doelstelling komt voor alle lidstaten tezamen dan wel of de kosten-batenanalyse die uitgevoerd zal worden, zal uitwijzen – dat hoop ik eigenlijk – dat bijvoorbeeld specialisatie kan plaatsvinden en dat er gedifferentieerde doelstellingen per land kunnen worden vormgegeven.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Wij hebben er in het verleden voor gewaarschuwd – wij doen dat ook vandaag – dat je als Europa wel bezig kunt blijven om, los van de realiteit in de rest van de wereld, voortdurend CO₂-doelstellingen op tafel te leggen die helemaal door niemand worden gevolgd en dan te hopen dat je daarmee klimaatbeleid kunt voeren. Maar die illusie wordt keer op keer doorgeprikt. Het meest evident is dat gebeurd tijdens de mislukte top in Kopenhagen, waar Europa ook letterlijk irrelevant was geworden doordat men inderdaad via een sms te horen kreeg hoe de rest van de wereld had besloten dat het zou gaan. Wij hebben er anderhalf jaar lang voor gewaarschuwd. Maar goed, als het om Europa gaat en zeker om de klimaatgevolgen, zijn sommige mensen ziende blind en horende doof. Wat ons betreft, is een reëel en geloofwaardig milieubeleid alleen maar gediend met reële en geloofwaardige doelstellingen. Europa stelt die niet.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik had nog bij de heer Dijkgraaf moeten zeggen dat hij van de SGP is en bij de heer Ormel dat hij van het CDA is, want er zijn ook nieuwe kijkers die u allemaal moeten leren kennen. Daar gaan wij hen een beetje bij helpen.

Dan geef ik het woord aan de heer Van Bommel van de SP.

□

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. De voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, noemde het afgelopen dinsdag in zijn lezing hier in Den Haag een paradox dat overheden veel geld moesten uitgeven om de economische crisis te bezweren, maar dat zij daar vervolgens zelf mee in de problemen raakten op het vlak van het overheidstekort. De suggestie is dat de ogen-

schijnlijke tegenstelling erin zit dat de redder nu gered moet worden. Maar moest Griekenland niet vooral gered worden om enorme financiële schade bij banken en instituties te voorkomen die grote aantallen Griekse staatsobligaties bezaten? En liggen landen in het zuiden zoals Spanje niet onder vuur van de financiële markten, omdat die extra garanties of rente willen om hun beleggingen in de toekomst veilig te stellen?

Wat dreigt te gaan gebeuren, lijkt eerder op de fabel van de schildpad en de scorpioen. Eenmaal gered, lijken de banken en speculanten daarbij bijna ongeremd verder te kunnen gaan met hun zoektocht naar winst, ook al zullen de economie en de publieke taken daar mogelijk onder lijden. Dit lijkt helaas het beleid te worden van de EU. Het lijkt ook de inzet van de EU te worden voor de G20-top, die we vandaag voorbespreken.

De werkgroep onder leiding van de heer Van Rompuy is nog niet klaar, maar het uitgangspunt is duidelijk. Landen moeten hun begrotingen snel op orde krijgen en komen in de toekomst onder allerlei vormen van toezicht te staan. Die worden aangevuld met sancties om te voorkomen dat tekorten in de toekomst verder oplopen. De voorzitter van de ECB, de heer Trichet, die ook lid is van de werkgroep, deed deze week zelfs het voorstel die sancties toe te vertrouwen aan een onafhankelijke instantie in de EU, die sancties oplegt als een soort robot, zonder oog te hebben voor de sociale en economische omstandigheden en gevolgen. Is deze fixatie op begrotingstekorten, die mede is ingezet door de bezuinigingsoperatie in Duitsland, niet potentieel schadelijk voor de economie en daarmee ook voor de banen en de noodzakelijke belastinginkomsten van de lidstaten?

Vooral publieke voorzieningen, werknemers en de onderkant van de samenleving lijken de prijs te moeten betalen. Met de op deze top vastgestelde EU 2020-strategie blijft een belangrijke kans liggen om solidariteit in plaats van concurrentie centraal te stellen. Lidstaten mogen nota bene zelf kiezen hoe ze de realisatie meten van de doelstelling om de armoede te verminderen. Zij kunnen deze bijvoorbeeld meten aan het aantal huishoudens waarin niemand een baan heeft. Dat houdt geen rekening met het verschijnsel werkende armen, een verschijnsel dat in Europa toeneemt. De EU maakt hiermee de gevolgen voor haar beleid niet alleen onzichtbaar, maar ook onvergelykbaar. Van die verhuilingspolitiek is de SP niet gediend.

Naar de mening van de SP-fractie slaat de EU een verkeerde koers in door vooral naar het pijpen van de financiële markten te dansen en overheden als het probleem te zien. Had de EU niet zelf reeds geconcludeerd dat er op dit moment iets mis is met het gedrag en het beoordelingsvermogen van financiële markten? Is dat ook niet de reden dat de EU de zogenaamde rating agencies onder toezicht wil plaatsen? Is dat niet omdat we twijfelen aan hun inschattingvermogen en de enorme consequenties daarvan? Was het noodfonds niet nodig om voorlopig de speculatieve aanval van de financiële markten op diverse eurolanden te stoppen? Volgens een uitspraak die de heer Van Rompuy afgelopen dinsdag deed, hebben maatregelen als deze ons minstens drie jaar de tijd gegeven om te werken aan structurele maatregelen. Deelt het kabinet die inschatting?

Ik sta nu stil bij de Nederlandse inzet bij de top van de G20, de grote industrielanden. Ik noem eerst een

Van Bommel

actualiteit. De G20 had eerder beloofd de fondsen voor de armoedebestrijding in Afrika te zullen verdubbelen. Nu blijkt dat daarvan heel weinig terecht komt. De belofte wordt niet waargemaakt. Vooral Frankrijk, Duitsland en Italië komen de afspraken niet na. Gaat Nederland daarvan een groot punt maken? Gastland Canada zegt terecht dat oude beloften eerst moeten worden nagekomen; men moet geen nieuwe beloften doen en afspraken maken als de oude belofte niet wordt nagekomen. Is dat ook de opvatting van de Nederlandse regering?

Zo snel als Europese regeringen eerder klaarstonden om de banken te redden en nu klaarstaan om de overheden aan banden te leggen, zo langzaam zijn ze nu met structurele maatregelen om de markten te reguleren. Dit kabinet trapt daarbij nog eens nadrukkelijk op de rem en pleit nadrukkelijk tegen een verbod op het doen van bepaalde speculatieve transacties, zoals het zogenaamde naked short selling. Het kabinet wilde de bankenbelasting eerst niet, later alleen Europees en inmiddels alleen mondiaal invoeren, slechts met allerlei misen en maren. Het is daarom positief dat de Europese Raad toch heeft afgesproken te zullen komen tot een bankenheffing of -belasting. Men wil dat ook in G20-verband. Afgelopen dinsdag maakten Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk bekend onderling te hebben afgesproken hoe deze belasting in hun landen ongeveer zal worden ingevoerd. Gaat het kabinet zich daarbij aansluiten of schuift het dit voornemen wederom op de zo lang mogelijke baan? Graag wil ik hierop een reactie.

Het is ook opvallend dat de Europese Raad naast een bankenbelasting de invoering van een mondiale transactiebelasting wil aankaarten in de G20, maar dat het kabinet hierover zwijgt in zijn inzet. Mensen als Paul Krugman en Joseph Stiglitz hebben zich eerder voorstander getoond van deze belasting, die ook wel bekend staat als Tobintaks. Ook de SP-fractie is een groot voorstander van zo'n belasting. Het IMF geeft aan dat dit technisch mogelijk is en dat het zelf nader onderzoek zal blijven doen. Wij vinden het daarom belangrijk dat het mandaat van het IMF om aan een Tobintaks te werken wordt bevestigd. Bovendien moet er een duidelijk tijdspad worden afgesproken op de G20. Gaat de regering zich daar sterk voor maken? We missen nog enkele aanvullende maatregelen in de inzet, zoals het aanpakken van hedge funds en het komen tot internationale faillissementswetgeving voor banken. Graag op dat punt nadere duidelijkheid.

Dan nog iets over de hervorming van het IMF. De huidige quotaformule uit 2008 blijkt volgens een studie van Ralph Bryant van de VS-denktank het Brookings Institution, getiteld Government shares for the International Monetary Fund, juist nadelig uit te pakken voor lage-inkomenslanden en voor opkomende landen als India en Rusland. In plaats van een verhoging van 5% blijken deze landen er in quota juist op achteruit te gaan. De inzet van de Nederlandse regering zou Bryant dan ook afdoen als semantisch eufemisme. Met andere woorden: een papieren tijger, een doekje voor het bloeden, mooi weer spelen. De SP pleit voor een grote rol van de bevolking bij de berekening van de quota. One country, one vote, in plaats van one dollar, one vote.

Ik sluit af met Iran. De SP-fractie verzet zich tegen sancties tegen Iran die de bevolking treffen. De Nederlandse regering heeft steeds aangegeven de bevolking zoveel mogelijk te willen ontzien. Waarom dan de olie-

en gasindustrie treffen met sancties? Hoe verhoudt dit zich tot het streven van de Nederlandse regering om de bevolking te ontzien? Dergelijke sancties zullen grote onrust en groot ongemak bij de bevolking veroorzaken. Dit kan alleen maar leiden tot bijvoorbeeld prijsverhogingen voor de Iraanse consument. Dat is niet in het voordeel van de oppositie, waarvoor al die landen zeggen op te komen, en ook de oppositie zelf waarschuwt tegen dit soort maatregelen. Dit leidt tot EU-medeplichtigheid aan het stuk maken van de Iraanse oppositie, en dat kan volgens mij niet de bedoeling zijn.

Ten slotte nog een persoonlijk woord aan het adres van de minister-president. Dit was – de vorige spreker zei dat ook al – vermoedelijk zijn laatste Europese Raad. Wij kennen deze minister-president als een premier die erin geslaagd is, een sterk Europees profiel voor Nederland, maar ook voor de minister-president zelf neer te zetten. Hij is in Europa bekend geworden als de man uit Nederland die meer Europeaan is dan Nederlander. Ik denk dat wij de minister-president, gezien zijn doelstelling voor dit kabinetsbeleid, daarmee kunnen feliciteren. Uit de mond van deze woordvoerder mag dat worden opgevat als een groot compliment.

De **voorzitter**: Mevrouw Wiegman heeft laten weten dat zij niet zal deelnemen aan dit debat, zodat ik het woord geef aan de heer Ormel van het CDA.

□

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. Ik zie dat mijn nieuwe collega Braakhuis niet aanwezig is, maar namens de CDA-fractie wil ik hem van harte feliciteren met zijn maidenspeech. Ik was onder de indruk van de serieuze wijze waarop hij zijn speech hield. Hij heeft zich voordat hij Kamerlid werd ingezet voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, en hij heeft door nu al hier zo te staan laten blijken dat hij een zeer waardige collega zal zijn, die zich volledig zal inzetten voor verantwoord politiek bedrijven. Ik wens hem veel succes. Dat kan ik nog niet doen aan het adres van de andere leden die straks hun maidenspeech houden. Maar dit wilde ik graag gezegd hebben.

De **voorzitter**: En ik wil u graag danken voor het feit dat u deze mooie traditie als "nestor" van dit gezelschap levend houdt!

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. Deze Europese Raad stond terecht wederom in het teken van financieel-economische vraagstukken. De recente eurocrisis is ontstaan door gebrek aan discipline in het macro-economische beleid. Vooral Griekenland heeft zich langdurig niet gehouden aan de verplichtingen van het Verdrag van Maastricht, en het Stabiliteits- en Groeipact. De heer Ruding gaf in de Van der Grintenlezing die op 9 juni, op verkiezingsdag, is gehouden, een messcherpe analyse. Hij pleitte voor grote prioriteit, voor het behoud van stabiliteit en vertrouwen door de uit de hand gelopen overheidsuitgaven terug te dringen. Een goed advies voor de partijen die op dit moment meedoen aan de informatie. Hij geeft ook aan dat meer stabiliteit, meer discipline in de vorm van strengere beleidsafspraken en meer intensieve financieel-economische integratie nodig zijn. Dit zal, aldus Ruding, onvermijdelijk leiden tot vermindering van de nationale soevereiniteit op

Ormel

financieel-economisch gebied. Ik krijg graag een reactie van de minister-president op de woorden van de heer Ruding.

De eurocrisis dwingt de eurolanden om een solidere basis voor de euro te creëren. Tijdens deze Raad is gesproken over aanscherping van de begrotingsdiscipline en macro-economisch toezicht. In oktober komt de werkgroep van Van Rompuy met haar eindrapport. Kan de minister-president aangeven wat hij verwacht en of hij kan instemmen met de lijn zoals door Van Rompuy op deze Raad is voorgelegd?

De resultaten van de stresstest van de grootste 25 Europese banken zullen in juli openbaar worden gemaakt. De CDA-fractie vindt dit in principe positief. Dit wordt gedaan om vertrouwen te wekken en geruchten te ontkrachten. In de Verenigde Staten is dit ook gedaan. Daar was het succesvol. In hoeverre maken Nederlandse banken deel uit van deze groep van 25? Kan de minister-president zeggen wat hij vindt van de openbaarmaking en wat hij verwacht wat dat voor de Nederlandse banken zal betekenen?

De EU-leiders zijn het eens geworden over een bankenheffing. Het is ons echter nog onduidelijk hoe deze bankenheffing er concreet uit komt te zien. De ministers van Financiën van de G20 zijn er nog niet uit. In het Verenigd Koninkrijk komt een bankenheffing over de waarde van de bezittingen van een bank. Andere landen, zoals Frankrijk en Duitsland, geven aan wat te zien in een heffing over financiële transacties, de zogenaamde Tobintaks. Barroso spreekt in zijn brief over de G20 over een global financial transaction tax. Wordt dat geen bankcliëntheffing?

De CDA-fractie staat positief ten opzichte van een bankenheffing, maar vraagt wel aandacht voor de volgende randvoorwaarden.

1. Pas op voor stapeling. Denk aan de Basel III-overeenkomst.
2. Let op de timing. Een heffing zou overal tegelijkertijd moeten starten.
3. Een eventuele heffing moet proportioneel zijn en de revenuen zullen moeten gaan naar de nationale schatkisten.
4. Een heffing, liefst wereldwijd, maar in ieder geval met de Verenigde Staten.

De geannoteerde agenda voor de komende G20-top, waar wij vandaag ook over spreken, is op dit punt onduidelijk. Wat wordt de inzet tijdens de G20 van Europa?

De voorzitter van het Europees Parlement, de heer Buzek, gaf in een speech op de afgelopen Europese top aan dat wij volledig transparant moeten zijn naar onze burgers. De creditcardcultuur van leven op geleend geld moet ophouden. Wij moeten aan onze burgers vertellen dat zij meer uren moeten werken, later met pensioen kunnen en moeten leven binnen hun financiële mogelijkheden, aldus Buzek. Wordt deze boodschap in iedere Europese lidstaat op deze wijze verwoord? Graag krijg ik een reactie van de minister-president.

Met veel aplomb is de Reflectiegroep onder leiding van oud-premier González destijds aan het werk gegaan. In deze groep zat ook de heer Rem Koolhaas. De presentatie van het rapport viel ongelukkigerwijze samen met het uitbreken van de Griekse crisis. Het rapport is nu min of meer in de coulissen aangeboden aan de Raad. In conclusie 22 wordt de Reflectiegroep bedankt en dat was het dan. Wat gebeurt er nu? Verdwijnt dit rapport in een

la? Wat doet Nederland met dit rapport? Is het zinvol om dit rapport bijvoorbeeld naar de informateur te zenden?

Volgens het Verdrag van Lissabon bestaat het Europees Parlement uit 751 leden. Daar komen nu 18 leden bij, maar 3 Duitse leden gaan er voorlopig niet uit. Het resultaat is dat wij nu een parlement krijgen met 754 leden. Daarvoor is een verdragswijziging nodig. Kan de minister-president aangeven wanneer en op welke wijze dit wordt voorgelegd aan ons parlement?

De Europese Raad is akkoord gegaan met het openen van de EU-toetredingsonderhandelingen met IJsland. De CDA-fractie steunt de lijn van de regering, maar heeft in het algemeen overleg voorafgaand aan de Raad gevraagd of ontwerpconclusie 25 wel voldoende stevig was. IJsland behoort te voldoen aan de EER-verplichtingen. Wat vindt de minister-president nu? Zijn er aanpassingen aangebracht op conclusie 25 en acht de minister-president deze voldoende stevig?

Ten aanzien van Iran is op deze Raad eigenlijk niets besloten. De Raad Buitenlandse Zaken wordt uitgenodigd om op de volgende zitting, op 26 juli, een besluit te nemen over sancties. Waarom zolang wachten? Is er ook gesproken over de zorgelijke mensenrechtensituatie in Iran?

Voorgaande sprekers hebben lovende woorden gesproken tot de minister-president. Ik sluit mij daar graag en van harte bij aan, waarbij ik wel gezegd wil hebben dat wij nog maar moeten afwachten of dit de laatste top van de minister-president zal zijn.

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Allereerst natuurlijk ook namens de fractie van D66 felicitaties aan de heer Braakhuis.

D66 wil niet minder maar meer Europa. Dat is nodig om de Europese kenniseconomie tot de meest concurrerende en krachtige van de wereld te maken. Herman Van Rompuy wees afgelopen dinsdag in zijn Europesezing dan ook terecht op twee punten. Ten eerste vertaalt het afnemende economische gewicht van Europa zich in afnemende politieke macht. Ten tweede is de oplossing daarvoor niet minder maar juist meer samenwerking. In het licht van de economische ontwikkeling is begrotingsdiscipline natuurlijk een belangrijke en urgente stap. Waar nationale staten falen, biedt Europa oplossingen met afdwingbare financiële kaders, met controle op de begroting door de Europese Commissie en met stevige sanctiemogelijkheden. Vraag in dit parlement is natuurlijk welke rol Nederland daarin speelt. Wachten wij af en laten wij ons leiden door andere landen of komen wij zelf met initiatieven? Staan we op de rem of gaan wij andere landen overtuigen met goede ideeën en verstandige voorstellen? De minister-president zei onlangs dat de Nederlandse visie op de EU in 2030 nog voor de formatie naar de partijen zou worden gestuurd. Het is natuurlijk een kwestie van appreciatie of je het idee hebt dat de formatie al begonnen is of dat dat nog wel even gaat duren, maar ik heb het gevoel dat de formatie al een beetje op stoom ligt. Kan de minister-president daarom toezeggen wanneer wij die concrete visie kunnen ontvangen?

De crisis in de verschillende landen legt tegelijkertijd de zwaktes van de Europese economie pijnlijk bloot. Ik denk dat het weekend van 7-9 mei, het weekend van alle hens aan dek, nooit meer mag voorkomen. Het was een

Schouw

weekend waarin regeringsleiders en ministers van Financiën een pakket ad-hocmaatregelen moesten nemen om de Europese economie te beschermen. Dat mag dus niet meer gebeuren. Gelukkig is op de Europese top afgesproken en hebben de regeringsleiders gezegd dat coördinatie van het economisch beleid echt dringend noodzakelijk is. Wij zijn het daar van harte mee eens, want het niet afdwingbare herenakkoord uit het verleden blijkt onvoldoende te zijn. Het Stabiliteits- en Groeipact is sinds 2005 sterk verzwakt, onder anderen door onze vrienden in Duitsland en Frankrijk. Het losse herenakkoord van toen zou in de visie van D66 een hardere afdwingbare verdragsstatus moeten krijgen. Is de regering dat met ons eens? Ik ben ook benieuwd wat er wordt verstaan onder "een economische regering" of "een gecoördineerd economisch beleid". Welke modellen ziet de regering daarbij voor zich en aan welke taken en bevoegdheden wordt hierbij gedacht? Hierop krijg ik graag een reactie van de regering.

Het is duidelijk dat er twee verschillende visies op de EU 2020 en op de economische governance zijn: de communautaire aanpak en de intergouvernementele aanpak. Ik zal nu twee redenen noemen om de bevoegdheden van de Europese Commissie met betrekking tot de begrotingsdiscipline van de EU-landen en de EU 2020 te versterken.

De eerste reden is dat de intergouvernementele aanpak van de afgelopen jaren suboptimaal heeft gewerkt. Er is bovendien geen enkele reden om aan te nemen dat die de komende jaren sterk zal verbeteren. De tweede reden is dat als wij de Europese Unie volwaardig willen laten meedoen in de wereldeconomie, binnen Europa niet de landen met elkaar moeten concurreren, maar de bedrijven. Het is dus verstandig om de regie over een toekomstig stelsel van regels, monitor- en sanctiemechanismen nadrukkelijk aan de Europese Commissie te geven. Depolitiseren en juridische instrumenten zijn hierbij de toverwoorden. In plaats van de Ecofin moet men de Commissie bevoegd maken om sancties op te leggen. Hoe kijkt het kabinet aan tegen de omvorming van de huidige adviesfunctie van de Commissie tot een beslisfunctie? Wat doet het kabinet eraan om dat te bewerkstelligen?

Solide banken vormen de financiële ruggengraat van Europa. De kredietcrisis heeft nogmaals bewezen hoe verweven de Nederlandse, Europese en internationale financiële markten zijn. Om de kosten van maatregelen in de financiële sector te dekken, wordt nu een bankenheffing geopperd. Dit idee lijkt op het eerste gezicht sympathiek, maar hoe wordt precies vormgegeven aan die heffing? Wordt de heffing gebaseerd op de balansen van banken? Wordt de heffing wereldwijd, Europees of per land geregeld? Wordt die bovendien gebruikt als buffer om de gemaakte kosten te dekken? Op welke specifieke problemen in de financiële sector wordt die bankenheffing eigenlijk gericht? Is de bankenheffing verder een losstaande maatregel of een onderdeel van een veel breder pakket om de stabiliteit in de financiële markten te borgen? Op welke manier maakt de bankenheffing trouwens deel uit van de plannen om de Europese financiële sector te versterken? Hoe zit die bankenheffing in elkaar? Dat is de achtergrond van mijn vragen, want de bankenheffing kan natuurlijk nooit een afkoopsom zijn om verder niets meer te doen. Ik ontvang graag een heldere reactie hierop.

D66 is verheugd om te horen dat de Europese Raad leidend wil optreden in de G20. Mijn fractie vraagt zich echter wel af wat deze leidende rol in Toronto precies inhoudt. Zal de Europese Unie met één woordvoerder spreken om de mondiale aanpak voor heffingen en belastingen op financiële instellingen in te voeren? Wie gaat daarover het woord voeren? Laten Sarkozy en Merkel dat over aan de Spaanse voorzitter Zapatero of doet iemand anders dat? Kan de minister-president in dit kader duidelijkheid scheppen?

Tot slot heb ik nog een aantal opmerkingen over het ontwerp van de SWIFT-overeenkomst. Daarover is ook al even gesproken. Aanstaande maandag moet die goedgekeurd worden op de Landbouw- en Visserijraad. Dat lijkt ons niet passend. Het Europees Parlement heeft geëist om binnen drie jaar ervoor te zorgen dat er een systeem komt om bankendata op het Europees grondgebied te filteren in plaats van in de Verenigde Staten. Maakt dit kabinet zich sterk voor deze eis van het Europees Parlement?

Hier flikkert nu een rood lampje waarop staat: afronden. Dat zal ik ook doen, want ik ben nog niet toe aan een slotwoord voor de minister-president waarin ik hem huldig en bedank. Ik zou dat heel graag doen, maar dat lijkt mij op dit moment prematuur. Het kan immers nog wel een tijdje duren. Ik zie daarom uit naar zijn beantwoording van mijn vragen.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Dijkgraaf, die zijn maidenspeech zal houden.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Het treft zeer dat mijn maidenspeech over het verslag van de Europese Raad mag gaan. Dit spoort niet alleen mooi met mijn achtergrond als econoom, maar ik werd ook getroffen door een zin uit het verslag. Eerlijk gezegd kon ik een juichkreet niet onderdrukken. Die juichkreet werd uitgelokt door de zin dat de minister-president aangaf dat de SGP versterkt moet worden. Ik waardeer het zeer dat de minister-president het internationale belang van de SGP nu ook zo royaal erkent!

Gezien de oplopende tekorten is het goed dat de 2020-strategie beoogt om de Europese trein weer structureel op de rails te krijgen. Ik refereerde zojuist niet voor niets aan de noodzaak om het Stabiliteits- en Groeipact, het SGP, te versterken en te handhaven. Ook richting G20 vinden wij het cruciaal dat overheden toegroeien naar een evenwichtig begrotingsbeleid. De SGP-fractie blijft het echter onwenselijk vinden dat Europa verantwoordelijkheden naar zich toetrekt die haar niet toebehoren. Nu zijn de beleidsterreinen onderwijs, sociale zaken, werkgelegenheid en sociale samenhang aan de beurt. Lopen we niet het risico hiermee het paard van Troje binnen te halen?

Dit doet niets af aan het belang van een langetermijnstrategie. Ik maak mij grote zorgen over de langetermijnconcurrentiepositie van de EU in een globaliserende wereld. Wat gaat de regering doen om ervoor te zorgen dat de EU niet wegglijdt ten opzichte van de BRIC-landen: Brazilië, Rusland, India en China?

De openbaarmaking van de stresstest dwingt banken die onterecht geen schoon schip hebben gemaakt, dat alsnog te doen. Dat heeft zo zijn voordelen. Ik maak mij wel zorgen over de effecten van de openbaarmaking op

Dijkgraaf

zo'n korte termijn. Hoe groot schat de minister-president het risico in dat banken hun kapitaalbehoefte niet op tijd op orde krijgen en welke maatregelen zijn nodig om dit risico te ondervangen?

De SGP-fractie is voor een bankenheffing die gerelateerd wordt aan het risicoprofiel van banken. Daarmee willen wij bereiken dat te veel risico-opzoekend gedrag wordt afgeremd en dat de opbrengst daarvan wordt aangewend om de staatsschuld te verkleinen. Mijn vraag is wel of een dussdanige vorm gekozen kan worden dat de banken die zich goed gedragen niet worden gestraft.

Het gelijke speelveld is de spil waar het om draait bij de introductie van een bankenheffing. Daarover heeft mijn fractie nog grote zorgen, omdat het erop lijkt dat ieder land een eigen invulling kan kiezen. Welke concrete inzet hanteert de regering om een gelijk speelveld tussen banken binnen en buiten de Europese Unie en de kredietverstrekking te garanderen?

De houding van de Europese Unie ten opzichte van de nucleaire ambities van Iran blijft teleurstellend. Een recent rapport van het Clingendaelinstituut maakt volstrekt helder dat diplomatie en internationale sancties geen enkele invloed hebben op het Iraanse regime. Het rapport concludeert dat op deze wijze Israël wordt gedwongen om een einde te maken aan de Iraanse nucleaire dreiging. Hoe beoordeelt de minister deze analyse? Zal Israël op onze onvoorwaardelijke steun kunnen rekenen? Vindt de regering de aanscherping van de VN-sancties ver genoeg gaan?

Heel concreet vraag ik naar de uitvoering van de motie-Van der Staaij, waarin de regering is gevraagd te bevorderen dat de EU het Iraanse revolutionaire gardekorps op de Europese lijst van terroristische organisaties plaatst. Is dit op deze top aan de orde geweest? Zo ja, met welk resultaat?

Ik grijp net als anderen de gelegenheid aan om de minister-president hartelijk te danken voor zijn zeer grote inzet binnen Europa. Met de heer Ormel hoop ik dat vandaag niet de laatste keer is dat wij elkaar spreken. Wij moeten afwachten hoe het loopt. Mijn fractie heeft in ieder geval grote waardering voor de bijdrage van de minister-president aan de toekomst van Nederland binnen de EU.

Tot slot een opmerking over mijn diepste motivatie. Ik ben dankbaar Kamerlid te mogen zijn. Ik hoop dat mijn inzet ertoe bijdraagt dat Nederland een goede toekomst tegemoet gaat. Mijn vaste overtuiging is dat het vinden van het goede niet los kan staan van Bijbels genormeerde politiek. David geeft in psalm 4 antwoord op de vraag: Wie zal ons het goede doen zien? Hij wijst dan op God en vraagt of God Zijn licht over ons wil laten schijnen. Want dan, aldus David, heb ik meer vreugde in mijn hart dan toen er koren en wijn in overvloed waren. Dat geeft rust en vrede. David eindigt met de conclusie dat het geloof in God ons zeker doet wonen. Die toekomst wens ik allen toe.

De **voorzitter**: Dank u wel. Aan mij de eer om u als eerste te feliciteren. Volgens mij hebben wij in u een waardig opvolger van de heer Van der Vlies. De heer Van der Vlies is er vandaag overigens ook bij en heeft uw maidenspeech kunnen beluisteren. Wij wachten nog even met de verdere felicitaties tot de schorsing na de inbreng van de Kamer in eerste termijn.

□

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. De afgelopen jaren is de fractie van de Partij voor de Vrijheid veelvuldig in het geweer gekomen tegen allerlei onderdelen van het beleid van het kabinet-Balkenende, onder andere tegen de visie en het beleid van de regering met betrekking tot de Europese Unie. Het tegengaan van de Europese superstaat en het stoppen van geldslurpende projecten zonder helder resultaat binnen Europa, liepen altijd als een rode draad door onze betogen heen en dat zal vandaag niet anders zijn.

Ik begin met de toetredingswens van IJsland. Nederland was samen met het Verenigd Koninkrijk niet voor het eerst het land dat weer vooraan moest staan in de rij om met een grote geldbuidel te hulp te schieten. Dit gebeurde niet in de laatste plaats omdat de Nederlandse regering kans zag om haar ideaal van een zo groot mogelijke Europese superstaat weer een stapje dichterbij te brengen. Als voorwaarde stelde onze regering de harde eis dat IJsland de lening moet terugbetalen en dat zonder een akkoord over de lening geen sprake kan zijn van toetreding.

Toen op pijnlijke wijze duidelijk werd dat het parlement van IJsland veel weerstand had tegen het Icesaveakkoord, lagen Nederland en het Verenigd Koninkrijk met IJsland overhoop omdat het eiland een regeling weigerde over de terugbetaling van die lening. IJsland had geen moeite om de deal aan te nemen, maar bleek al snel een zeer onbetrouwbare partner door dwars te liggen over de terugbetaling. Nederland en het Verenigd Koninkrijk werden bepaald niet geholpen door de Europese Commissie die deze geldkwesitie nog wel in een advies heeft genoemd, maar het daarbij heeft gelaten en er geen conclusies aan heeft verbonden. De Europese Commissie ziet Icesave namelijk als een zaak tussen drie landen. Wie verontwaardigd is over deze gang van zaken, wordt gesust door de regering met de stelling dat wij de meeste kans op terugbetaling van het geld hebben bij een stabiel en welvarend IJsland en – ik citeer een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken – het EU-lidmaatschap van IJsland draagt daaraan bij. Dit is naar de mening van mijn fractie een vorm van chantage.

De PVV blijft ook met betrekking tot IJsland bij het standpunt dat er geen nieuwe landen moeten toetreden tot de Europese Unie. De Unie is al groot genoeg en heeft al genoeg problemen aan boord. Wij zien liever dat onbetrouwbare landen deze club verlaten. IJsland is ook niet het eerste land dat op voorhand al een onbetrouwbare partner blijkt te zijn. Ik herinner eraan dat dit eiland nooit wilde toetreden tot de EU, maar nu het in zware financiële problemen is geraakt, mag Europa wel helpen om de kastanjes uit het vuur te halen. Ook met betrekking tot Servië was en is de PVV tegen elke stap om te komen tot uitbreiding van het aantal EU-lidstaten.

Verder is in voldoende mate gebleken dat de eurozone een risicozone is. De PVV zit niet te wachten op nieuwe toetreders – ik doel dan op Estland – waarvan nauwelijks verwacht kan worden dat zij substantieel kunnen bijdragen aan het tegengaan van de instabiliteit in de eurozone.

Over de EU 2020-strategie het volgende. Het falen van de Lissabonstrategie in de afgelopen tien jaar heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat Europa in relatie tot andere wereldmachten al aardig achterloopt op het gebied van

De Roon

onderzoek en ontwikkeling. De concurrentiepositie van de Europese landen is onder de Lissabonstrategie alleen maar verzwakt. De heer Ten Broeke sprak onderhoudend over de intocht van een Japans cartoonfiguurtje in onze economie, maar er is natuurlijk meer aan de hand. De heer Dijkgraaf sprak – en terecht naar mijn mening – zijn zorgen uit over de concurrentiepositie van de Europese landen ten opzichte van de BRIC-landen. Vandaag werden wij weer onaangenaam verrast door de mededeling dat China nu ook een steeds grotere greep krijgt op de Europese scheepvaartsector en een steeds groter aandeel in de havens in Griekenland.

De EU 2020-strategie moet voor een inhaalslag zorgen, maar mijn fractie betwijfelt of deze strategie de komende tien jaar voor verbetering zal zorgen. Wij betwijfelen dit niet in de laatste plaats omdat deze strategie zich nog steeds concentreert op doelstellingen die naar onze mening alleen op nationaal en niet op Europees niveau moeten worden geregeld. De laatste twee kerndoelen die worden genoemd, sociale inclusie en onderwijs, en waarover de Europese Raad nog moet besluiten, zijn daar typische voorbeelden van. Wij zeggen dan ook dat Nederland niet moet instemmen met het politiek bekrachtigen door de Europese Raad van geïntegreerde richtsnoeren die de invulling van de EU 2020-strategie vormen en richting moeten geven aan het beleid van lidstaten. Als dat toch gebeurt, betreuren wij dat. Vooraanstaande EU-lidstaten zijn groot geworden door jarenlang eigen, specifiek nationaal beleid en economische samenwerking in Europa; dat heeft hen tot welvarende landen gemaakt. Wij willen geen algemeen beleid dat ook zaken omvat als sociale inclusie en onderwijs. Dat kan nooit de goede weg zijn.

Tijdens de G20-top van 26 en 27 juni zal, tenminste als het aan gastheer Canada ligt, vooral worden gesproken over financieel-economische onderwerpen, met beperkte ruimte voor andere onderwerpen als klimaatverandering en ontwikkelingssamenwerking. De PVV is het daarin graag met Canada eens. Maar de Nederlandse regering ziet voor de Europese positie, naast economische en financiële afspraken, ook heel andere belangen, waarbij voor ontwikkelingshulp, alsmede de vermeende klimaatverandering wel weer een belangrijke rol zal zijn weggelegd. Nederland was volgens onze minister-president ook vereerd om uitgenodigd te worden voor deze top. Ik constateer dat Nederland tijdens deze top in het gezelschap zal verkeren van vooraanstaande staten als Ethiopië, Malawi, Spanje en Vietnam. Het moet toch eens voor iedereen duidelijk worden dat Nederland alleen maar wordt uitgenodigd vanwege de gigantische bijdragen die ons land jaarlijks in allerlei projecten inbrengt, en echt niet om een andere reden.

Voor alle duidelijkheid: de PVV is tegen een Europese superstaat. Maar wij zien natuurlijk wel – dat heb ik al die jaren beklemtoond en daar blijf ik mee doorgaan – het belang van een economisch sterk en hecht Europa, om onze plaats op het economische wereldtoneel te behouden. Wij zijn het dan ook wel met de demissionaire regering eens dat een versterking van zowel de preventieve als de correctieve arm van het Stabiliteits- en Groeipact onontbeerlijk is om de overheidsfinanciën van de lidstaten gezond te maken en te houden. Ook de PVV wil geen uitgehold Stabiliteits- en Groeipact, maar juist een sterke economische en monetaire samenwerking tussen lidstaten, met goede controle en sancties. Daarom is het van het allergrootste belang dat deze samenwer-

king aan een strakke band gaat lopen, door middel van strenge regelgeving, die ook daadwerkelijk moet worden gehandhaafd.

Voorzitter, ik zie mijn rode lampje branden, dus beëindig mijn betoog.

De **voorzitter**: U mag best langer, zelfs tien minuten. U stond immers verkeerd op de lijst.

De heer **De Roon** (PVV): Kijk eens aan. Dan ga ik door, maar het zullen geen tien minuten worden.

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. De heer De Roon geeft aan dat hij vóór een sterk Stabiliteits- en Groeipact is. Als Nederland niet aan het Stabiliteits- en Groeipact zou voldoen – en dat is op dit moment het geval – is hij er dan voor dat Europa streng is tegen Nederland en zegt dat het daaraan moet voldoen? De heer De Roon zegt namelijk zoets en daarmee geeft hij aan dat hij in feite voor een gezamenlijke economische politiek is van de Europese Unie.

De heer **De Roon** (PVV): Het is onze taak en plicht om ervoor te zorgen dat we helemaal niet in het beklagdenbankje komen. De PVV zal er daarom ook alles aan doen om te voorkomen dat een dergelijke situatie überhaupt ontstaat. Ik herhaal: wij zijn voor een sterke economische en monetaire samenwerking, wat de noodzaak van een controle- en sanctiemechanisme inhoudt. We moeten er vooral voor zorgen dat we buiten die risicozone van toepassing van een dergelijk mechanisme blijven.

De heer **Ormel** (CDA): Daar moeten we voor zorgen, dat ben ik met u eens. Maar u vindt een sterk Stabiliteits- en Groeipact belangrijk en daarmee geeft u aan dat u enige soevereiniteit wilt geven aan een supranationaal gebeuren.

De heer **De Roon** (PVV): Ik heb het in de afgelopen jaren al eerder gezegd en zal het voor de heer Ormel herhalen: met betrekking tot Europese monetaire samenwerking kiezen wij voor de communautaire methode. Dat is ook hierbij het geval.

Wij zijn van mening dat transparantie van de financiële status van banken veel goeds kan betekenen voor de Europese economische situatie; openbaarmaking van de stresstest heeft dan ook in beginsel onze toestemming. Wij horen graag van de regering of ook Nederlandse banken daarbij zijn. Wat verwacht de regering: komen die Nederlandse banken er goed uit of verwacht zij problemen? Wij zijn het verder met de demissionaire regering eens – ik constateer dat voor de derde keer vandaag en dat gebeurt niet veel – dat er een Europese heffing voor banken moet komen, maar net als anderen wil ook ik graag een toelichting van de regering op wat wij binnen Europa hiervan kunnen verwachten; overal gelijk zal het binnen Europa niet worden. De heer Ten Broeke wees op de mogelijkheid van het ontstaan van bankparadijzen in Europa. Dat zal ik hierbij ook doen.

Voorzitter, hiermee rond ik mijn betoog alsnog af.

□

De heer **Van Dam** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Laat ik beginnen met mijn felicitaties uit te spreken aan het

Van Dam

adres van de collega's Braakhuis en Dijkgraaf, die vandaag al hun maidenspeech mochten uitspreken. In mijn geval duurde dat heel wat langer, namelijk enkele maanden. Ik herinner mij nog goed dat dat een zeer bijzonder moment was. Dus nogmaals mijn welgemeende felicitaties voor beide collega's.

Wij blikken vandaag terug op de Europese top van verleden week en wij kijken vooruit naar de top van de G20 het komende weekeinde in Toronto. Beide staan, begrijpelijk, in het teken van de financieel-economische crisis die de wereld in haar greep houdt. Dit drukt de andere crises in de wereld, namelijk die op het gebied van klimaat en energie en op het gebied van voedsel, armoede en ontwikkeling, echter naar de achtergrond. Dat is dus wel begrijpelijk, maar het is niet per se wenselijk.

Het aantrekken van de economie maakt de energiecrisis in de nabije toekomst nijpender. Wij zien ook dagelijks de potentiële risico's van onze sterke afhankelijkheid van fossiele brandstoffen; wij zien die letterlijk op televisie. Wat de PvdA-fractie betreft, is het niet alleen nodig, de Europese ambitie inzake emissiereductie op te schroeven van 20% naar 30% – het is teleurstellend dat dit wederom niet tot stand is gekomen – maar ook om daarop concreet actie te ondernemen. Zoals de regering terecht opmerkt in haar brief is het belangrijk dat subsidies op inefficiënte fossiele brandstoffen afgeschaft worden. Ik zou bijna zeggen: vanzelfsprekend moeten energie en klimaat op de agenda staan van de top in Seoul, niet alleen om daar kort over te spreken, zoals in Toronto gebeurt. Net zo relevant is het om aandacht te blijven schenken aan vrije handel, vooral voor ontwikkelingslanden, en aan het continue streven om de millenniumontwikkelingsdoelen te halen. Zo actief als de EU en de G20 zich buigen over de financieel-economische crisis, zo rustig is het daar aangaande die andere crises.

Mijn fractie ziet met grote instemming dat de regering aangeeft, ook de transitie naar duurzame energie op de agenda te willen houden, evenals de bestrijding van armoede en ongelijke ontwikkeling in de wereld. Er is immers meer te hervormen dan alleen maar het financiële en economische systeem. Ik vraag de regering dan ook om aan dat deel van de agenda van de G20 nadrukkelijk aandacht te besteden, zoals zij eigenlijk ook al heeft aangekondigd.

Toch vraagt de financieel-economische crisis begrijpelijkerwijs, op dit moment alle aandacht. Eerst was er de financiële crisis, daarna de economische crisis en recent was er de eurocrisis. Nu is het dan ook alle hens aan dek. Op de Europese top is gesproken over de noodzaak dat landen de begrotingsdiscipline herstellen en dat een versterking van het controle- en sanctiemechanisme wordt ingesteld. In het voorbereidende AO spraken wij over de mogelijkheid van sancties, zoals het opschorten van structuurfondsen, landbouwsubsidies en het ontnemen van stemrecht van landen die zich niet aan de afspraken ter zake houden. Mijn vraag aan de regering is of er concreet over deze zaken gesproken is op de Europese top en hoe deze sanctiemogelijkheden in Europa "liggen"; is er dus steun voor deze lijn? Is anders de komende maanden een stevige inspanning nodig om het pakket ook in deze omvang op tafel te krijgen?

Daarnaast is er gesproken over het in het voorjaar aanleveren van de kengetallen voor de begroting aan de Europese Commissie. Kan de regering nader ingaan op

de vraag hoe concreet een en ander gemaakt is bij de bespreking op de Europese top? Wat moet precies aangeleverd worden? Wat gebeurt daar vervolgens mee? Welke bevoegdheden heeft de Europese Commissie om daar wat mee te doen? Passen die binnen de huidige verdragen?

Op de G20 zal het eveneens gaan over begrotingsdiscipline. Er doemt een verschil op tussen de Amerikaanse regering aan de ene kant en een deel van Europa aan de andere kant. Obama spreekt in zijn brief, gericht aan de aanwezigen op de G20, over de noodzaak om de schuldenratio te stabiliseren. Van Rompuy en Barroso hebben het net als Merkel over het reduceren van de schuldenratio. Obama wil het begrotingstekort in 2015 terugdringen tot 3%; in Europa spreekt men over de noodzaak om verder te gaan, iets wat ook in de Nederlandse politiek breed wordt gedeeld. Wat is eigenlijk de positie van de Nederlandse regering in deze discussie? Dat kon ik niet uit de geannoteerde agenda halen. Kiest de Nederlandse regering de kant van Obama, de kant van Merkel of ligt de verstandige weg ergens in het midden, en wel de overheidsfinanciën op orde brengen, maar wel met voldoende oog voor het economische herstel?

Wie de brieven van Obama en de brief van Van Rompuy en Barroso leest, ziet dat het ook zal gaan over de valutamarkt, met name over de Chinese munt. In beide brieven wordt duidelijk aangegeven dat de Chinese stap om de Chinese munt op te waarderen, onvoldoende is. De Nederlandse regering bespreekt dit punt niet in haar brief, gericht aan de Kamer. Ik kan mij echter niet voorstellen dat, wanneer in beide andere brieven hierover gesproken wordt, dit onderwerp niet aan de orde komt. Waarom geeft de regering dit dus niet aan in haar brief aan de Kamer? Wat is eigenlijk de positie van Nederland in de discussie over de waardering van de Chinese munt?

Dank aan de minister-president voor het opbrengen van de bankenbelasting op de Europese top. De conclusie van de Europese Raad is helder. Er zal in Europa een bankenbelasting worden ingevoerd. De lidstaten moeten daarvoor regelingen treffen. Dat komt ook op de G20 aan de orde. Ook president Obama lijkt een dergelijke heffing als een optie te beschouwen.

Minder dank van de kant van mijn fractie is er voor de opstelling van de minister-president in de discussie over de derivatenmarkt. De minister-president heeft zich uitgesproken tegen een verbod op naked short selling. Ik meen dat wij daarover eerder hebben gediscussieerd, ook in het algemeen overleg. De Kamer heeft ook eerder moties op dit vlak aangenomen. Het kabinet is demissionair, dus ik verwacht toch een zekere terughoudendheid. Ik verwacht zeker niet dat de regering ingaat tegen standpunten die door een meerderheid van deze Kamer werden gedeeld. Ik hoor dan ook graag van de minister-president waarom hij zich hierin zo stevig heeft opgesteld, ook omdat een dergelijke stevige opstelling niet werd aangekondigd in de brief van het kabinet waarin het aangaf wat het zou gaan doen op de Europese top.

Wat IJsland betreft, heeft de minister-president, conform de afspraak die wij hadden gemaakt in het voorbereidende overleg, aangegeven dat IJsland geen lid van de EU kan worden als niet de Icesavekwestie is opgelost. Hoofdstuk 9 in de onderhandeling zal niet worden gesloten voordat er een oplossing is bereikt. Ik

Van Dam

zou graag van de minister-president horen hoe daarop is gereageerd, of dat standpunt voldoende steun heeft binnen de EU en of wij er nu ook op kunnen rekenen dat een en ander voortvarend wordt aangepakt.

Een kleine zijstap permitteer ik mij over Agadir, waar de afgelopen dagen geen overeenstemming is bereikt over de walvisjacht. Nu is het vangen en doden van walvissen binnen de EU verboden. Betekent dit dus voor IJsland dat dit land, ondanks het feit dat zo'n verdrag is uitgebleven, ook geen lid kan worden van de EU als het de jacht op walvissen niet staakt?

Dan kom ik bij Iran. Al op 26 juli komt een pakket maatregelen in de Raad voor Buitenlandse Zaken. Dat is vrij snel. In het algemeen overleg heb ik al mijn zorgen kenbaar gemaakt, maar wij hebben toen ook afgesproken dat er, om dit goed te kunnen beoordelen, een brief van de regering nodig is waarin zij ingaat op de eventuele risico's die verbonden zouden kunnen zijn aan eenzijdige Europese sancties voor het doorbreken van een eenheid die nu juist mondiaal zo moeizaam was bereikt. Die brief is beloofd door de minister-president, maar aangezien een en ander al op 26 juli op de agenda staat, zou ik het op prijs stellen als wij die brief zo snel mogelijk kunnen ontvangen, zodat wij daarover volgende week, namelijk voordat het reces begint, nog een overleg met de regering zouden kunnen hebben. Dus ik vraag de minister-president om die brief uiterlijk maandag aan de Kamer te sturen. Ik hoop dat dat mogelijk is.

De EU 2020-strategie voor het gezond maken van de overheidsfinanciën, het hervormen van de financiële sector en het stimuleren van economisch herstel is nog geen recept voor de toekomst van onze Europese economie. De Europese economie zal een economie moeten zijn die gestoeld is op kennis, innovatie, een duurzame energievoorziening en een duurzaam grondstoffengebruik. Maar wat het Europese model nu werkelijk uniek maakt, is dat wij dit willen om te zorgen dat iedereen kan blijven meedoen. Dus verhoging van opleidingsniveaus en arbeidsparticipatie, en het tegengaan van armoede en sociale uitsluiting zijn – zeg ik in de richting van de heer Ten Broeke, die er nu niet is maar die dit vast zal horen of teruglezen – geen linkse hobby's. Dit is nu juist de kern van het Europese model. Geen groei om de groei, geen groei voor de happy few, maar groei ten dienste van welvaart voor iedereen, en dat wel met respect voor de nationale beleidsruimte.

Ik heb nog één vraag bij de conclusies van de Europese Raad ten aanzien van de EU 2020-strategie. Er wordt gesproken over de noodzaak tot hervorming van de pensioenstelsels. Ik vraag de minister-president of het wel helder is binnen Europa dat de inrichting van die pensioenstelsels een nationale zaak is en moet blijven.

Een aantal collega's heeft al een soort afscheidssessie gehouden in de richting van de minister-president. Ik doe daar niet aan mee. Ik zou zeggen: it ain't over till it's over. De minister-president heeft ook het komende weekend nog een belangrijke taak om de belangen van Nederland in de G20 te behartigen. Daarmee wens ik hem graag veel succes.

De voorzitter: Wij gaan de vergadering nu enkele ogenblikken schorsen zodat wij onze collega's kunnen gelukwensen die hun maidenspeech hebben gehouden.

Ik heb begrepen dat er een groep misses op de tribune zit. Zoiets moois kan ons niet ontgaan. Zij hebben naar ik

heb begrepen ook een cadeau bij zich voor de minister-president.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De voorzitter: Ik kijk of iedereen er weer is.

Dat is nog niet helemaal het geval. Ik mis de heer Braakhuis, de heer Ormel, de heer Schouw en de heer Dijkgraaf. Van de heer Ten Broeke was bekend dat hij iets anders zou gaan doen.

Het woord is aan de minister-president.

□

Minister Balkenende: Voorzitter. Ik zeg de leden van de Kamer graag dank voor hun inbreng in eerste termijn. Ik zal de zaken behandelen die op mijn terrein liggen. De minister van Buitenlandse Zaken zal ingaan op de onderwerpen Iran, SWIFT en Servië. Ik zal een aantal blokjes eerst in algemene zin behandelen. Daarna zal ik bij deze blokken afzonderlijk ingaan op de vragen die de Kamer heeft gesteld. Ik zal achtereenvolgens stilstaan bij de EU 2020, de financiële sector, te beginnen met de stresstest, de heffingen en belastingen voor banken. Vervolgens zal ik enkele woorden wijden aan de G20. Daarna de werkgroep-Van Rompuy, het onderwerp economic government en ten slotte zal ik nog enkele woorden wijden aan de millenniumontwikkelingsdoelen en het thema klimaatverandering. Ik heb mij voorgenoemen om de beantwoording op deze wijze te doen.

De Europese Raad heeft de Europa 2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei vastgesteld. Er is overeenstemming bereikt over de kwantitatieve invulling van de laatste twee kerndoelen op de terreinen onderwijs en sociale insluiting. Met deze nieuwe economische strategie voor Europa kunnen wij de nodige stappen zetten om de Europese economie te moderniseren. Het komt nu aan op de implementatie. Ik heb er uitdrukkelijk op gewezen dat het aan het nieuwe Nederlandse kabinet is om de nationale doelstellingen nader in te vullen. Dit raakt aan de vraag van de heer Schouw of dit kabinet nog met een strategie moet komen. Het lijkt mij het beste dat dit deel uitmaakt van de vorming van een nieuw kabinet. Wij hebben de afgelopen maanden regelmatig met elkaar over 2020 gesproken. Wij hebben daarover een algemeen overleg en plenaire debatten gevoerd. Het lijkt mij het beste dat dit door een nieuw kabinet ter hand wordt genomen. Het hoort onderdeel te zijn van een coalitieakkoord en ook in een regeringsverklaring aan de orde te komen. Daarna kan het deel uitmaken van het debat met de Kamer.

Dan kom ik bij de financiële sector. Eerst een opmerking over de stresstest waarover verschillende sprekers opmerkingen gemaakt hebben. De Raad heeft zich gebogen over de hervormingen die in de financiële sector nodig zijn en het belang van transparantie benadrukt om het vertrouwen te bestendigen. De Europese lidstaten en toezichthouders werken op dit moment aan een gezamenlijke stresstest. Afgesproken is dat wij eind juli naar buiten treden met de uitkomsten. De minister van Financiën zal de Kamer hiervan op de hoogte houden. Deze stresstest is zeer substantieel en dekt minstens 50% van het Europese balanstotaal. Ook enkele Nederlandse banken doen mee. Ik kan op dit moment nog geen mededeling doen over de vraag om welke banken het gaat. Wij zijn voorstander van

Balkenende

maximale transparantie over de uitkomsten van de stresstest. Ik kan niet vooruitlopen op de resultaten. Echter, als onverhoopt blijkt dat bepaalde instellingen onvoldoende sterk zijn, blijven overheden bereid om te doen wat nodig is teneinde de financiële stabiliteit te bewaren.

Dat brengt mij bij enkele vragen die gesteld zijn. Zo is gevraagd hoe deze stresstest en dit stressscenario er precies uitzien. Op dit moment wordt er hard aan gewerkt. In dit stadium kan niet méér gezegd worden dan dat. Ik heb van de toezichthouder vernomen dat landenrisico's worden meegenomen in de stresstest. Verder heeft de heer Dijkgraaf gevraagd naar de effecten. Ik heb deze vraag ook aan de heer Trichet gesteld. Ik heb hem voorgelegd dat sommige banken geen problemen zullen hebben, maar andere wel en gevraagd hoe hiermee wordt omgegaan. Het antwoord was als volgt. Allereerst is het van belang om de publicatie in één keer te doen. Daarnaast moet er, als er bepaalde mededelingen over banken gedaan worden, al vooraf ruimte zijn om te werken aan herstel, aan bepaalde strategieën. Dat moet immers bijdragen aan vertrouwen. Het algemene gevoel is dat Europa gebaat is bij transparantie op dit moment. De schaduwzijde van het ontbreken van transparantie is veel groter dan het eventuele risico dat bepaalde banken mogelijk problemen ondervinden. Over welke banken dat zijn, is niets te zeggen. Ik vind het echter goed dat gekozen wordt voor transparantie, publicatie op één moment en aangeven wat landen en banken te doen staat om bij te dragen aan herstel van vertrouwen. Dat is de komende tijd aan de orde.

De heer **Schouw** (D66): Hoe voorkomen wij dat de financiële markten weer helemaal in elkaar donderen als gevolg van het publiceren van de mooie resultaten van de stresstest?

Minister **Balkenende**: Precies dezelfde vraag heb ik aan de heer Trichet gesteld: hoe ga je om met onzekerheid? De stresstest moet immers dienen om het vertrouwen te versterken en te herstellen in plaats van onzekerheid aan te wakkeren. Naar aanleiding van de vraag van de heer Dijkgraaf heb ik zo-even aangegeven dat de negatieve kanten van niet publiceren en intransparantie veel groter zijn dan het wel bieden van transparantie. Verder is het noodzakelijk om ingeval zaken naar buiten komen, informatie te verstrekken over hoe de situatie verbeterd kan worden. Dat was ook het algemene antwoord van de heer Trichet. Meer dan dat kan ik nu niet zeggen. Iedereen is zich bewust van de risico's van het niet goed begeleiden van een en ander. Dat kan immers aanleiding geven tot nare toestanden.

De heer **Schouw** (D66): Ik begrijp de antwoorden, maar ze geven mij niet het gevoel van zekerheid dat een en ander voorkomen kan worden. Uit het antwoord maak ik op dat het de volle aandacht heeft. De minister-president hoeft mij niet te vertellen wat er elders allemaal nog gebeurt. Ik denk dat wij het verkeerd doen als wij de resultaten publiceren en vervolgens de financiële markten weer in elkaar donderen.

Minister **Balkenende**: Ja.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): De minister-president noemde de naam van de heer Trichet. Betekent dat ook dat de

stresstest voor alle EU-lidstaten identiek is? Zelf vind ik dit een belangrijk punt. Wij moeten niet allerlei discussies over de test krijgen.

Minister **Balkenende**: Als de president van de Europese Centrale Bank hierover spreekt, kan niet ieder land afzonderlijk te werk gaan. Transparantie heeft dan ook geen zin, omdat dan sprake is van onvergelykbare grootheden. Er zal ongetwijfeld ruimte zijn om nationaal bepaalde accenten te leggen, maar over het algemeen moet sprake zijn van afstemming om het signaal dat vertrouwenwekkend moet zijn, gezagvol te laten zijn. Wij schieten er niets mee op als er straks voor allerlei landen verschillende criteria zijn. Dan gaat de zaak niet goed. Het is ook de intentie om niet zulke verschillen te hebben. Meer dan dat kan ik er nu echter niet over zeggen, want er wordt nog aan gewerkt. Ik hoop dat de heer Dijkgraaf daar begrip voor heeft.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Zonder meer. Ik stel nog een vervolgvraag. Misschien kan de minister-president ook daarover niet zo veel zeggen, maar ik wil toch graag weten wat hij erover kan zeggen. Mijn vraag betreft de betrokkenheid van de Kamer. Wij gaan natuurlijk een best lastige periode in, ook gezien de beschikbaarheid van de Kamer. Kan de minister-president iets zeggen over de fase waarin naar zijn mening betrokkenheid van de Kamer goed zou zijn, los van wat wij daarvan vinden?

Minister **Balkenende**: Op basis van mijn toch meerjarige ervaring met deze Kamer moet ik zeggen dat de Kamer altijd wordt geïnformeerd. Dat hebben wij ook gezien rond de maatregelen die wij moesten nemen in de richting van Griekenland. Ik heb zelf – en dit geldt ook voor de minister van Financiën – bijvoorbeeld steeds een voorbehoud moeten maken wat betreft de manier waarop het Nederlandse parlement, gegeven de huidige politieke situatie, tegen zaken aankijkt. De Kamer kent onze methode: voorafgaand aan elke Europese Raad hebben wij met elkaar een algemeen overleg en daarna een debat. Er wordt informatie gegeven als dat nodig is. Wij zijn ons zeer bewust van de kwetsbare ontwikkeling. Je kunt dit soort zaken niet doen zonder goed overleg tussen parlement en regering. Dat is steeds onze intentie geweest. Daarmee zullen wij ongetwijfeld ook doorgaan. Dat heeft ook goed gewerkt tot nu toe. Ik voeg hieraan nog één opmerking toe. Juist de goede afstemming tussen de visie van het parlement en de opstelling van de regering draagt bij aan een krachtig signaal van Nederland. Ik heb meer dan eens gezegd, bijvoorbeeld ten aanzien van de eisen die worden gesteld aan IJsland, dat het noodzakelijk is, dit hard te markeren. Dat is ontzettend belangrijk. Daarom hecht ik ook zeer aan het goede samenspel tussen Tweede Kamer en de regering.

Voorzitter, ik had het zonet verzuimd, maar mag ik nog de heer Dijkgraaf en ook de heer Braakhuis van harte gelukwensen met hun maidenspeech? Ik heb hen al gefeliciteerd tijdens de korte schorsing, maar ik wil dit nu ook graag vanaf deze plaats zeggen. Zij hebben mooie inleidingen gehouden. Ik wens hun heel veel succes in hun werk als Kamerlid na het uitspreken van hun maidenspeech.

De heer **Ormel** (CDA): Ik begrijp goed dat de stresstest en de openbaarmaking zorgvuldig moeten worden voorbereid en dat er nauw overleg moet zijn met de

Balkenende

Kamer. Er wordt gesproken over juli. Nu is de realiteit dat de Kamer in juli op reces is, dat het kabinet demissionair is en dat er een informatiefase plaatsvindt. De minister-president pleit voor een krachtig antwoord van Nederland. Wordt er in de voorbereiding ook rekening gehouden met deze bijzondere situatie?

Minister **Balkenende**: Wij praten nu niet voor niets over de uitkomsten van de Europese Raad. Tijdens de Europese Raad is gezegd dat uiterlijk in de tweede helft van juli deze stresstests naar voren zullen komen. Uiteraard zullen wij de Kamer op de hoogte houden van de uitkomsten daarvan. Het doel is transparantie. Mocht er aanleiding zijn voor overleg, dan zullen wij dat met elkaar moeten zoeken. Of het nodig is, weet ik niet. De bedoeling is nu juist om bestaande onzekerheden te voorkomen en transparantie te bieden. De Kamer wordt geïnformeerd; dat spreekt vanzelf.

De heer Ten Broeke heeft de terechte vraag gesteld hoe de verhouding is tussen de publicatie en de kredietverlening. Ik denk niet dat er sprake zal zijn van een belemmering. Het effect op de kredietverlening kan ook heel goed positief zijn. Nu verdenken de markten elke financiële instelling en gaan uit van het ergste. Dat is slecht voor het onderlinge vertrouwen. De stresstests zullen daar realisme in brengen. Dat zal voor veel instellingen betekenen dat het vertrouwen kan worden vergroot. Dit kan ook zorgen voor een betere uitgangssituatie.

De heer Dijkgraaf stelde de vraag hoe moet worden omgegaan met banken die hun kapitaaleisen niet op tijd op orde krijgen. Zoals ik al heb gezegd, kan ik nu niet vooruitlopen op de resultaten van de test, maar als onverhoopt blijkt dat bepaalde instellingen onvoldoende sterk zijn, blijven overheden bereid om te doen wat nodig is om de financiële stabiliteit te bewaren. In Nederland is de garantieregeling van de overheid om banken te ondersteunen bij het aangaan van leningen verlengd tot het einde van dit jaar. Net als bij de eerdere verlenging worden de premies opnieuw verhoogd.

Ik kreeg zonet nog de volgende informatie: de Ecofin-raad buigt zich nog in juli over de stresstest. Dat betekent dat ook in het algemeen overleg met minister De Jager hierover kan worden gesproken. De Kamer heeft dus nog een mogelijkheid na dit debat om hierbij stil te staan.

Ik kom toe aan het blok over de heffingen en belastingen voor banken. Tijdens de Europese Raad zijn wij het in beginsel eens geworden over heffingen en belastingen voor banken. Hiermee moet worden voorkomen dat de kosten van de financiële crisis door de belastingbetaler worden gedragen. De financiële sector moet juist zelf bijdragen in de kosten van het redden van banken. Een bankenbelasting draagt tevens bij aan het verminderen van systeemrisico's en aan het crisismanagement ten tijde van een financiële crisis. De details van een bankenbelasting moeten nog verder worden uitgewerkt door de Ecofin-raad en de Commissie.

Ik heb er in de Europese Raad wel op gewezen dat aan drie voorwaarden moet worden voldaan. Dit sluit aan bij de opmerkingen die de heer Ormel, de heer Ten Broeke en de heer Dijkgraaf maakten. Er moet ten eerste sprake zijn van Europese coördinatie rondom de doelstelling, grondslag en reikwijdte van de belasting, om zo een internationaal level playing field te handhaven. Er moet ten tweede rekening worden gehouden met de mogelijke

cumulatieve effecten van de maatregelen, zoals de samenloop van de gevolgen van de bankenbelasting met aangescherpte kapitaaleisen. Ten derde moet rekening worden gehouden met de gevolgen van de bankenbelasting voor de kredietverlening. De Unie zal tijdens de G20-bijeenkomst in Toronto pleiten voor het introduceren van een bankenbelasting, juist omdat een internationale aanpak sterk de voorkeur verdient uit oogpunt van het waarborgen van een level playing field. Op dit moment is nog niet te voorspellen hoe de discussie hierover zal verlopen, maar uiteraard zal ik, zodra ik meer weet, de Kamer daarvan op de hoogte stellen.

De heer **Schouw** (D66): Het is mij toch een beetje onduidelijk wat voor besluit er nu precies is genomen. Is er een principebesluit genomen om de belasting in te voeren en maakt het niet uit welke modaliteit? Wordt zij sowieso ingevoerd? Of is het besluit genomen dat het een goed idee is dat uitgewerkt kan worden, waarna het principebesluit volgt als de uitwerking er is? Ik wil daar graag een helder antwoord op hebben. En welke voorwaarden heeft de Nederlandse regering gesteld aan de invoering van de bankenbelasting? De minister-president noemt aandachtspunten. Dat is prachtig, maar ik neem aan dat er gewoon harde voorwaarden zijn, zoals bijvoorbeeld een Europese invoering.

Minister **Balkenende**: De heer Schouw heeft gelijk met zijn vraag naar de precieze status van de besluitvorming. Ik pak even de stukken erbij. In conclusie 16 staat: "De Europese Raad is het erover eens dat de lidstaten regelingen voor heffingen en belastingen moeten invoeren op financiële instellingen teneinde de lasten billijk te verdelen en stimuli vast te stellen om systeemrisico's in te perken." Hier staat een intentie: wij willen dat er een heffing komt. Is hier de juridische bepaling gemaakt dat er een heffing komt? Dat is nog te vroeg. Het is de intentie, die aangeeft dat landen dit zullen gaan doen. Er staat niet: per die datum wordt een bankenheffing ingevoerd. Dat kan ook nog niet. De intentie in Europa is echter volstrekt helder: wij willen een bankenheffing.

Die bankenheffing wordt uiteraard ook mondiaal besproken. Dat is evident. En nu krijg je het grote verschil tussen een bankenheffing en de Tobintaks. Een bankenheffing zou je ook in de Europese context kunnen doen. Het is wel verstandig dat ook de Verenigde Staten meedoen; een van de sprekers heeft dat ook gezegd. Een heffing op financiële transacties, de Tobintaks, is echter van andere orde. Daar moet je echt mondiale afspraken over maken; dat is te risicovol. Als je dat niet doet, verschuiven de bancaire activiteiten zo naar andere delen van de wereld.

De uitspraak is helder: landen behoren te gaan werken aan een bankenheffing. Dat zal naar voren worden gebracht bij de G20. Over de exacte invulling ervan wordt nu nog verder gesproken: wat is de grondslag, wat is het tarief en waar komt de revenu in terecht? Zoals de heer Schouw weet, is de Nederlandse positie: als je reventen hebt, behoren die naar de nationale middelen te gaan. Al die dingen moet je goed met elkaar afspreken. Als die zaken namelijk niet goed zijn afgekaart, krijg je problemen. Dat is de intentie. Ik verwijs voor de letterlijke tekst naar conclusie 16.

De heer **Schouw** (D66): Ik ben blij met deze uitleg. Er

Balkenende

wordt dus nog gekeken naar modaliteiten. Als het zover is, leidt dat tot een pakketje over de bankenbelasting. Zouden we dat pakketje hier dan ook met elkaar kunnen bespreken?

Minister **Balkenende**: In de discussies van de afgelopen tijd over steun aan banken, over Griekenland en het IMF en over de macro-economische afstemming zijn zaken steeds in overleg met de Kamer gebeurd. Als de Kamer spreekt met minister De Jager kan dit punt opnieuw aan de orde worden gesteld. Dat is ook het moment om verder in te gaan op de techniek, voor zover dat nu kan.

De heer **Van Dam** (PvdA): Er moet verder worden ingegaan op de techniek, maar nu gaat het erover wat er precies is besloten in de Europese Raad. Daar is de afspraak gemaakt dat lidstaten het gaan invoeren, met één uitzondering: Tsjechië wil niet meewerken. Tegelijkertijd is er gezegd dat zal moeten worden gestreefd naar gelijk speelveld. Dat veronderstelt dat er afspraken worden gemaakt over harmonisatie van deze regeling. Interpreteer ik dat juist?

Minister **Balkenende**: Ik heb aangegeven dat de intentie helder is. Wij willen een bankenheffing. Omdat de financiële sector mondiaal opereert, behoort erover te worden gesproken bij de G20. Vervolgens is aan Europa de weging of wij daarmee in feitelijke zin willen beginnen. De heer Van Dam heeft gelijk dat je dan moet bekijken hoe je dat gaan doen.

Misschien kan ik gelijk de vraag van de heren Ten Broeke en De Roon beantwoorden. Ze stipten het punt van Tsjechië aan. Als landen zich willen terugtrekken en twee landen doen dat, is het level playing field in Europa weg. Die bankenheffing moet zo breed mogelijk worden ingevoerd in verband met het gelijke speelveld. Het voorlopige voorbehoud van Tsjechië is in dat verband te betreuren, maar niet doorslaggevend. Een gelijk speelveld is een van de drie criteria waarop Nederland een bankenheffing zal beoordelen. Tsjechië heeft dit nu aangegeven en wij nemen daar kennis van. Ik heb echter ook gemerkt dat het wel eens zo kan zijn dat als de situatie verder gaat en we met elkaar in Europa tot de conclusie komen dat wij het gaan doen, wij dan nog moeten zien of landen zich daaraan gaan onttrekken. Ik beschouw de opmerking van de heer Van Dam eerlijk gezegd als een aansporing om juist te werken aan het level playing field en de afstemming. Dat is van belang.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik neem aan dat er in de Europese Raad over is gesproken of de invoering van de heffing op basis van volledige harmonisatie zal gebeuren, aangezien er gesproken is over het level playing field. Het is niet gebruikelijk dat er in Europa afspraken worden gemaakt over de precieze inrichting van belastingmaatregelen. Daarmee kom je meteen bij een ander punt. Als je niet werkt op basis van harmonisatie kunnen lidstaten zich eraan onttrekken.

Minister **Balkenende**: U praat nu feitelijk al over de techniek en de exacte invulling. Ik geef net aan dat de conclusie moet worden gelezen zoals die hier staat. Over de verdere invulling zal absoluut nader overleg moeten plaatsvinden. Dat is ook mijn boodschap geweest.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik vind dat geen kwestie van

techniek. Er is over gesproken. Wij gaan het invoeren. Dan neem ik toch aan dat er is afgesproken of het gezamenlijk op dezelfde manier wordt ingevoerd of dat het aan de lidstaten zelf is en we daarmee grote verschillen riskeren.

Minister **Balkenende**: Ik moet oppassen dat ik me niet ga herhalen. De intentie moet worden afgeleid uit conclusie 16. Daarin staat glashelder wat de Europese Raad wil, maar verder dan dat zijn wij niet gegaan. Uit deze tekst vloeit niet direct iets voort over de exacte invulling of de harmonisatie. Deze tekst geeft aan wat op dit moment de stand van zaken is. Wij zijn er nog niet. Het is echter wel helder dat de Europese Raad er alles aan zal doen om het te gaan invoeren en dat vind ik een belangwekkend signaal. De heer Schouw vroeg terecht of wij hiermee besloten hebben dat het per 1 november wordt ingevoerd. Nee, dat is nog niet het geval. Het is wel een buitengewoon belangrijke afspraak die een vervolg zal krijgen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik begrijp dat wij nu niet over techniek praten. Daarover ga ik dus ook geen vragen stellen. Er is wel een algemeen uitgangspunt dat uitmond in een bepaalde vorm en dat gaat vooral over de grondslag. Deelt de minister-president het uitgangspunt dat voor een vorm gekozen moet worden waarbij banken die risicovol beleggen wel betalen en banken die niet risicovol beleggen niet betalen?

Minister **Balkenende**: Dat lijkt me eerlijk gezegd een lastige. Dit raakt ook de techniek dus ik wil daar terughoudend in zijn. Je moet oppassen een situatie te krijgen waarin je wel zegt een bankenheffing te willen met daarnaast een arbitraire discussie over wie wel en niet wil. Een bankenheffing is een bankenheffing. Ik heb tot nu toe in het debat in de Europese Raad geen onderscheid bemerkt zoals de heer Dijkgraaf nu brengt. Dat kan wel als onbillijk worden ervaren, maar een instrument moet ook generiek werken. Ik voorzie een discussie over de vraag wie wel en wie niet. In de grote lidstaten wordt ook gesproken over een bankenheffing. Ik bemerk geen discussie over de punten die de heer Dijkgraaf nu aangeeft.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Nee, maar het heeft wel veel te maken met de te kiezen grondslag. Het kan heel nauw luisteren hoe dat uiteindelijk uitwerkt voor specifieke banken. Ik ben er ook niet voor om te zeggen: bank A wel en bank B niet. Daar moeten wij eigenlijk helemaal niet aan beginnen. Ik vraag echter wel aandacht voor die grondslagkeuze, want het primaire doel is risicovol gedrag afwennen.

Minister **Balkenende**: Het is een goed punt dat je bij de definitie van de grondslag rekening hebt te houden met verschillen. Dat zou een mogelijkheid kunnen zijn. Dat debat zal de Kamer tegen die tijd ongetwijfeld voeren met de minister van Financiën.

De heer **Ormel** (CDA): Wij spreken nu natuurlijk niet in detail over de bankenheffing. Wij spreken slechts over de contouren, maar die zijn toch wel van groot belang. De minister-president gaf aan geen voorstander te zijn van de Tobintaks. Die gaat te ver. De heer Barroso schrijft in

Balkenende

zijn brief over een financial transaction tax. Dat lijkt toch wel verdacht veel op een vorm van een Tobintaks.

Minister **Balkenende**: Ik heb niet gezegd dat ik tegen een Tobintaks ben. Ik heb gezegd dat het geïsoleerd invoeren van zo'n taks het grote gevaar is. Ik heb buitengewoon intensief meegedaan aan het debat in de Europese Raad, omdat er aanvankelijk conclusies waren waarin die zaken werden samengevoegd. Ik heb toen gezegd dat onderscheid moet worden gemaakt tussen de bankenheffing, die ook op kleinere schaal kan worden ingevoerd, en een heffing op financiële transacties, waarover mondiale afspraken gemaakt zouden moeten worden. Dat is ook de reden waarom dit onderwerp is gekoppeld aan de G20. Ook in het algemeen overleg heb ik naar voren gebracht dat ik eigenlijk niets zie in transactieheffingen in alleen een Europese context. Dan weet ik wat er gaat gebeuren met de financiële instellingen hier. Die zijn wij dan zo kwijt. Daarom heb ik ook gezegd dat je onderscheid moet maken tussen deze twee zaken. Dat is een.

Ten tweede praat het IMF over dit onderwerp. Men weet dat de Europese Commissie bezig is met dit onderwerp. Dat alles is ook aangegeven. Het rapport is nog niet klaar. Ik heb aan Barroso ook gevraagd hoe het ermee staat. Hij zegt dat het probleem is dat er heel verschillend wordt gedacht over een Tobintaks. Als er mondiaal draagvlak is, zou je op een gegeven moment zo'n instrument kunnen invoeren. De essentie is dat ik er niet tegen ben, maar dat je het mondiaal moet doen als je het invoert. Anders loop je veel te grote risico's. Dat is mijn punt.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): De minister-president sprak zich uit over de zorgen die hij heeft over de vele kapitaaleisen die op de banken afkomen. Die zorgen deel ik op zichzelf met hem. Ik vraag mij wel af of de heffing invloed zou hebben op de huidige kapitaaleisen die wij stellen aan banken, ook in het kader van Basel, of dat de minister-president andere oplossingen ziet.

Minister **Balkenende**: Dat is een heel goed punt van de heer Braakhuis. Het zat ook in het betoog van de heren Ten Broeke en Ormel. Als wij te maken krijgen met extra eisen, moet je wel de samenhang der dingen gezien. Er kan op een gegeven moment een stapeling van verplichtingen zijn waarbij misschien het hele bouwwerk wel netjes in de steigers is gezet of gerealiseerd, maar als dit ten koste gaat van bijvoorbeeld de kredietverstrekking zijn wij ook ver van huis. Dit debat, van het ene in relatie tot het andere, gaat de komende tijd spelen. Sommigen zeggen dat je in elk geval moet beginnen met Basel III, dat dit essentieel is. Bij de bankenheffing moet je heel goed bekijken hoe je daarmee omgaat, wat de grondslag is en wat dan de aard van de heffing is. Ik onderschrijf dat je deze zaken nooit geïsoleerd kunt bezien en dat je moet letten op de stapeling.

De heer **Van Bommel** (SP): Wij praten over de bankenheffing alsof die al aanstaande is. Ik voorspel dat het nog wel even gaat duren voordat de bankenheffing er is, omdat er vanuit de sector ook nog wel een woordje zal worden mee gesproken, zeker wanneer wij gaan praten over de implementatie, de invoering ervan en de techniek. Daar moeten wij het nu niet over hebben. Dat ben ik eens met de minister-president. Het gaat om het

politieke commitment dat nu Europees lijkt te bestaan. Daarom ben ik blij met de houding van de grote drie, Engeland, Frankrijk en Duitsland, die voortvarend op dit onderwerp te werk willen gaan. Sluit Nederland zich nu aan bij deze kopgroep in Europa, omdat daarmee het signaal wordt afgegeven dat Nederland ook in die voorhoede wil zitten die echt wil trekken aan dit onderwerp, of gaat het volgen? Wat is de houding van de Nederlandse regering?

Minister **Balkenende**: Wij hebben dezelfde houding als iedereen die conclusie 16 heeft onderschreven, wij willen toe naar een bankenheffing. Dat is wat in deze Kamer aan de orde is geweest. Men weet wat het standpunt van de regering daarover is. Wij doen het echter wel in samenspel met anderen. Anders werkt het niet. De winst van de discussie op het moment is dat er in elk geval veel meer commitment ontstaat dat je zaken in samenhang moet zien, als je dit soort dingen doet. Dat is de positie van de Nederlandse regering en wij doen het stap voor stap.

De heer **Van Bommel** (SP): Conclusie 16 heb ik gelezen, ook met de bepaling dat Tsjechië voorlopig niet meedoet. Het gaat erom dat ook op dit onderwerp zal gelden dat de grote landen bepalend zullen zijn voor het tempo waarin iets gebeurt in Europa en voor de vraag of er überhaupt iets gebeurt, want nogmaals: er zal ook weerstand zijn. Ik vind het dan van belang dat Nederland aangeeft of het aan de kant staat van de sterke voorstanders die echt grote stappen willen zetten of dat het afwacht en kijkt wat er gebeurt. Waar staat Nederland?

Minister **Balkenende**: In de eerste plaats wachten wij nooit af. Dat geldt voor onze opstelling. Wij weten ook dat je gezamenlijk hebt op te trekken als je dit soort dingen doet. Men kan ervan verzekerd zijn dat ik niet achter zal blijven als de grote Europese lidstaten bij de G20 hierover spreken.

Dat roept nog wel een andere vraag op die is gesteld over de G20, de vraag wie eigenlijk het woord voert. Ik vind dat de voorzitter van de Europese Raad als eerste zijn bijdrage zou moeten leveren. Ambtelijk ondersteunend zijn heeft ook te maken met de vraag met welke mond Europa spreekt. Dat is essentieel. Zullen anderen hun mond houden? Ik denk het niet. Het ligt ook niet in mijn aard, ik zeg het maar eerlijk.

De **voorzitter**: Dank u wel. U vervolgt uw betoog.

Minister **Balkenende**: Over de G20 kan ik kort zijn. Wij hebben al gesproken over de bankenbelasting en de transactiebelasting. Wij zullen in de G20 ook praten over het houdbaar maken van de overheidsfinanciën, over structurele maatregelen gericht op sterke en duurzame groei en de hervorming van regelgeving van de financiële sector. Men kent de brief. Ik kan daar nu kort over zijn.

Ik kom bij een aantal vragen die samenhangen met het werk van de werkgroep-Van Rompuy. De heer Ormel en de heer Schouw hebben erover gesproken en er zijn afzonderlijke vragen gesteld.

De heer **Van Dam** (PvdA): De minister-president zegt over de G20: u kent de brief en ik kan er kort over zijn. In die brief stond niet zo heel veel. Dan begrijp ik dat de

Balkenende

minister-president er kort over kan zijn. De discussie gaat in de kern onder andere over de verschillen in positie tussen bijvoorbeeld Obama en een aantal EU-landen. Ik heb de minister-president niet voor niets gevraagd om ook daarop in te gaan.

Minister **Balkenende**: Dat is een goed punt, excuus. Wij zien op het ogenblik een discussie rondom het financieel beleid die erdoor wordt gekenmerkt dat er in Europa consensus bestond en bestaat dat je hebt te stimuleren op de kortere termijn en hebt te saneren op de langere termijn. Wij hebben gezegd dat je moet werken aan de exitstrategie; doe je dat niet, dan krijg je enorme problemen. Wij zitten met de spreads; u kent de discussie. Niet voor niets zijn er door de EU en het IMF harde eisen gesteld aan Griekenland en zijn Portugal en Spanje evenzeer genoodzaakt om tal van maatregelen aan te kondigen. Dat hangt met dit fenomeen samen.

Men ziet nu ineens in Europa dat sommige landen behoorlijke problemen hebben, maar dat bepaalde landen zoals Duitsland en Nederland een groot handelsoverschot hebben. Ik was wat minder gecharmeerd van de kritiek die daarover bestaat aan Amerikaanse zijde, want het handelsoverschot van landen zoals Duitsland en Nederland vormt de structuur van onze economie. Ik voel helemaal niet voor een soort geïsoleerd stimuleringsbeleid als wij een financieringstekort van 6% hebben. Mind you! Ik voel er helemaal niets voor om dan nog te zeggen: wij gaan nog meer doen dan dat. Wij doen al geweldig veel. Ik begrijp wel dat je moet kijken hoe de economie kan functioneren. Maar dan zeg ik ook tegen de Amerikanen: kijk naar de tekorten in landen zoals Duitsland en Nederland, want daarmee wordt behoorlijk gestimuleerd; let op de structuur van de economie. Dat zou mijn antwoord zijn en dat zal ik ook naar voren brengen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Dus zolang de posities zo uiteen blijven lopen, is het voornemen om op de G20-top duidelijke afspraken te maken over begrotingsbeleid en over het bevorderen van economisch herstel waarschijnlijk onhaalbaar.

Minister **Balkenende**: Ik heb begrepen – ik moet even terughoudend zijn – dat er contact is geweest tussen mevrouw Merkel en president Obama. Dat draagt ook weer bij aan het vinden van consensus. Het zal niet zo gemakkelijk zijn. Wij weten dat er verschillende posities zijn en dat er vooruitlopend op zo'n top de nodige onderlinge contacten plaatsvinden. Er zal deze week nog over worden gesproken. Uiteraard zal er verslag worden gedaan van de G20-top en dat zal u ook bereiken. Ik geef even aan wat mijn positie is en hoe de Nederlandse regering ertegen aankijkt. Ik heb dit punt trouwens ook al met mevrouw Merkel besproken.

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik begrijp de terughoudendheid van de minister-president. Ik neem aan dat hij niet uit de school kan klappen over alles wat hij in vertrouwelijkheid bespreekt met collega's. Maar als ik hem goed hoor, lijkt het erop dat er op de G20-top wordt gestreefd naar een soort compromistekst. Of wordt er gestreefd naar daadwerkelijke afspraken hoe de G20-landen gezamenlijk verder zullen werken aan het economisch

herstel? Er is niet voor niets gewezen op het belang daarvan en ook van die gezamenlijke aanpak.

Minister **Balkenende**: Ik stel het op prijs dat de heer Van Dam zich ervan bewust is dat ik hier niet moet speculeren over uitkomsten van informele contacten. Weet wel dat ik destijds met Stephen Harper, de premier van Canada, heb gesproken over de noodzaak om de zaak financieel op orde te krijgen. Ik hecht aan de consistentie in G20-verband, waar ook altijd is gesproken over stimuleren op de korte termijn, maar wel financieel saneren op de langere termijn. Dat is eerder naar voren gekomen. Ik vind dat wij die consistentie in acht moeten nemen. Dat kan ik er nu over zeggen en dat zal ik uiteraard ook namens Nederland inbrengen.

De **voorzitter**: De heer Schouw van D66.

De heer **Schouw** (D66): Misschien op het gevaar af dat ik het helemaal mis heb, maar dan heb ik dat tenminste even gezegd. Als betrekkelijke nieuwkomer hier vind ik dat de hele voorbereiding van zo'n G20-verhaal toch wat scharrig verloopt. Ik vind de agenda onduidelijk. De minister-president legt het accent op de verantwoording achteraf in plaats van sturing vooraf. Ik ben benieuwd hoe de minister-president daartegen aankijkt, natuurlijk met alle mitsen en maren van het diplomatieke verkeer. Willen wij zo'n internationaal overleg echt serieus behandelen in de Kamer, dan zou de minister-president kunnen bevorderen dat de G20-agenda duidelijker is, dat die hier op tijd ligt en dat wij die volwaardig kunnen bespreken.

Minister **Balkenende**: Met alle respect, wij hebben nu de vierde G20-bijeenkomst met lastige onderwerpen. In het verleden hebben wij gesproken over de bonuscultuur in de bankwereld, over meer transparantie in de sector, over het sanctiemechanisme en de supervisie. Al die zaken zijn in het verleden in G20-verband aan de orde geweest. De bankenheffing ligt gewoon lastig. De premier van Canada denkt er bijvoorbeeld heel anders over dan de hoofdrolspelers hier. Tot nu toe worden zaken steeds ordentelijk voorbereid, maar een aantal zaken ligt gewoon moeilijk. Nederland is altijd een actieve speler geweest; wij brengen onze inbreng steeds met documenten naar voren. Daar gaan wij mee door. Als er op dit moment op een bepaald dossier minder helderheid te verkrijgen is, dan hangt dat samen met de weerbarstigheit van de onderwerpen. Op een aantal terreinen zijn wij het eens, maar op het punt van de heer Van Dam over de verhouding tussen stimuleren en saneren zijn er verschillen. Datzelfde geldt voor de visie op de bankenheffing. Dat kan een keer gebeuren. Het grote voordeel van de G20 is dat mondiaal wordt gesproken over zaken die op dat niveau besproken moeten worden. Dat is de grote winst. Obama had volkomen gelijk. Bij de crisis in de jaren dertig heeft het twaalf jaar geduurd voordat de landen eens bij elkaar kwamen. Nu gebeurt het binnen zes, zeven maanden. Ik weet dat wij er nog niet zijn, maar het is een groot voordeel dat er op deze manier over wordt gesproken.

De heer **Schouw** (D66): De minister-president reageert alsof het een verwijt van mij aan zijn adres was. Dat is geenszins de bedoeling. Ik heb proberen aan te geven dat de G20-overleggen de komende paar jaar heel

Balkenende

belangrijk worden en dat ik het op prijs zou stellen als de minister-president zou bevorderen dat het parlement er wat intensiever bij betrokken wordt. Dat kan bijvoorbeeld door te komen met duidelijke brieven en voorstellen, zodat wij die hier kunnen bespreken.

Minister **Balkenende**: Bij alle G20-bijeenkomsten hebben wij de Kamer vooraf en na afloop geïnformeerd. Wij zullen daar uiteraard mee doorgaan. Ik zeg er iets bij. Het is opnieuw gelukt om er als Nederland bij te zijn, maar als de G20 straks definitief in plaats van de G8 komt, is er een probleem met onze participatie. Maar goed, die discussie zullen wij nog wel met elkaar voeren.

Ik kom op de werkgroep-Van Rompuy. Tijdens de lunch hebben wij met de heer Van Rompuy gesproken over de werkgroep die hij voorziet. Die werkgroep gaat over het verbeteren van het begrotingsbeleid en de economische coördinatie. Wat positief is, is dat er overeenstemming bestaat over een aantal concrete maatregelen om het Stabiliteits- en Groeipact te versterken. Er zal beter worden gekeken naar de staatsschuld en de houdbaarheid ervan. Er komen scherpere sancties. Deze maatregelen zullen in de werkgroep-Van Rompuy worden besproken. Ik benadruk dat landen zeggenschap over hun eigen begroting houden, maar overtreders van de Europese afspraken moeten wel kunnen worden aangepakt, omdat zij een risico vormen voor landen die zich wél aan de regels houden. Dit debat hebben wij vorige week in een goed algemeen overleg gevoerd. De soevereiniteit moet worden gewaarborgd, maar landen die zich niet willen houden aan de afspraken, moeten weten dat er sancties volgen. Je moet daarnaast voorkomen dat je tot die sancties komt. Daarom kun je beter van tevoren aangeven wat er moet gebeuren. Ik was het eens met de inbreng hierover van de heer Ten Broeke, de heer Ormel en anderen. Ik heb dit ook in de Europese Raad naar voren gebracht.

De heer Schouw sprak over "economic government" versus "economic governance". Het is een gevoelig punt. Tijdens de vorige Europese Raad kregen wij een discussie over de Franse woorden "gouvernement économique", die twee betekenissen hebben. Er is nadrukkelijk gekozen voor "economic governance" en niet voor "economic government". Er leven verschillende ideeën om te komen tot een economische regering of een reguliere topontmoeting van eurozoneregeringsleiders. Ik heb mij daartegen verzet. Het optuigen van eurozonetoppen kan tot een tweedeling in de Europese Unie leiden, de positie van de Europese Commissie verzwakken en de onafhankelijkheid van de ECB in gevaar brengen. Dit is steeds de mening van Nederland geweest: onafhankelijkheid ECB en respect voor de communautaire methode en de verantwoordelijkheidsverdeling krachtens het Verdrag van Lissabon. Dat zijn echt essentiële dingen waar je niet aan moet gaan tornen.

De heer Braakhuis vroeg naar de soevereiniteitsoverdracht inzake de economic governance. Ik zeg in alle duidelijkheid dat die discussie niet aan de orde en ook niet nodig is. De inzet van Nederland in de werkgroep-Van Rompuy is in eerste instantie gericht op aanpassingen die mogelijk zijn op de korte termijn. De situatie is namelijk urgent. We hebben het dan vooral over maatregelen die we vrijwel direct kunnen realiseren. Er moeten maatregelen worden genomen binnen de kaders van het geldend verdrag, waarvoor legio mogelijkheden

zijn. Dat uitgangspunt wordt breed aanvaard in de werkgroep-Van Rompuy. Ik weet dat van Franse zijde af en toe wordt gesproken over een economische regering. Er zijn zoals bekend ideeën geweest om de regeringsleiders van de eurolanden bij elkaar te brengen. Maar je moet wel enorm oppassen, want daarmee wordt de huidige structuur in de verhouding tussen Ecofin, Eurogroep en Europese Commissie doorbroken. Het Verdrag van Lissabon, dat er niet voor niets is, biedt een goed kader om zaken aan te pakken. Je kunt ellenlange discussies hebben over een economische regering, maar veel wezenlijker is de vraag wat de principia en de te hanteren regels zijn. Ik heb namelijk niets aan een economische regering als wij een loopje zouden nemen met het Stabiliteits- en Groeipact. Ik heb niets aan een economische regering als wij de onafhankelijkheid van de ECB aan de orde zouden stellen. Daarover heb ik uitgebreid met de heer Juncker gesproken: het gaat om de inhoud, die leidend moet zijn. Dat relativeert de discussie over de structuur, want dat zijn vaak discussies om de discussie, en dat moet je vooral niet hebben.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Ik begrijp wat u zegt. Tegelijkertijd wilt u zelf ook graag vooraf kunnen toetsen of landen voldoen aan de gewenste begrotingsdiscipline. Daarmee moet er toch een stukje soevereiniteit naar Brussel. Of zie ik dat helemaal verkeerd?

Minister **Balkenende**: Dat is vorige week in het AO daarover heel duidelijk besproken. Ik heb toen gezegd: het principe is dat er nationale soevereiniteit geldt voor begrotingen. Maar wanneer landen en er een potje van maken, niet bereid zijn om hervormingen door te voeren en te gemakkelijk omgaan met de eisen ten aanzien van het begrotingstekort, dan behoren ze niet alleen te maken te krijgen met sancties als het al te ver is gegaan, dan zijn ze gehouden om vooraf aan de Commissie aan te geven waarmee ze bezig zijn. Dat heeft te maken met bescherming van deze landen zelf, en verder wordt daarmee voorkomen dat andere landen daarvoor een prijs betalen.

De **voorzitter**: De heer Braakhuis, tot slot.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Ik begrijp wat de minister-president zegt. Maar hij wacht eerst op een crisis, of op een land dat de regels schendt, voordat hij bereid is vooraf te gaan checken.

Minister **Balkenende**: Nee, ik zeg net het volgende. Waarom horen landen bij de Commissie aan te geven waarmee ze bezig zijn? Om te voorkomen dat landen in situaties komen als die waarin Griekenland terecht is gekomen. We zeggen niet voor niets dat er meer werk moet worden gemaakt van transparantie, en dat Eurostat meer bevoegdheden moet krijgen. Wij willen nooit meer hebben dat landen een loopje nemen met de eisen van de statistiek. Dat is in Griekenland volledig misgelopen. Wat we ook niet willen, is dat landen noodzakelijke maatregelen voor zich uit schuiven. Ik geloof dat de heer Van Dam sprak over het pensioenstelsel. Dat is een zaak van de nationale autonomie. Maar wat gebeurt er met een land als Griekenland? Zoals bekend wordt de pensioenleeftijd daar in één klap enorm verhoogd. Dat is gewoon afgedwongen door de conditionaliteit, en dat is maar goed ook. Wij zijn hier in Nederland nu jaren bezig

Balkenende

geweest om te hervormen, en de landen die die bereidheid niet hebben, zouden vervolgens wel de euro in gevaar kunnen brengen, of iets anders. Daarom is het zo noodzakelijk dat je zegt: de landen die zich gewoon houden aan de spelregels hebben ook niets te vrezen. Maar van die landen die zichzelf in een moeilijke positie brengen, mag je vooraf vragen om aan te geven waarmee ze bezig zijn, om te voorkomen dat je over moet gaan tot sancties. Dat is vorige week goed aan de orde gekomen in het AO.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Schouw wil interrumperen. Ik wil het wel toestaan, maar volgens mij moet ik hem een beetje gaan afremmen. Anders denkt hij dat het hier altijd feest is!

Minister **Balkenende**: De heer Van Bommel heeft gevraagd of de regering de visie van de heer Van Rompuy deelt dat we met het Europese stabilisatiemechanisme drie jaar tijd hebben gewonnen om structurele maatregelen door te voeren. De opbouw van de Europese financiële stabilisatiefaciliteit was noodzakelijk om een urgente crisis in de staatsschulden van een aantal Europese landen af te wenden. In die zin is daarmee inderdaad tijd gekocht. Ik zou echter niet zeggen dat we drie jaar tijd hebben voor het gezond maken van de overheidsfinanciën en het doorvoeren van noodzakelijke structurele hervormingen van de Europese economie. Het is zaak om daarmee direct te beginnen. Dat is de belangrijkste boodschap van de Europese Raad geweest.

De heer Schouw stelde een vraag over de modellen van economic governance. Ik heb gezegd dat moet worden opgepast met allerlei bestuurlijke modellen. Afspraken moeten gewoon worden nagekomen, waarbij het gaat om content en het intensief monitoren van economische ontwikkelingen. Het Stabiliteits- en Groeiact moet worden versterkt. Betere preventie, scherpere sancties, meer aandacht voor schuld, een sterker automatisme in het toepassen van regels. Als het rapport van de werkgroep-Van Rompuy klaar is, zal dat hier uiteraard worden besproken.

Dan het rapport van de groep-González. Deze groep is in het leven geroepen om stil te staan bij het perspectief van Europa. De regering komt in het najaar met een reactie op de motie-Pechtold. Daarin zal worden vervlochten de regeringsreactie op het rapport van de groep-González. Dat nemen wij mee in een breder verhaal. Voor zover bekend zijn de uitkomsten van het rapport-González meegenomen in de voorbereiding van de 20/20-strategie, die tot doel heeft de Europese concurrentie te versterken. Daarnaast zullen de aanbevelingen worden meegenomen in de taskforce van de heer Van Rompuy en de voorstellen van de Commissie voor het versterken van de interne markt.

De heer Van Dam heeft een vraag gesteld over naked short selling. Hij vroeg hoe uitvoering wordt gegeven aan de Kamermotie op dit punt. De regering heeft naar aanleiding van de motie steeds gezegd dat zij de mogelijkheden tot een verbod zal onderzoeken. Minister De Jager heeft echter ook gewezen op de complexiteit en het feit dat naked short selling ook wordt gebruikt door bonafide instellingen als verzekeraars, pensioenfondsen en dergelijke om de financiële risico's af te dekken. Wij moeten hier dus behoedzaam mee omgaan en puur speculatief gebruik en andere gebruik niet op één hoop

gooien. Het is goed dat de Commissie dit onderzoekt, want ik heb een voorkeur voor een Europese oplossing. Ik ben dus niet tegen maatregelen, maar ik heb wel gezegd, ook in het debat van vorige week, dat je uit moet kijken dat landen afzonderlijke maatregelen nemen. Dat was ook mijn punt van discussie met Duitsland.

De heer **Van Dam** (PvdA): In het verslag staat: minister-president Balkenende gaf aan dat hij geen voorstander is van een algeheel verbod op naked short selling. Ik moet daaruit dus lezen dat hij heeft aangegeven dat hij een verbod op naked short selling wel bespreekbaar vindt.

Minister **Balkenende**: Misschien is de bewoording niet helemaal goed. Dat geef ik graag toe. Ik heb beoogd te zeggen dat je uit moet kijken met de instrumenten die je puur nationaal inzet, gegeven de internationale context. Verder moet je goed kijken wat de functie is van dergelijke activiteiten. Dat is de achtergrond. Ik ben blij dat ik dat hier heb kunnen aangeven.

De heer **Van Dam** (PvdA): Dat is ook bij de Europese collega's duidelijk? Die hebben nu niet de indruk dat Nederland tegen een verbod van naked short selling is?

Minister **Balkenende**: Nee. Wij zijn wel tegen het nemen van geïsoleerde maatregelen. Dat heb ik in het AO ook al gezegd.

De heer Van Dam heeft verder gevraagd wat de Nederlandse positie is ten aanzien van de Chinese wisselkoers. Nederland is van mening dat flexibele wisselkoersen behulpzaam zijn bij het reduceren van wereldwijde onevenwichtigheden in de economie. Uiteraard geldt dat ook voor de Chinese wisselkoers. In dat verband zijn de recente stappen van China bemoedigend. De Chinese centrale bank heeft na haar aankondiging van verleden week daadwerkelijk de speelruimte van de munteenheid ten opzichte van de dollar vergroot. Dit zijn kleine, maar positieve stapjes. De Chinese munt is sindsdien ook echt geapprecieerd. Dat is een voordeel.

Dit wat betreft een aantal financieel-economische ontwikkelingen. Ik zal nu ingaan op enkele opmerkingen over de millenniumontwikkelingsdoelen en klimaatverandering. Daarna zal ik ingaan op IJsland en de resterende vragen beantwoorden.

Voorzitter: Dijsselbloem

Minister **Balkenende**: Ik schakel nu over op "mijnheer de voorzitter". Ik zal eerst kort ingaan op de millenniumontwikkelingsdoelen. Ik ben tevreden over de stevige inzet die de Unie heeft voor de MDG-top in New York in september. De Europese Raad heeft het duidelijke politieke signaal afgegeven dat de Europese Unie ook in tijden van crisis vasthoudt aan het streven om uiterlijk in 2015 ten minste 0,7% bnp voor officiële hulp te realiseren. Dat is een belangrijk signaal voor ontwikkelingslanden, maar ook voor rijke landen die hun belofte nog niet zijn nagekomen. Het is ook gelukt om in de Europese Raad af te spreken dat landen elk jaar zullen rapporteren hoe het er op dit punt voorstaat. Daarmee houdt men druk op die landen die bij lange na nog niet hun belofte omtrent die 0,7% nakomen.

Over klimaatverandering is slechts kort gesproken tijdens de Europese Raad omdat wij daar in oktober ter voorbereiding van Cancún uitgebreider over zullen

Balkenende

spreken. De commissie zal ter voorbereiding daarvan aan de slag gaan met het verder analyseren van een mogelijke transitie van 20%-30% emissiereductie en zal dan met name kijken wat de gevolgen zullen zijn op lidstaat- en sectoraal niveau.

De heer **Van Bommel** (SP): Is de minister-president klaar met het beantwoorden van de vragen over de millenniumdoelstellingen? Ik heb namelijk nog een concrete vraag gesteld over de armoedebestrijding in Afrika.

Minister **Balkenende**: Kunt u die vraag nog even herhalen? Dit was namelijk wat ik wilde zeggen.

De heer **Van Bommel** (SP): Er is gezegd dat de bijdrage voor die armoedebestrijding in Afrika verdubbeld zou worden. Dat blijkt nu echter volkomen achter te blijven. Het komt in de G20 aan de orde. Gastland Canada heeft gezegd dat er geen nieuwe afspraken zullen worden gemaakt, maar dat het accent moet liggen op het nakomen van de afspraken die zijn gemaakt. Dat betekent dus dat een aantal Europese landen daarop aangesproken moet worden. Deelt Nederland die visie?

Minister **Balkenende**: Ja. Bij elke top van de G20 heb ik naar voren gebracht dat het niet alleen gaat om de financieel-economische crisis, maar ook om de andere dingen, zoals WTO, klimaat en de MDG's, de ontwikkelingsdoelen. Het is een punt van grote zorg dat landen niet voldoen aan datgene wat eerder is toegezegd. Ik zal daar opnieuw op wijzen.

Er zijn veel vragen gesteld over IJsland, ook vorige week al. De Europese Raad heeft het besluit genomen om de toetredingsonderhandelingen met IJsland te openen. IJsland is op veel punten een gelijkgezinde partner, maar de snelheid van de onderhandelingen hangt af van de snelheid waarmee IJsland aan alle voorwaarden voldoet. De Europese Raad is helder in zijn conclusie dat IJsland, net als alle andere kandidaat-lidstaten, aan de toetredingscriteria moet voldoen. Dat zijn om te beginnen de verplichtingen die IJsland is aangegaan in het kader van de Europese Economische Ruimte. Het naleven van de richtlijn inzake het depositogarantiestelsel is onderdeel van die verplichtingen. IJsland is Nederland 1,3 mld. schuldig. De Europese Raad verwijst ook glashelder naar het oordeel van het ESA op 26 mei dat IJsland in strijd met het Europese depositogarantiestelsel heeft gehandeld. Met deze twee voorwaarden hebben wij een stevige stok achter de deur om IJsland aan zijn verplichtingen te houden. We hebben nu de volledige Europese Raad en de Commissie achter ons. Dat is van grote waarde.

Daarnaast heb ik, conform mijn toezegging aan de Kamer, in de Europese Raad gezegd dat wij de onderhandelingen over Hoofdstuk 9, de financiële diensten, niet zullen afsluiten als IJsland niet aan de verplichtingen heeft voldaan. Dat werd goed begrepen door de overige regeringsleiders. De druk op IJsland om te komen tot een leenovereenkomst met Nederland en het Verenigd Koninkrijk neemt hiermee verder toe. Ik heb ook een bilateraal gesprek gehad met David Cameron, de nieuwe premier van het Verenigd Koninkrijk. Daarbij hebben wij tegen elkaar gezegd dat wij op dit onderdeel steeds samen zullen optrekken. In de Europese Raad is dus glashelder gemarkeerd dat Nederland zegt dat de onderhandelingen over Hoofdstuk 9 niet worden

afgesloten als de regeling niet is vastgesteld. Ik denk dat dit niet duidelijker gezegd kan worden.

In het verlengde hiervan heeft de heer De Roon gezegd dat Nederland en het Verenigd Koninkrijk vooraan stonden om IJsland te hulp te schieten en dat de Commissie dit ziet als een bilaterale kwestie. Dit ligt echt anders. De Nederlandsche Bank heeft gedupeerde spaarders in Nederland gecompenseerd. Dat geld moet IJsland terugbetalen. Dat is de inzet van een overeenkomst. De Europese Commissie heeft zich juist achter Nederland en het Verenigd Koninkrijk geschaard met een brief aan IJsland waarin de uitspraak van het ESA volledig wordt onderschreven.

De heer Van Dam heeft iets gezegd over de walvisjacht. Dat vraagstuk zal worden meegenomen in de toetredingsonderhandelingen. Als IJsland lid wil worden, zal dat land aan het acquis moeten voldoen. Dat geldt dus ook voor een verbod op de walvisjacht. Dat weet IJsland ook.

De heer Braakhuis heeft gerefereerd aan het thema "olieboringen". Dat thema is ook vorige week aan de orde gesteld door GroenLinks. Ik heb overigens niet gezegd dat dit geagendeerd zou worden in de Europese Raad. Ik heb gezegd dat ik dit in bilaterale contacten aan de orde zou stellen en dat heb ik gedaan. Ik heb hierover gesproken met Commissievoorzitter Barroso. De Europese Commissie heeft bevestigd dat zij onderzoek doet naar preventiemaatregelen die oliemaatschappijen hanteren. Daarnaast loopt een evaluatie van de geldende Europese regels. Op basis van die uitkomsten zal Commissaris Oettinger van Energie de komende maanden laten weten of er aanleiding is voor aanvullende regels. Ik heb dus tegen Barroso gesproken over de zorgen die vanuit de Kamer naar voren zijn gekomen. De Europese Commissie heeft contacten met oliemaatschappijen, is met onderzoek bezig en zal hierover later in het jaar rapporteren. Daarmee heb ik recht gedaan aan de inbreng van GroenLinks.

De heer Ormel heeft een vraag gesteld over de verdragswijziging inzake de aanpassing van het aantal leden van het Europees Parlement. In de Intergouvernementele Conferentie die zich heeft gebogen over de wijziging van Protocol 36 bij het verdrag, waarin deze kwestie wordt geregeld, is gisteren een akkoord bereikt. De ministerraad zal zich binnenkort over het voorstel tot ratificatie buigen, waarna dit voorstel naar de Kamer zal worden gestuurd.

Dit waren de punten die ik wilde bespreken in eerste termijn. Ik heb de woorden van dank van verschillende sprekers zeer op prijs gesteld. Dat geldt voor de heer Ten Broeke, de heer Ormel, de heer Dijkgraaf en anderen. De heer Van Dam heeft zijn oordeel nog even opgezout en heeft mij succes gewenst bij de G20. Het verschil was significant, maar ik heb aan beide typen opmerkingen genoeg om in ieder geval de komende tijd nog met plezier door te gaan. Ik heb deze opmerkingen zeer op prijs gesteld. Dank u zeer.

□

Minister **Verhagen**: Mijnheer de voorzitter. Ik dank de leden van de Kamer voor de aan mij gestelde vragen. In aanvulling op hetgeen de minister-president naar voren heeft gebracht, zal ik met name ingaan op de vragen over Iran, Servië en SWIFT. De heren Van Bommel, Van Dam, Ormel en Dijkgraaf hebben allemaal over Iran

Verhagen

gesproken. Zij vroegen welke bedoeling de Europese Unie nu precies heeft met het sanctieregime. Allereerst sluiten de door de Europese Unie voorziene maatregelen in ieder geval nauw aan bij zaken die in de Veiligheidsraadresolutie genoemd worden. Specifiek in antwoord op de vragen van de heer Dijkgraaf deel ik mee dat er met name gekeken wordt naar verdere bevrozing van tegoeden en naar verboden op visumverlening, in het bijzonder aan leden van de islamitische revolutionaire garde. Dat is zeer nadrukkelijk aan de orde in aanvulling op hetgeen in de motie-Van der Staaij gevraagd is. Het gaat per sector meer in het bijzonder om de beperking van de uitvoer van zogenaamde dual-usegoederen en handelsverzekeringen. Het gaat bovendien om het bevrozen van de tegoeden van Iraanse banken en om beperkingen op bankverrichtingen en verzekeringen van financiële instellingen die nauw gelieerd zijn aan de revolutionaire garde en het regime.

Nederland voert zelf al aanvullende controle uit en nu wordt er specifiek gekeken naar maatregelen tegen de Islamic Republic of Iran Shipping Lines, evenals tegen dochterondernemingen en de luchtvaartondernemingen van de IRISL. Daarnaast zijn de sleutelsectoren uiteraard de aardgas- en aardolie-industrie. In dit verband bestaat er een verbod op nieuwe investeringen, technische bijstand, overdracht van technologie en uitrusting evenals op diensten op het vlak van raffinage, vloeibaarmaking en LNG-technologie. Hierover is een aantal specifiekere vragen gesteld.

De heer Ormel vroeg waarom de implementatie van de sancties van de Veiligheidsraadresolutie zo lang duurt. De inkt van de resolutie van de Veiligheidsraad is nog nauwelijks droog. Zeer snel daarna is er in de Raad van de ministers van Buitenlandse Zaken daarover gesproken. Bovendien heeft de Europese Raad nu het besluit genomen, de ministers van Buitenlandse Zaken opdracht te geven om dit verder uit te werken. Het gaat hierbij enerzijds om de implementatie van de Veiligheidsraadresolutie en anderzijds om de aanvullende maatregelen in lijn hiermee. Men kan zich wellicht voorstellen dat de belangen niet geheel parallel lopen. Het ene land zal anders geraakt worden of nadelen ondervinden van sancties dan het andere land. Niet iedereen heeft dus bij voorbaat dezelfde opvatting als Nederland. Daarom hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Unie in de afgelopen periode bekeken welk pakket aan maatregelen zij gezamenlijk kunnen treffen. Juist vóór aanneming van de Veiligheidsraadresolutie – waaraan wij uiteraard ook middels onze contacten met bijvoorbeeld Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk bilateraal hebben bijgedragen – heeft een verkennend overleg plaatsgevonden. Het is dus juist de bedoeling om op basis van de tekst van de Veiligheidsraadresolutie tot een effectief, zorgvuldig en breed gedragen pakket te komen. Het heeft namelijk geen zin om met een minder effectief pakket genoeg te nemen, alleen omdat je daarmee eerder overeenstemming kunt bewerkstelligen. Een deel van de maatregelen van de Veiligheidsraad kan zonder aanvullend Raadsbesluit geïmplementeerd worden, omdat die maatregelen directe werking hebben. Dit betreft met name de listings van personen. Deze maatregelen zijn door de Europese Unie genomen. Hieruit blijkt ook dat de EU zo snel mogelijk werkt.

Terecht werd er ook gevraagd of er over de schrijvende situatie met betrekking tot mensenrechten in Iran

is gesproken. Die is tijdens de Europese Raad niet als zodanig aan de orde gekomen. Bij de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken in Luxemburg op de maandag voorafgaande aan de Europese Raad is echter wel uitgebreid daarover gesproken. De mensenrechtensituatie in Iran behoudt terecht de volle aandacht van de Europese Unie. De Hoge Vertegenwoordiger van de EU, mevrouw Ashton, heeft recent een heel stevige verklaring uitgegeven. Zij deed dit naar aanleiding van het feit dat een jaar geleden verkiezingen hebben plaatsgevonden met bloedige onderdrukking van demonstraties nadien. Zij riep Iran namens de hele Europese Unie onder andere op om de vrijheid van meningsuiting te respecteren en eerlijke procesgangen te garanderen. Bovendien heeft zij namens ons allen de doodstraf veroordeeld en aangekondigd dat de Europese Unie zich zal blijven uitspreken tegen mensenrechtenschendingen. De heer Van Bommel weet dat wij in het kader van aanvullende maatregelen en sancties spreken met Frankrijk. Wij hebben gezamenlijk een initiatief genomen om de vrijheid van meningsuiting te bekijken in relatie tot de bescherming van de toegang tot internet. Wij willen maatregelen treffen voor een gedragscode en voor een exportverbod voor software en andere technologie die het regime in staat stelt om de toegang tot het vrije internet en het vrije woord te beknotten.

De heer Van Bommel stelt, in lijn met wat de Nederlandse regering eerder heeft gezegd, dat wij degenen moeten raken die geraakt moeten worden en dus niet degenen die al te lijden hebben onder een regime waarvoor zij niet verantwoordelijk gehouden kunnen worden. Dat is de andere kant van het verhaal. In de komende weken wordt besproken welke sancties de Europese Unie in aanvulling op de maatregelen van de Veiligheidsraad zal nemen. Daarover wordt een besluit genomen in de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juli aanstaande. De Europese Unie beziet nu welke maatregelen in met name de olie- en gassector genomen moeten worden. Ik heb de Kamer al geschetst aan welke sectoren wij denken. De regering blijft zich, met de Kamer, sterk maken dat er maatregelen genomen worden die zich tegen het regime richten en zo min mogelijk de bevolking treffen.

In het licht hiervan zijn wij geen voorstander van een verbod op energielevering als zodanig in haar totaliteit of op zogenaamde downstreamactiviteiten. Andere landen zijn dat wel. Nederland is dat niet omdat een verbod de bevolking rechtstreeks raakt. Er kan echter niet uitgesloten worden dat er negatieve effecten zijn voor de bevolking. Daar wil ik open over zijn. Wel kan ervoor gezorgd worden dat die effecten zo klein mogelijk zijn. Dat is ook de bedoeling.

Met name bij dual-usegoederen, waarvoor handelsbeperkende maatregelen getroffen zullen worden, zal het civiele eindgebruik van bepaalde producten goed bekeken worden. Wij moeten daarbij zeer nadrukkelijk voor ogen houden dat het afzien van additionele maatregelen op dit moment het onderdrukkende regime alleen maar in de kaart speelt en het nucleaire programma alleen maar zal versnellen. Dat is ons standpunt.

De heer Van Dam wijst erop dat de minister-president eerder een brief heeft toegezegd. Dat is inderdaad het geval. De gedachte was om die brief te sturen op een moment dat in de tijd bezien vrij dicht bij het moment ligt dat de Raad Buitenlandse Zaken bijeenkomt. Daar worden immers de besluiten genomen. Dan moet ook

Verhagen

duidelijk zijn welk type maatregelen genomen moet worden. Ik kan de Kamer nu niet meer vertellen dan ik zo-even heb gezegd en wat in de besluiten van de Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken staat. De heer Van Dam wil die brief binnen een werkdag hebben, vanwege het reces van de Kamer. Als het echt urgent is, heeft de Kamer altijd de gelegenheid om zich uit te spreken, ook als het reces is. Ik neem aan dat de heer Van Dam geen twee maanden ophoudt met zich druk te maken over de situatie in de wereld! Als hij insisteert, kan hij uiteraard een brief krijgen. Die is ook toegezegd. Als de heer Van Dam morgen een brief wil hebben, dan krijgt hij die. Het lijkt mij op zich beter om een en ander te behandelen in een algemeen overleg of in een schriftelijk overleg vóór de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juli. Wij kunnen dan meer over de inhoud zeggen. Dan is ook op basis van het nader ambtelijk overleg voorafgaande in Brussel meer specifiek te duiden waarop wij ons richten. Anders krijgt de heer Van Dam het lijstje dat ik net heb voorgelezen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Het gaat nog niet echt van harte. Misschien dat ik er iets aan kan doen. Volgens mij leeft er een misverstand bij de minister over het type brief dat de Kamer wenst. Het gaat niet zozeer over een brief over de precieze maatregelen die genomen worden, als wel over de vraag wat het effect is op andere mondiale spelers als de EU met aanvullende sancties komt. Er is immers net moeizaam eenheid bereikt binnen de Veiligheidsraad. Dat was de brief waarom wij tijdens het algemeen overleg hebben gevraagd opdat wij daarover een debat kunnen voeren. Dat debat kunnen wij volgens mij nu al met elkaar voeren.

Minister **Verhagen**: Dat kunnen wij nu zelfs voeren. Dit is een van de redenen waarom wij zeer nadrukkelijk hebben gezegd dat de maatregelen van de Europese Unie aanvullend moeten zijn op de resolutie van de Veiligheidsraad. Ze mogen het effect van die resolutie uiteraard niet ondergraven. Die toezegging kan ik bij dezen doen omdat wij er met het oog op de effectiviteit van sancties natuurlijk alle belang bij hebben dat ze zo breed mogelijk worden gedragen. Dat is ook de reden waarom wij zeggen dat de maatregelen die wij voorstellen, in lijn moeten zijn met en aanvullend op ... en voor een deel de implementatie moeten omvatten van de sancties die zijn voorzien in de resolutie van de Veiligheidsraad.

Mede met het oog op de effectiviteit kost het de nodige tijd om tot overeenstemming te komen. De maatregelen mogen de resolutie van de Veiligheidsraad niet ondergraven of andere landen ertoe brengen hun steun daaraan te onttrekken, maar anderzijds moeten ze een zo groot mogelijk effect hebben. Dit betekent dat je niet iets voor de bühne doet – u kent mij en weet dat ik daar überhaupt niet zo van houd – maar dat je naar de effectiviteit moet kijken. De heer Teeven weet dat als geen ander. Daarnaast moet ook worden nagegaan of je gezamenlijk, bijvoorbeeld met de Verenigde Staten, Japan of andere gelijkgezinde landen, een totaalpakket kunt maken waardoor dit alles nog effectiever wordt. Ik ben het echter volledig met de heer Van Dam eens dat het haaks zou staan op de bedoeling, namelijk een gedragsbeïnvloeding in Iran, als wij daarmee het draagvlak voor de resolutie van de Veiligheidsraad of het effect daarvan zouden ondergraven.

De heer **Van Dam** (PvdA): Er is nog een tweede vraag, namelijk wat het effect zal zijn van een eigen agenda van de EU, eventueel samen met de VS en Japan, op die twee ontzettend belangrijke spelers in de Veiligheidsraad, Rusland en China. Hoe zullen die dit appreciëren? Wat zal dit betekenen voor toekomstige ontwikkelingen waarbij beide landen keihard nodig zijn om de eenheid in de Veiligheidsraad te bewaren?

Minister **Verhagen**: Het zal niet ten koste gaan van de steun aan de resolutie van de Veiligheidsraad die Rusland en China hebben uitgesproken. Dat moge evident zijn om de doodeenvoudige reden dat wij anders in onze eigen voet zouden schieten.

Het tweede element waarop wij moeten letten – daarom wil ik ook nauw overleg met de Verenigde Staten – is dat wij ons altijd hebben verzet tegen de extratoriale werking van een "Alleingang" van bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Ook daar geldt dat wij willen bereiken dat er een level playing field blijft voor het bedrijfsleven. Het mag niet voorkomen dat bedrijven of landen met bedrijven die investeringen kunnen hebben in de Verenigde Staten, worden gedwongen extra maatregelen te nemen vanwege de extratoriale werking van afzonderlijke VS-wetgeving, terwijl andere lidstaten van de Europese Unie daar niet toe hoeven over te gaan. Ook op dit punt geldt dat enerzijds het effect, dat wil zeggen druk op Iran, en anderzijds een level playing field en draagvlak voor de resolutie van de Veiligheidsraad in het oog moeten worden gehouden. Zoiets zou ook in de brief staan die ik morgen aan de Kamer zou sturen als zij dat nog steeds wenst.

Ik meen dat de heer Braakhuis zei dat hij een motie zal indienen over Servië. Ik weet niet hoe de Kamer in het kader van de vernieuwing tegenwoordig met moties omgaat, maar normaal gesproken krijgt de regering de gelegenheid om met argumenten de indiener eventueel te overtuigen om af te zien van het indienen van een motie. Ik weet echter niet wat de heer Braakhuis zou zeggen over Servië. Ik zal daar niet op vooruitlopen door in te gaan op hetgeen ik in het verleden over Servië heb gewisseld met GroenLinks, laat staan dat ik nu al reageer op de inbreng van het voormalige lid van het Europees Parlement, Joost Lagendijk, die mij in kranten kapittelde omdat ik Servië nog niet omarm. Ik hoop dat ook in tweede termijn enige consistentie in de gedachtegang van GroenLinks zal blijken.

Nu de vriendelijke opmerkingen van de heer Ten Broeke, die mijn handelingen omtrent Servië omschreef als "een vluiggertje". Nu weet ik niet wat hij daaronder verstaat, maar ik wil hem het volgende zeggen. Op 7 december vorig jaar, dus enige tijd geleden, kondigde ik in de Kamer duidelijk aan dat de beslissing over het starten van een ratificatieprocedure – de heer Ten Broeke weet als geen ander dat het parlement daarover gaat, via de aanbidding van de stabilisatie- en associatieovereenkomst aan het parlement – in juni zou volgen, indien de heer Brammertz, de procureur-generaal van het Joegoslaviëtribunaal, in de bevindingen van zijn rapport op eenzelfde wijze zou oordelen over een samenwerking met de Servische autoriteiten als in december vorig jaar. In de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 14 juni jongstleden heb ik bevestigd dat ik, consistent en consequent, dezelfde opstelling als in december zou hanteren: als er dus een soortgelijke beoordeling van Brammertz zou zijn als in december

Verhagen

vorig jaar, ging ik dat dus doen. In het schriftelijk overleg naar aanleiding van vragen, ongetwijfeld ook van de heer Ten Broeke, heb ik aangekondigd dat ik me daaraan zou houden. Met andere woorden: december en juni, dus twee keer; en geen "vluggertje" dus, maar consistent en consequent en helder, waarover ik de Kamer ook volledig heb geïnformeerd. Voor de Kamer mag dit dus geen verrassing zijn.

Maar het gaat toch om de inhoud. De kern blijft dat Brammertz, als procureur-generaal verbonden aan het Joegoslaviëtribunaal, van opvatting is en dat ook in zijn rapportage, zowel bij de bijeenkomst in Luxemburg aan de minister van Buitenlandse Zaken als elders, duidelijk heeft gemaakt, dat hij de samenwerking van de Servische autoriteiten met het Joegoslaviëtribunaal positief waardeert, dus dat hij van mening is dat die positief is. Uiteraard vind ik, met hem, dat de inspanning altijd kan worden verhoogd, om de doodeenvoudige reden dat er nog steeds twee voortvluchtigen zijn, die wij hier in Den Haag in het tribunaal willen hebben, om zich te verantwoorden voor misdaden die zij schijnen te hebben gepleegd. Hij heeft voor de verdere verhoging van die inspanningen aanbevelingen gedaan. Wij willen dat Servië die aanbevelingen opvolgt, om de effectiviteit van die inspanningen en samenwerking te vergroten. Daarbij past enerzijds waardering voor die positieve samenwerking met het Joegoslaviëtribunaal en het continueren daarvan, anderzijds voldoende druk om zeker te stellen dat die samenwerking ook in de toekomst effect heeft. Dat is de reden waarom ik, conform hetgeen ik in december heb gezegd, de stap zet naar ratificatie, althans het ter ratificatie aanbieden van de stabilisatie- en associatieovereenkomst aan het parlement, een en ander om de doodeenvoudige reden dat ik mijn beloftes uit december wil nakomen.

Ik heb wel moeite met zijn vraag of de instemming met het starten van de ratificatieprocedure in de verschillende parlementen in de Europese Unie, een voordeeltje opleverde in de begrotingsraad. Het is bekend dat ik – als ik daartoe de gelegenheid krijg en dat is niet altijd het geval – houd van onderhandelen. En in Brussel verbind ik met plezier allerlei dossiers, als daarmee de Nederlandse belangen zijn gediend, maar er zijn grenzen. Ik denk dat ik als geen ander in de Europese Unie duidelijk heb gemaakt dat ik vind dat Mladic hier in Den Haag voor het tribunaal hoort te staan. Ik heb als geen ander de voortgang met Servië geblokkeerd, gebaseerd op mijn overtuiging dat recht gedaan moet worden aan de slachtoffers van de massaslachting in Srebrenica. Wij zijn verplicht om alles te doen wat in ons vermogen ligt om ervoor te zorgen dat de verantwoordelijken van die slachting voor de rechter komen. Mladic moet dus terechtstaan! Ik denk ook dat wij daarover totaal niet van mening verschillen.

Maar als het gaat over het volgende, is het anders. Weet je wat, je krijgt even een paar miljoen in de Begrotingsraad in je zak, als je nu maar je verzet opgeeft. Daar pas ik voor! Om Servië tot samenwerking te bewegen, heb ik alles gedaan wat ik kon om meer medewerking daarvoor te verkrijgen. Dat heeft succes gehad, want zonder die druk had Servië niet gedaan wat het nu doet en zat Karadzic nu niet in Scheveningen. Om dan echter überhaupt de gedachte te hebben "om door maar even af te zien van Mladic een voordeeltje in de Begrotingsraad te krijgen", nee, dat vind ik met u niet alleen onwenselijk, maar ook ongepast. Dus: nee, wij

hebben niet op deze wijze een voordeeltje in de Begrotingsraad gerealiseerd.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik heb niet de voorwaarde verzonnen van "Mladic on the plane" voor het toezenden van de SAO. Dat heeft deze minister verzonnen; vervolgens heeft hij het losgelaten. Ik heb niet verzonnen dat er volledige compliance moest zijn; dat heeft deze minister bij herhaling gezegd. Dat was ook de strekking van ons debat in december. Dat zegt Brammertz nog steeds niet. Wij mochten in de geannoteerde agenda vernemen dat de minister er wel degelijk mee had ingestemd, toen wij dat rapport nog niet eens kenden. Terecht heb niet alleen ik namens mijn fractie, maar hebben ook andere fracties hier aangegeven dat Brammertz nog helemaal niet zo ver was. Misschien was ter zake van oude gevallen een verbetering te zien, maar over nieuwe gevallen wordt nog steeds gesproken. Met andere woorden: het is maar zeer de vraag of wij nu wel zo veel vooruitgang geboekt hebben. Die vraag kunnen wij niet meer beantwoorden, want de minister heeft de kluis al opengemaakt. Nu stuurt hij dit akkoord ter ratificatie door. Het is dus aan de parlementen om daarover vervolgens hun oordeel te geven.

Minister **Verhagen**: Ik ben het van a tot z volstrekt oneens met de heer Ten Broeke. Ik vind het ook werkelijk stuitend. Wat hier door mij gezegd is, is dat ik vind dat Servië volledig moet samenwerken met het Joegoslaviëtribunaal. Ik heb in december het volgende gezegd naar aanleiding van de opmerking van Brammertz dat sprake is van volledige samenwerking. Ik ga akkoord. Dat is gedeeld door de meerderheid van de Kamer. Daarmee kunt u het oneens zijn, maar de meerderheid van de Kamer heeft mij wel gesteund, toen ik zei: op basis daarvan kan de interim-overeenkomst in werking treden.

Ook heb ik in december gezegd en in juni herhaald dat ik, indien Brammertz in juni tot hetzelfde oordeel zou komen, de stap zou zetten om de stabilisatie- en associatieovereenkomst (SAO) met Servië ter ratificatie aan het parlement voor te leggen. Brammertz zei hetzelfde als in december. Als u het niet gelooft, stuur ik u morgen het rapport van de heer Brammertz.

Als u voorts van mening bent dat u meer recht doet aan de slachtoffers van Srebrenica en meer kans van slagen hebt om Mladic hier voor het gerecht te krijgen door de stabilisatie- en associatieovereenkomst tegen te houden, gebruikte u uw recht als parlementariër om niet in te stemmen met ratificatie.

De heer **Ten Broeke** (VVD): De rechten die wij als parlementariër hebben, staan vandaag ter discussie, niet alleen als het over dit onderwerp gaat, maar ook over het onderwerp dat mijn collega straks ter sprake brengt. Daar komen wij dus vol voor op. Het is ook geen kwestie van ver plassen in verband met de vraag wie zich hier het meest heeft ingespannen om Mladic en/of Karadzic naar het Haagse tribunaal te krijgen. Daar gaat het niet om. Het gaat er wel om dat er verwachtingen gewekt zijn. U hebt wel degelijk aangegeven dat sprake zou moeten zijn van volledige medewerking. Dat heeft Brammertz niet vastgesteld. Het was mevrouw Peters die verleden week heel terecht opmerkte dat dit nu wederom niet het geval was. Het is jammer dat de fractie van GroenLinks dat in december niet heeft opgemerkt. Wij zeiden dat wel; wij zijn dus consistent, u ietsje minder. Ik

Verhagen

snap echter dat het is gebeurd. Nu kunnen wij daar alleen nog maar kennis van nemen. Maar ik zou heel blij zijn als u mij dat rapport toestuurt, want dat was u even vergeten bij de geannoteerde agenda. Toen mochten wij alleen maar vernemen wat Brammertz tegen u had gezegd. Dat rapport kenden wij toen nog niet.

Minister **Verhagen**: Ik was helemaal niets vergeten.

De **voorzitter**: Het rapport is inmiddels aan de Kamer gestuurd, is mij gemeld.

Minister **Verhagen**: Ik kan niet een rapport aan de Kamer sturen voordat dat is uitgebracht, maar dat zult u misschien ook vergeten zijn. Dat zult u in de toekomst nog wel eens leren.

Ik denk dat wij genoeg hebben gezegd over Servië. Ik kom nu bij de overeenkomst van SWIFT. Ook daarvoor geldt dat de Nederlandse regering van mening is dat de overeenkomst die is gesloten tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten recht doet aan hetgeen eerder door onder andere Nederland als wensen naar voren is gebracht. Wij verwelkomen die nieuwe overeenkomst, om de doodeenvoudige reden dat die op belangrijke punten tegemoetkomt aan onze wensen en aan de wensen die ook eerder door het Europees Parlement zijn geuit. Anders dan in de overeenkomst die in februari door het Europees Parlement was verworpen, voorziet de overeenkomst niet meer in toepassing van bilaterale rechtshulpovereenkomsten als mechanisme voor informatieoverdracht. In plaats daarvan voorziet deze overeenkomst nu in een centrale rol voor Europol. Europol zal dus verzoeken verifiëren die door de Amerikanen worden uitgevaardigd. Die overeenkomst voorziet nu bovendien in de aanwijzing van onafhankelijke toezichthouders, onder andere iemand die is aangewezen door de Europese Commissie. Ook dat was een wens van Nederland en van het Europees Parlement.

Ten slotte bevat de ontwerpovereenkomst ook betere waarborgen op het gebied van dataprotectie en individuele rechtsbescherming, beter dan de vorige overeenkomst.

Tegelijkertijd hebben wij ook hier steeds in het parlement met elkaar de noodzaak gewisseld dat er, juist om effectief stappen te kunnen zetten voor de bestrijding van terrorisme en de financiering daarvan, ook hier nauw moet worden samengewerkt met de Verenigde Staten. Dat is ook de reden waarom Nederland voorstander was van een nieuw akkoord op korte termijn. Tegelijkertijd mocht dat natuurlijk ook weer niet ten koste gaan van de vereiste zorgvuldigheid en de terechte wensen en zorgen van veel lidstaten en van het Europees Parlement.

Ik vind dat het bereikte akkoord in voldoende mate daaraan is tegemoetgekomen. Ik hoop dat ook het Europees Parlement die verbeteringen ziet. Over het onderhandelingsmandaat met betrekking tot de Nederlandse inzet heeft de Kamer informatie gekregen voorafgaande aan de JBZ-raad van 23 en 24 april jongstleden. In het verslag van die JBZ-raad is daar nog nader op ingegaan. De Kamer heeft ingestemd met het onderhandelingsmandaat zoals dat is aangenomen door de Raad van Algemene Zaken in mei jongstleden.

Het akkoord zal volgende week worden aangenomen. Dat doet dus recht aan het onderhandelingsmandaat. Vandaar dat er geen verdere discussie of verder verschil van mening meer wordt voorzien door de ministers die

daarover zouden gaan. Nu is het als iets wordt aangenomen, als dat tevoren bekend is en als geen debat meer voorzien is, gebruikelijk dat het bij de eerstvolgende Raad dan als A-punt, ofwel zonder discussie, wordt aanvaard. De eerstvolgende Raad is bij toeval de Landbouwrapraad. Dit heeft niets met landbouw te maken, maar het is een procedure die normaal gebruikelijk is. Indien alle lidstaten kunnen instemmen en er geen discussie meer voorzien is, wordt zo iets als A-punt toegevoegd bij de eerstvolgende Raad die plaatsvindt. Dat is in dit geval de Landbouwrapraad. Daarna wordt het ter goedkeuring voorgelegd aan het Europees Parlement. Uw Kamer zal in ieder geval voor definitieve besluitvorming in de Raad een brief ontvangen van de minister van Justitie waarin hij het akkoord nader toelicht. Daarin zal hij dus ook nader ingaan op de verschillende elementen die de zorgen beantwoorden van onder andere Nederlandse parlement. Wij vinden het dus van belang dat er snel een overeenkomst komt tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. Doordat de vorige overeenkomst was verworpen, hebben wij nu eigenlijk de situatie waarin er geen data kunnen worden overgedragen en er dus ook op bepaalde terreinen een security gap kan ontstaan. Als wij tot de volgende JBZ-raad zouden moeten wachten, is het oktober. Dat achten wij niet verantwoord. Om die reden wordt het als A-punt op de eerstvolgende Raad, zijnde de Landbouwrapraad, op de agenda gezet. Mocht de Kamer er een andere Raad voor wensen, kan ik de Raad van Buitenlandse Zaken in de aanbieding doen. Ten aanzien van de discussie tussen de lidstaten zal dit inhoudelijk weinig veranderen. Ik zeg de Kamer in ieder geval op korte termijn een brief van de minister van Justitie toe waarin u volledig over de ins en outs zult worden geïnformeerd voordat de besluitvorming op de Landbouwrapraad op de agenda staat.

Hiermee ben ik gekomen aan het einde van de beantwoording van de aan mij gestelde vragen.

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Ik ga meteen door met de tweede termijn en keer terug naar de oorspronkelijke sprekersvolgorde. Ik geef het woord aan mevrouw Hennis-Plasschaert van de fractie van de VVD. Dat is ook haar maidenspeech. U weet allen wat dit betekent, namelijk rustig zitten en geïnteresseerd luisteren.

□

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Wat een luxe!

Voorzitter. De eerste december staat niet langer alleen maar bekend als de verjaardag van Woody Allen, wereldheidsdag of de dag waarop IJsland afhankelijk werd van Denemarken. Sinds 2009 staat 1 december ook te boek als de dag waarop het Verdrag van Lissabon in werking is getreden. Zoals bekend, zou dit verdrag onder meer moeten zorgen voor een sterkere rol van zowel het Europees Parlement als de nationale parlementen. Ten aanzien van die versterkte positie hebben de Europarlementariërs niets aan duidelijkheid te wensen overgelaten toen zei medio februari hebben besloten om het zogenoemde SWIFT-akkoord af te wijzen. Anders dan zojuist werd gezegd, is het dan ook op zijn zachtst gezegd merkwaardig dat het Spaanse voorzitterschap heeft gemeend om het nieuwe SWIFT-akkoord als hamerstuk te agenderen voor de Landbouw- en Visserijraad van maandag aanstaande. Na overleg met

Hennis-Plasschaert

de collegae in het Europees Parlement, vanmorgen vroeg en zojuist nog, stelt de VVD vast dat nog altijd wordt onderhandeld over de finale tekst. Er bestaan nog steeds grote verschillen tussen Raad en Parlement. De agendering is dan ook prematuur. Het kan gewoonweg niet zo zijn dat ministers, die weliswaar veel verstand hebben van visquota en andere zaken, dit dossier simpelweg even afhameren. Daarvoor is het te belangrijk en ligt het te gevoelig. Mijn fractie realiseert zich terdege dat de druk ook nu weer hoog is. En ja, ook mijn fractie, net als de toenmalige rapporteur, acht een sterke trans-Atlantische verhouding van groot belang. Dit akkoord dient echter te worden behandeld in de eerstvolgende JBZ-raad, waar het thuishoort. Ik denk dat de Nederlandse regering net zo goed als ik weet dat wij het er nu niet per se doorheen hoeven jassen en dat er mogelijkheden zijn om de behandeling ervan naar september of oktober te verplaatsen.

De VVD is zich ervan bewust dat de Kamer heeft ingestemd met het onderhandelingsmandaat. Dat wil echter niet zeggen dat er carte blanche gegeven is voor een deal waarvan de Kamer de definitieve inhoud niet kent. De onderhandelingsresultaten dienen op een fatsoenlijke wijze te worden besproken, ook met deze Kamer. Er moet dus niet alleen per brief van gedachten gewisseld worden.

Het nieuwe akkoord lijkt, voor zover wij überhaupt op de hoogte zijn van de inhoud ervan, wellicht een stap vooruit als het bijvoorbeeld gaat om de bescherming van persoonsgegevens. Tegelijkertijd lijkt het akkoord nog altijd haaks te staan op het beginsel van proportionaliteit en daar ligt nu net nog het punt van discussie tussen Raad en Parlement. Lijkt, want de finale tekst kent dit huis niet. Met het oog op de geplande besluitvorming op maandag zou je op zijn minst mogen verwachten dat de tekst inmiddels publiekelijk toegankelijk is. De Europeanen, de Nederlanders hebben immers het recht om te weten wat er met hun gegevens gebeurt.

De VVD verwacht hoe dan ook dat de Raad en de Commissie parallel aan de overeenkomst met de VS en conform de resolutie van het Europees Parlement van 5 mei jongstleden zo spoedig mogelijk een Europese oplossing presenteren. In dat kader wijst mijn fractie nog maar eens op het belang van volledige wederkerigheid.

Gelet op het antwoord van de minister dien ik mede namens mijn collega's van de PvdA, GroenLinks en D66 de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het Spaanse voorzitterschap heeft besloten, het onderhandelingsresultaat tussen de VS en de EU betreffende het zogenoemde SWIFT-akkoord toe te voegen als een A-punt aan de agenda van de Landbouw- en Visserijraad;

verzoekt de regering, hier niet aan mee te werken en bij het EU-voorzitterschap te bevorderen dat dit akkoord tijdens de eerstvolgende JBZ-raad wordt behandeld, en verzoekt voorts over de inhoud van dit akkoord de Kamer

zo spoedig en volledig mogelijk te informeren en van gedachten te wisselen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Hennis-Plasschaert, Van Dam, Braakhuis en Schouw. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 476 (21501-20).

Ik schors de vergadering om gelegenheid te geven om mevrouw Hennis te feliciteren met haar maidenspeech.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. We hebben dat allemaal al persoonlijk gedaan, maar ook vanaf deze plaats feliciteer ik mevrouw Hennis-Plasschaert graag met haar maidenspeech. Ik wens haar veel succes.

De EU 2020-agenda is de opvolger van de mislukte Lissabonstrategie, de economische doelstellingen om van Europa, de Europese Unie althans, wereldwijd de meest concurrerende economie te maken, een absurde economische doelstelling die in de voormalige Sovjet-Unie niet zou hebben misstaan. Er is nu een opvolger, de EU 2020, minder ambitieus, want minder absoluut gesteld, maar nog wel ambitieus omdat de economische doelstellingen later een nationale invulling zullen krijgen waarover wij in het Nederlandse geval nog veel het debat zullen zoeken met de regering. De minister-president is heel erg duidelijk geweest in het gebruik van de termen "economic government" en "economic governance". Ik ben daar blij mee. Wij hebben er eerder in de commissie over gesproken. Waar het gaat over de nationale soevereiniteit, de Nederlandse begroting, blijft het Nederlandse parlement natuurlijk vol aan zet. Wij moeten ervoor waken dat er niet sluipenderwijs van economic governance wordt overgegaan op een economic government. Daar is geen behoefte aan. In Europa is daar op basis van het Verdrag van Lissabon ook geen plaats voor. Zoiets zal er, als het aan de SP-fractie ligt, ook niet komen.

De minister-president heeft in zijn beantwoording ruim stilgestaan bij het verschil tussen de discussie over de bankenheffing, een Europees iets, en die over de Tobintaks, een heffing op kapitaaltransacties. Voor het laatste zou je een mondiaal verband nodig hebben. Ik ben het daarmee eens. Tegelijkertijd kunnen wij ook vaststellen dat er Europees een voorhoede is als het gaat om de bankenheffing. De grote landen, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk willen die voorhoede zijn, maar wat de SP-fractie betreft zou er op het punt van een heffing op kapitaaltransacties ook sprake moeten zijn van een voorhoede. Laat de Europese Unie dan maar die voorhoede zijn. In ieder geval is die wens Europees ook geuit. Barroso heeft zich in die richting uitgelaten. Mijn fractie is daar zeer gelukkig mee, maar het onderwerp als zodanig moet wel nader worden geagendeerd. Daarom wil ik de Kamer de volgende motie voorleggen.

Van Bommel

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Europese Raad de invoering van een mondiale transactiebelasting tijdens de G20-top wil bespreken;

constaterende dat het IMF vorig jaar heeft ingestemd met het verzoek van de G20 om de invoering van een mondiale transactiebelasting te onderzoeken;

van mening dat de noodzaak om het aantal speculatieve transacties op de financiële markten terug te dringen, vraagt om een spoedige invoering ervan;

verzoekt de regering, zich tijdens de G20-top ervoor in te zetten dat het IMF wordt gevraagd, voorbereidingen te treffen om binnen een bepaalde tijd de invoering van een mondiale transactiebelasting door te voeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Bommel en Braakhuis. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 477 (21501-20).

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Dan nog iets over Iran. De minister van Buitenlandse Zaken heeft daar uitgebreid over gesproken. Ik ben het eens met zijn inzet. Aanvullende maatregelen moeten altijd zijn gericht op het regime. Wij willen de bevolking van Iran niet straffen. Zij zijn al het slachtoffer van een zeer hardvochtig regime. Laat ze niet ook nog eens het slachtoffer worden van internationale maatregelen die het regime in een andere richting willen sturen. Wij wachten 26 juli af en zullen de regering, indien nodig, nader onderhouden over berichten die wij van de kant van de regering krijgen met betrekking tot aanvullende maatregelen die dan in de RBZ worden genomen.

□

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. Ik bedank beide bewindslieden voor de beantwoording in eerste termijn. Ik zou ook mevrouw Hennis namens de CDA-fractie van harte willen feliciteren met haar maidenspeech. Mevrouw Hennis kennen wij als een ervaren Europarlementslid. Wij vinden het een verrijking dat zij nu te midden van ons is. Nu houden de complimenten op, want ik moet zeggen dat wij de motie die is ingediend door mevrouw Hennis en anderen over het SWIFT-akkoord dat als A-punt wordt toegevoegd aan de agenda van de Landbouw- en Visserijraad, niet zullen kunnen ondersteunen. Het verbaast ons ook enigszins dat juist mevrouw Hennis deze motie indient, omdat ten aanzien van dit SWIFT-akkoord het Europees Parlement het laatste woord zal hebben. Het Europees Parlement zal in juli over dit SWIFT-akkoord spreken in Straatsburg. Wie zijn wij als nationaal parlement dan om dit nu nog door middel van een "vluggertje", om met de woorden van de heer Ten Broeke te spreken, via een motie te proberen tegen te

houden, terwijl wij dat niet eens kunnen? Mevrouw Hennis weet wat haar plaats was in het Europees Parlement. Ik zou haar aanraden om te letten op haar plaats als parlementslid in het nationale parlement.

De **voorzitter**: U mag daar onmiddellijk op reageren, mevrouw Hennis. Dit is misschien een vreemde uitlokking door de voorzitter, maar het is nogal een principieel punt of ons parlement hierin een stem heeft.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Inderdaad, het Europees Parlement gaat instemmen, maar de heer Ormel gaat ervan uit dat het parlement in juli tot stemming overgaat. De laatste stand van zaken is echter dat er nog volop wordt onderhandeld door Parlement en Raad. De Kamer is niet geïnformeerd. Ik heb net gezegd dat wij als Kamer geïnformeerd dienen te worden. Wij hebben ingestemd met een onderhandelingsmandaat, maar daarmee geen carte blanche gegeven. Het is dus wel zo netjes om ook de Kamer op normale wijze te informeren, er niet van uit te gaan dat het Parlement wordt overruled en niet zonder meer uit te gaan van een ja vanuit het Europees Parlement. Als de Nederlandse regering dit akkoord erdoorheen wil jagen omdat het belangrijk is, vraag ik haar om de tijd te nemen en ervoor te zorgen dat het Europees Parlement wordt gehoord.

De heer **Ormel** (CDA): Ik ga niet uit van een ja van het Europees Parlement, maar mevrouw Hennis doet dat kennelijk. In juli wordt dit behandeld in het Europees Parlement. Mevrouw Hennis zegt dat dit in juli door het Europees Parlement geaccordeerd zal worden. Mijn informatie is dat het besproken zal worden in het Europees Parlement.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Volgens mij ben u nu een klein beetje Oost-Indisch doof.

De heer **Ormel** (CDA): Waarschijnlijk zal het worden aangenomen door het Europees Parlement. Daar zijn wij zeer verheugd over, omdat wij met de VVD-fractie van mening zijn dat het van groot belang is dat de veiligheid van het vliegverkeer wordt gediend en dat terrorisme wordt bestreden. Daar gaat het om bij dit SWIFT-akkoord.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Volgens mij luistert u selectief, want het is nog geen gegeven dat het Parlement in juli gaat stemmen. Mij gaat het erom dat ik de Nederlandse regering oproep om ervoor te zorgen dat er een goed akkoord ligt en het er niet doorheen te jassen met het risico van een nee. Daartoe roep ik de Nederlandse regering op.

De heer **Ormel** (CDA): Ik heb hierover gezegd wat ik heb gezegd en ik ben van mening dat de bal nu ligt bij het Europees Parlement. Wij zullen deze motie dus niet steunen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter, u lokte mevrouw Hennis uit, maar in wezen is de kwestie inderdaad wat de parlementaire bevoegdheden zijn als het gaat om Europese besluitvorming. Ik neem toch aan dat de heer Ormel het met mij eens is dat ook in dit soort zaken het nationale parlement wel degelijk een rol heeft. Aan de ene kant is er het Europees Parlement en aan de andere

Ormel

kant de Europese Raad. Wat de leden van de regering in de Europese Raad doen, doen zij op basis van een mandaat van onze Kamer, van ons parlement. Ik vond dat de heer Ormel dat zeer makkelijk aan de kant schoof.

De heer **Ormel** (CDA): Absoluut niet, maar wij moeten wel op de volgtijdelijkheid letten. Wij hebben gesproken over SWIFT. Er is vervolgens een akkoord tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten gekomen. Dat akkoord wordt geaccordeerd door het als A-punt op de eerstvolgende raad te zetten, en dat is bij toeval de Landbouwrapport. Dat wil niet zeggen dat ik vind dat wij opzij geschoven zijn. Wij hebben volop onze mening gegeven. Wij hebben de regering het mandaat gegeven om dit te accorderen. De regering doet dat. De Europese Unie doet dat in de eerstvolgende raad. Dan is er nog de finale bezegeling door het Europees Parlement. Het lijkt mij dat wij allen ons mandaat ten volle gebruiken.

De heer **Van Dam** (PvdA): Maar we zijn het er wel over eens dat het nu aan ons is om te bepalen of we de regering het mandaat geven om het als A-punt af te handelen op de Landbouwrapport.

De heer **Ormel** (CDA): Ja, en daarvan geef ik dus aan dat wij de regering dat mandaat willen geven.

De minister van Buitenlandse Zaken heeft de vragen van de gehele CDA-fractie beantwoord over Iran. Ik ben hem zeer dankbaar voor deze beantwoording. Ik begrijp dat het niet sneller kan dan snel. Wij hebben met onze inbreng willen aangeven dat wij ons grote zorgen maken over Iran. Met "wij" bedoel ik de gehele CDA-fractie.

□

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Ik heb nog een paar puntjes.

Mijn eerste punt gaat over de stresstest. Ik zou er toch graag, de woorden van de minister-president herhalend, alles aan willen doen om te voorkomen dat de markten als gevolg van het presenteren van de resultaten weer in elkaar storten. Ik krijg ook graag de toezegging van de minister-president dat hij het parlement vroegtijdig zal betrekken als hij signalen heeft dat het daartoe komt.

Mijn tweede punt betreft de bankenbelasting. Ik stel vast dat de discussie heeft opgeleverd dat die in beginsel wordt uitgewerkt, ook in Europees verband, maar dat er natuurlijk wel een aantal voorwaarden te formuleren is waaronder dit gaat werken. Ik heb het zelf in mijn eerste termijn zo geformuleerd dat de bankenbelasting geen afkoopsom mag zijn om niets meer te doen aan het verbeteren van het financiële stelsel in Europa. Het mag niet een soort symboolmaatregel worden. Ik wil dus van de minister-president weten wanneer hij het hele pakket over het beheersbaar krijgen, verbeteren en optimaliseren van het financieel economisch stelsel in Europa in de Kamer denkt te krijgen.

Mijn derde opmerking is eigenlijk een kleine, maar wel een met groot gevolg. Ik heb de minister-president gevraagd wie het woord voert in de G20. Toen zei hij iets als: nou, ik hoop die en die, maar ik verwacht ook niet dat die en die hun mond kunnen houden. Ik heb dat geïnterpreteerd als een soort grapje, maar mijn vraag was eigenlijk wel serieus. Als Europa echt serieus genomen wil worden in de G20 en het ook de volgende keren aan tafel wil zitten, dan zal het toch echt met één

mond moeten leren praten. Wil de minister-president daaraan ook enkele zinnen wijden in het verslag over het verloop van de vergadering van de G20? Hoe is dat gegaan?

Mijn vierde opmerking gaat over de economic governance. Daarvan heeft de minister-president gezegd: je moet niet gelijk beginnen bij structuren; laten we maar een aantal andere zaken veranderen. Ik heb echter in mijn eerste termijn gezegd dat het er op een gegeven moment natuurlijk wel om gaat wie er bijvoorbeeld beslist over sancties. Wie gaat er in de toekomst beslissen over sancties? Is dat de Europese Commissie, wat onze voorkeur heeft, of blijft het de Raad van Ministers? Dat is echt een structuurafspraken en wat mij betreft ook een structuurverbetering. Ik wil graag weten wat de inzet van de Nederlandse regering is op dat punt.

Tot slot mijn vijfde punt; misschien komt de heer Van Dam daar ook op terug. Dat gaat over de toetreding van IJsland en de eventuele relatie met het vangen van walvissen. IJsland lijkt dat coûte que coûte te blijven doen en volgens mij is dat van invloed op het al dan niet toetreden. Zou de minister-president daarover iets willen zeggen?

Helemaal tot slot sluit ik mij gemakshalve aan bij de woorden van de woordvoerder van de VVD-fractie over de SWIFT-complexiteit.

□

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Ik dank de bewindslieden voor de beantwoording in eerste termijn. Ik moet zeggen dat mij dat wel vertrouwen heeft gegeven, zo ik dat al niet had, in de aanpak op grote lijnen. Er komen nog allerlei details en daarover gaan wij met elkaar spreken. Ik moet zeggen dat die wel erg belangrijk zijn voor hoe de akkoorden en de voorstellen uitpakken. Ik wil er een paar dingen uitlichten.

Ik begin met de stresstest. Ik had een debatje met de minister-president over de harmonisatie binnen de EU. Later begreep ik uit andere bronnen dat er toch wat discussie is over de vraag of wij 27 stresstesten krijgen omdat de nationale banken dat oppakken of dat dit centraal wordt gedaan. Ik heb sterk de voorkeur voor het laatste omdat dat ervoor zorgt dat er voldoende duidelijkheid en transparantie in de financiële markt is. En daar gaat het ons precies om. Graag hoor ik de visie van de minister-president hierop. Gaan wij nu voor een eenmalige stresstest of gaan we die jaarlijks herhalen? Ik weet niet of wij die discussie nu moeten voeren of later, maar het lijkt me in termen van structureel toezicht een goede zaak als er regelmatig transparantie in de markt wordt gecreëerd.

Dan kom ik op de bankenheffing. Ik pleit sterk voor een vorm op basis van het uitgangspunt waarvoor wij primair de discussie over de bankenheffing zijn gestart, namelijk het afremmen van risicovol gedrag. De grondslag zou dan zo gekozen moeten worden dat het primaire doel overeind blijft. Banken die veel risico nemen, moeten veel betalen en banken die weinig risico nemen, moeten minder of niet betalen. Ik pleit er ook sterk voor de heffing te gebruiken ter aflossing van de staatsschuld en niet voor het creëren van een aparte pot. Hoe kijkt de minister-president daartegenaan in vergelijking met de discussie binnen de EU? Wordt daar een centrale beslissing over genomen of kunnen wij daarin ook differentiëren? Ik zie de bankenheffing, zoals

Dijkgraaf

de minister-president ook in zijn beantwoording heeft aangegeven, als een unieke kans om hieraan wat te doen. Lange tijd was dat niet mogelijk. De crisis heeft dat mogelijk gemaakt. Tegelijkertijd is het wel een risico. Als er een politiek compromis uit komt, kan dat ook verkeerd uitpakken voor de financiële sector. Het is dus maar de vraag hoe dat precies uitpakt. Wij hopen met elkaar dat dat goed komt.

De **voorzitter**: Dan geef ik nu het woord aan de heer Braakhuis van de GroenLinksfractie. De heer De Roon laat zich verontschuldigen.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil namens de fractie van GroenLinks de heer Dijkgraaf en mevrouw Hennis van harte feliciteren met het feit dat wij nu collega's zijn. Ik wil uiteraard de minister en de minister-president bedanken voor hun antwoorden. Mijn tijd is beperkt dus kan ik maar beter zo snel mogelijk inzoomen op de motie die hier voor me ligt.

Onze fractie is blij met de samenwerking van de Servische autoriteiten met het Joegoslaviëtribunaal. Toch zijn wij misschien iets minder blij dan de minister. Tenslotte heeft deze samenwerking nog niet geleid tot alle gewenste resultaten, zoals het kunnen berechten van een belangrijke hoofdverdachte als generaal Mladic. Ook is ons opgevallen dat het recente rapport van de officier van het tribunaal, de heer Brammertz, minder positief was dan het rapport van een jaar eerder. Beide argumenten geven aanleiding tot de volgende motie. Overigens, het is natuurlijk wel geweldig dat er een minister is die er vreselijk naar uitzielt als je voor het eerst een motie indient. Dank daarvoor.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering de start van het ratificatieproces van het Europese Stabilisatie- en associatieakkoord met Servië niet langer blokkeert;

overwegende dat volledige medewerking van Servië aan het Joegoslaviëtribunaal voorwaarde zou moeten zijn voor nauwere samenwerking tussen de EU en Servië;

overwegende dat de heer Brammertz, hoofdaanklager van het Joegoslaviëtribunaal, recentelijk een nieuw rapport heeft geschreven voor de VN Veiligheidsraad over de medewerking van Servië aan het Joegoslaviëtribunaal;

verzoekt de regering, de Kamer te informeren over de medewerking van Servië aan het Joegoslaviëtribunaal en de mate waarin Servië de aanbevelingen van de heer Brammertz opvolgt, alvorens het Stabilisatie- en associatieakkoord met Servië ter ratificatie aan de Kamer voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Deze motie is medeondertekend door mevrouw Peters, de heren Ten Broeke, Van der Ham en Van Dam. En daarmee heb ik maar gezegd dat dit een verrassende combinatie van partijen is. Dus het kan allemaal best.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik hoor mijn naam noemen, maar ik heb geen motie gezien. Ik kan mij niet voorstellen dat ik dan een motie heb medeondertekend.

De heer **Braakhuis** (GroenLinks): Dan halen wij die naam weg.

De **voorzitter**: Als ik snel reken, wordt de motie daarmee nog steeds voldoende ondersteund en maakt zij deel uit van de beraadslaging.

Deze motie is voorgesteld door de leden Braakhuis, Peters, Ten Broeke en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 478 (21501-20).

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Allereerst mijn felicitaties voor mevrouw Hennis met haar maidenspeech. Ik wens haar veel geluk. Haar inzet voor privacy, nu ook hier, is verfrissend. Het is verheugend om er hier een bondgenoot bij te hebben – ik neem aan om er daarmee 31 bondgenoten bij te hebben in deze Kamer – in het bewaken van de balans tussen privacy en veiligheid. Die balans is ontzettend kwetsbaar. Een ingrijpend verdrag als SWIFT vereist een zorgvuldige behandeling. Vandaar ook onze steun aan de eerste motie die mevrouw Hennis in deze Kamer heeft ingediend. En ik zou bijna zeggen: ik hoop dat er meer volgen.

Dank aan de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken voor hun beantwoording in eerste termijn. De beantwoording was zeer uitvoerig en volledig. Ik heb dat zeer op prijs gesteld. Tegelijkertijd moet de conclusie ook zijn dat er zaken blijven waarvan wellicht door de fase in het proces nog enigszins onduidelijk is hoe zij precies zullen uitpakken, die pas later in volle omvang duidelijk worden. Dat is bijvoorbeeld de invulling van het controle- en sanctiemechanisme, waarbij uiteindelijk natuurlijk de devil in de details schuilt. Dan gaat het om de bevoegdheden van de Europese Commissie dan wel de Europese Raad ten aanzien van de bemoeienis met de invulling van de begroting van de Europese lidstaten. Juist over de invulling zal de discussie gaan. Als ik de minister-president goed heb begrepen, valt daarover nu vanwege het moment in het proces nog niet zoveel te zeggen. Dat maakt de discussie ook wel moeilijk.

Net zoiets geldt eigenlijk voor de bankenheffing. Daarvan moeten wij constateren dat de EU besloten heeft om die in te voeren, maar dat op dit moment nog niets te zeggen valt over de manier waarop, de wijze waarop een gelijk speelveld wordt bewaakt binnen de EU en het moment waarop de bankenheffing geëffectueerd zou moeten worden. Hopelijk is ook daarover in het najaar meer duidelijkheid. Ik begrijp dat het ingewikkelde discussies zijn, maar ik neem aan dat als in de Europese Raad erover gesproken wordt, het ook over dit soort belangrijke vragen gaat. Je kunt wel afspreken dat je een bankenheffing invoert, maar het gaat er juist om of je die

Van Dam

gezamenlijk invoert, of je dat ook op elkaar afstemt en hoe je precies bewaakt dat het een gelijk speelveld blijft.

Een soortgelijke opmerking geldt ook voor de precieze inzet voor de G20. Eerlijk gezegd, vond ik de brief van president Obama over zijn inzet voor de G20 heel duidelijk. Ik vond de brief van Barroso en Van Rompuy over hun inzet voor de G20 enigszins duidelijk. Ik vond de brief van de Nederlandse regering over de Nederlandse inzet voor de G20 behoorlijk onduidelijk. Ik begrijp het wel, want wij zijn er slechts te gast, maar er werd wel zeer vakkundig om de echte hete brij heen gedraaid. Als ik de minister-president goed begrijp, zegt hij eigenlijk over de discussie tussen Obama en Merkel dat de G20 in het verleden op één lijn zaten doordat het op korte termijn nodig is om te stimuleren, het op middellange termijn nodig is om te saneren en het op de echt lange termijn nodig is om de structuur van de economie te hervormen. Zoals ik in eerste termijn ook al zei, het is jammer dat de heer Ten Broeke er nu niet is, maar wij zullen het debat nog wel eens op een andere plek verder voeren. De Europese economie is toch op een ander model gestoeld dan bijvoorbeeld de Aziatische economie of de Amerikaanse economie. Bij ons gaat het er niet om groei te genereren omwille van de groei, maar groei te genereren omwille van de welvaart van de Europese bevolking in de breedte. Het is niet voor niets dat ook doelstellingen op het gebied van het onderwijs en het tegengaan van sociale uitsluiting onderdeel van de EU 2020-strategie zijn, met onze volle instemming.

Ik had in eerste termijn nog een paar vragen gesteld over Iran en had gevraagd om een brief van de regering. Na het korte debatje dat ik zojuist met de minister van Buitenlandse Zaken heb gehad, kan ik mij voorstellen dat wij het er voor dit moment bij laten en dat wij de discussie verder voeren in de aanloop naar de Raad Buitenlandse Zaken op 26 juli.

Toch breng ik nogmaals mijn zorgen over in de richting van de minister van Buitenlandse Zaken. Er is op moeizame wijze eenheid bereikt in de VN-Veiligheidsraad. Die moeizaamheid zit natuurlijk vooral aan de kant van Rusland en China. Je zag direct in de dagen na de afkondiging van een nieuw sanctieregime dat beide landen zich een klein beetje in bochten wrongen om de relatie met Iran en vooral met landen daaromheen goed te houden. Die eenheid is wel wat waard. Wat mij betreft moeten wij niet, doordat wij nu harder gaan lopen dan beide landen, de eenheid binnen de VN-Veiligheidsraad op het spel zetten. Uiteindelijk gaat het erom dat Iran een conflict heeft met de wereld, niet dat Iran een conflict heeft met het Westen. Dat moet volgens mij als een paal boven water staan.

□

Minister Balkenende: Voorzitter. In de reeks sprekers die mevrouw Hennis hebben gelukgewenst, wil ik mij graag voegen. Ik deed dat al persoonlijk, maar wil haar ook graag vanaf deze plaats alle goeds toewensen na het uitspreken van haar maidenspeech in dit huis. Haar opmerkingen waren gericht tot de minister van Buitenlandse Zaken. Ik zal daarbuiten blijven.

De heer Van Bommel is ingegaan op enkele zaken die eerder aan de orde is geweest. Hij sprak over economic governance, ging in op de bankenheffing en de Tobintaks en heeft op dat punt een motie ingediend. Deze motie gaat verder dan datgene wat is neergelegd in conclusie

17 van de Europese Raad. In de conclusie wordt gesproken over bestuderen en ontwikkelen. Europa zal dat zeker inbrengen. Het IMF heeft een rol bij dit alles, maar niet als enige. De vraag is ook of het de meest aangewezen instelling zou moeten zijn. Ik vind dat deze motie veel verder gaat dan de implicaties van de EU-besluitvorming daarover. Tegen die achtergrond ontraad ik de motie.

De heer **Van Bommel** (SP): Wat de minister zegt, is in ieder geval op een onderdeel raadselachtig. Hij verwijst naar het IMF en stelt zichzelf de vraag of dat de meest aangewezen instelling zou moeten zijn. Welke instelling zou hij anders op dit onderwerp aan zet willen laten zijn?

Minister Balkenende: Het is de volgorde. Het IMF doet studie naar de mogelijkheid van een Tobintaks; zo ook de Europese Commissie. Het begint natuurlijk met het mondiaal vaststellen dat je zo'n taks wilt. Daarvoor heb je politiek draagvlak nodig. Vervolgens is het aan dat orgaan, in dit geval de G20, om te zeggen: dan moet die daarmee worden belast. Komt het IMF in aanmerking? Ja, dat komt het, maar dit moet dan wel voortvloeien uit een gemeenschappelijk besluit. Wij hebben nog andere internationale gremia, zoals wij destijds ook hebben gezien in de bankwereld. Wij hadden het niet alleen over het IMF, maar ook over andere internationale instellingen die zich bezighouden met de financiële stabiliteit. Dat is de achtergrond van mijn opmerking. Ik ontzeg u helemaal niet het recht om over het IMF te spreken. Ik vind het ook vrij logisch, maar wij moeten wel de zaken in de goede volgorde leggen.

Ik onderschrijf de opmerking van de heer Schouw dat je steeds oog moet hebben voor de effecten van het publiceren van een stresstest. Je moet juist voorkomen dat er onrust ontstaat. Ik heb dat ook gezegd in de richting van de heer Trichet toen wij onze Europese Raad hadden.

Ik onderschrijf ook een ander punt van de heer Schouw; dat heb ik al eerder gedaan: wanneer je het hebt over een bankenbelasting, let dan op het samen gaan met andere maatregelen. Je hebt ook te maken met Basel III en andere zaken, dus je moet oppassen voor die stapeling. Dat onderschrijf ik.

Ik kom bij het spreken met een mond door de G20. Ik heb aangegeven dat, als wij het over de EU hebben, de voorzitter van de Europese Raad als eerste het woord zou moeten voeren, want die is juist het gezicht van Europa. Ik heb tegelijkertijd gezegd dat ik ook wel een beetje weet hoe de hazen lopen. Dat verklaart mijn glimlach erbij, omdat ik ook wel weet dat anderen het woord voeren. Ik heb gezegd dat het geldt voor de regeringsleiders van grote landen en voor mijzelf evenzeer. Essentieel is dat er met één mond wordt gesproken. Er moet één geluid vanuit Europa komen. In die zin is er in de afgelopen tijd het nodige gebeurd.

De heer **Schouw** (D66): Ik koppelde er de vraag aan of u er enige zinnen aan wilt wijden in het verslag van de G20.

Minister Balkenende: Ik zal er aandacht aan besteden.

Wanneer volgt het hele pakket aan maatregelen voor hervormingen van het financieel stelsel? Wanneer kan de Tweede Kamer dat tegemoetzien? Iedereen onderschrijft de urgentie. De Commissie zal met nadere voorstellen

Balkenende

komen die uiteraard met de Kamer zullen worden besproken. Met de voorbereiding ervan is nog wel enige tijd gemeoid, maar wij moeten de zorgvuldigheid natuurlijk in het oog houden, net als de randvoorwaarden, bijvoorbeeld het level playing field en het voorkomen van een stapeling van maatregelen. Het is de bedoeling dat een scherper toezicht begin volgend jaar van start kan gaan.

Hoe zit het met de sancties? Is dat een kwestie van de Europese Commissie of van de Europese Raad? In het verleden is gebleken dat de regels van het pact niet goed zijn nageleefd. Nederland vindt dat slimmere sancties noodzakelijk zijn, zodat ze sneller en meer vanzelfsprekend kunnen worden toegepast. Wij moeten bijvoorbeeld de mogelijkheid onderzoeken om structuurfondsen of andere subsidies op te schorten als landen niet voldoen aan de eisen van de buitensporigtekortprocedure. Ook zou de Raad moeten kijken naar gevallen waarin het te rechtvaardigen is om meteen sancties uit te vaardigen, bijvoorbeeld bij statistische onjuistheden. Het Verdrag van Lissabon legt de besluitvorming over sancties bij de Raad. In de Van Rompuygroep worden de mogelijkheden onderzocht om de ruimte voor politieke oordelen te verminderen, bijvoorbeeld via gedragsregels. Het lijkt mij goed om op dit punt terug te komen, want er moet een rules based system komen. Dat zou de rol van de Raad een beetje kunnen relativeren. Het zou de Europese Commissie kunnen zijn. De regering neemt goede nota van de opmerkingen van de heer Schouw hierover. De discussie zal worden hernomen in het kader van de werkgroep-Van Rompuy. Verdragrechtelijk is het de Raad, maar ik begrijp de opmerkingen.

Hoe zit het met de walvisjacht? Naar aanleiding van een opmerking van de heer Van Dam in eerste termijn heb ik al gezegd dat, als IJsland lid wil worden van de EU, het land aan het acquis moet voldoen. Dat geldt ook voor het verbod op de walvisvangst. IJsland weet dat.

De heer Dijkgraaf heeft meerdere opmerkingen gemaakt over de stresstest. Gaat het om een centrale stresstest en niet om 27 nationale stresstests? De modaliteiten moeten nog worden bekeken. Het zal eerder decentraal maar gecoördineerd gebeuren dan centraal, ook omdat de uitvoering bij de nationale toezichthouders berust. Er zal nog over dit alles worden gesproken in de Ecofin-raad, waarover nog een algemeen overleg zal plaatsvinden. Bij die gelegenheid kan dit debat nog worden hernomen.

De heer Van Dam heeft gelijk: wij zitten in een fase waarin sommige zaken nog in procedure moeten worden besproken. Op het sanctiemechanisme komt de werkgroep-Van Rompuy terug. Wat de bankenheffing betreft zou ik misschien wel meer willen zeggen, maar het is afhankelijk van de verdere invulling. Over de inzet voor de G20 hebben wij vandaag genoegzaam met elkaar gesproken.

De heer **Van Dam** (PvdA): Er was net enige onduidelijkheid, ook aan mijn kant, over een motie die door GroenLinks werd ingediend over Servië. Het bleek te gaan om een motie die eerder was opgesteld, voorafgaand aan de Europese Raad. Daarin werd de regering verzocht, de Kamer te informeren over wat in het rapport-Brammertz komt te staan. Dat was een motie waar ik mijn naam onder had gezet, en zo kwam de onduidelijkheid tot stand. In deze motie wordt de regering verzocht de Kamer te informeren. Deze motie

kan ik onderschrijven, aangezien ze in mijn ogen niet meer vraagt. Maar ik wacht de beantwoording van de minister af om te zien of we ook nu voor deze motie zullen stemmen.

De **voorzitter**: U onderschrijft de motie, maar u bekijkt nog of u voor zult stemmen. Ik raak nu in verwarring.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik probeerde de verwarring juist weg te nemen. GroenLinks verkeerde in de veronderstelling dat mijn naam eronder stond. Dat was namelijk een motie die vorige week is ingediend. Op dat moment was het rapport-Brammertz nog niet openbaar. De regering werd daarom verzocht de Kamer daarover te informeren. Ik wacht de beantwoording van de minister af. Hij kent de positie van mijn fractie: wij hebben hem steeds gesteund in zijn lijn.

□

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik schaar mij in het koor van gelukwensen richting mevrouw Hennis, voor haar maidenspeech, maar dat geldt, zoals zij kan verwachten, niet voor de inhoud van de motie. Ik verzoek alle ondertekenaars van de motie om even met mij mee te denken. Het is belangrijk – steeds onderstreept door een meerderheid in de Tweede Kamer – dat er snel een akkoord komt om zeker te stellen dat er een juridische basis is om gegevens uit te wisselen met de VS, om daarmee terrorisme effectief te kunnen bestrijden.

Ik geef de ondertekenaars verder het volgende in overweging. Het is belangrijk te weten dat de besluitvorming in de Raad met gekwalificeerde meerderheid zal plaatsvinden. De positie van Nederland als zodanig is niet doorslaggevend voor het besluit van de Raad. Het Europees Parlement zal naar verwachting, zo heeft het voorzitterschap ons laten weten, in juli besluiten nemen over de voorstellen. Met andere woorden: het voorzitterschap hoeft niet op Nederland te wachten. Ik zou dat op zich ook een slecht signaal vinden, onder andere richting de VS en de noodzaak om terrorisme effectief te kunnen bestrijden, als Nederland aandringt op uitstel. De Kamer heeft inhoudelijk met de regering gesproken over het onderhandelingsmandaat. De Kamer is daarmee akkoord gegaan. Het resultaat – ik kan mij voorstellen dat de Kamer daar meer over wil weten – is binnen het onderhandelingsmandaat gebleven. Op dit moment overlegt het Spaans voorzitterschap met de leiding van het Parlement over de modaliteiten van de afronding. De verwachting is dat het Parlement in meerderheid – ik zeg niet: de liberale fractie of delen daarvan – voor het akkoord zal zijn. Ik zeg de Kamer toe dat de minister van Justitie haar deze week een brief stuurt over de inhoud en de resultaten. Als het bij de Landbouwraad aan de orde is, kan daarover niet meer met de minister van Justitie van gedachten worden gewisseld, is gesteld. De Kamer wil weten of er voldoende rekening is gehouden met de rechten en mogelijkheden van een nationaal parlement om zijn stem te laten horen over de inhoud van deze overeenkomst. Van de andere kant moeten wij echter niet, zoals voorgesteld, wachten tot de eerstvolgende JBZ-raad, waardoor die lacune nog langer zou bestaan.

Wat betreft het tweede deel van de motie “verzoekt voorts over de inhoud van dit akkoord de Kamer zo spoedig en volledig mogelijk te informeren en van

Verhagen

gedachten te wisselen" zeg ik de Kamer toe dat de minister van Justitie deze week een brief stuurt. Als wij het besluit echter uitstellen tot oktober, zal de Raad met gekwalificeerde meerderheid gewoon zijn gang gaan. Wat willen de indieners nu? Willen zij de mogelijkheid hebben om op basis van de brief van de minister van Justitie het tweede deel van de motie te kunnen uitvoeren of willen zij vasthouden aan het eerste deel? Het eerste verzoek moet ik ten stelligste ontraden. Wat betreft het tweede deel van de motie heb ik reeds een toezegging gedaan.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Voor zover mijn informatie op dit moment strekt, is de eerstvolgende JBZ-raad op 16 juli, maar wellicht vergis ik me.

Minister **Verhagen**: Dat is een informele raad. Daar mogen geen besluiten worden genomen.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Daarnaast hebben wij als Kamer ingestemd met een onderhandelingsmandaat, maar dat is natuurlijk iets anders dan volledige carte blanche. Als er maandag definitief besloten wordt bij het afhameren in de Landbouwwaad, zou je toch mogen verwachten dat de finale tekst nu publiekelijk toegankelijk is. Dat is echter niet het geval. De Europeanen en de Nederlanders, en zeker de vertegenwoordigers in de Kamer, hebben het recht om te weten wat er met de gegevens gebeurt en wat er precies besloten is. Op dit moment, as we speak, wordt er nog onderhandeld.

Minister **Verhagen**: Een van de redenen dat de volledige tekst nog niet bekend is, is juist dat er nog onderhandeld wordt. Overigens is er sprake van een volledige parlementaire bevoegdheid, omdat het Europees Parlement hierbij de laatste stem heeft. Het Europees Parlement wees de zaak de vorige keer af en die mogelijkheid bestaat nu nog steeds. Er is wel degelijk sprake van parlementaire controle op besluitvorming ter zake. Het vreemde is natuurlijk dat, als u blokkeert vanuit een nationaal parlement – de vraag is of dat zou kunnen, want de Raad gaat toch zijn gang omdat er op basis van gekwalificeerde meerderheid wordt besloten – en daarmee de mogelijkheid wilt ontzeggen om het akkoord aan het Europees Parlement voor te leggen, u ook geen recht doet aan de bevoegdheden die het Europees Parlement heeft. Het Europees Parlement heeft volledige zeggenschap. Er wordt op dit moment onderhandeld met het voorzitterschap over de modaliteiten. Om het Europees Parlement de mogelijkheid tot instemming of afkeuring te geven, hebben wij een besluit van de Raad nodig. Ik vind het dus niet helemaal correct om op twee manieren iets proberen te blokkeren, terwijl normaal gesproken het Europees Parlement er in volledigheid zijn mening over moet kunnen geven.

Mevrouw **Hennis-Plasschaert** (VVD): Ik vraag de minister de motie nog een keer goed te lezen. Er wordt niets geblokkeerd, maar er wordt gevraagd of hij een en ander wil bevorderen. Het gaat erom dat er rust in het proces wordt gebracht. Wij zijn ontzettend hard van start gegaan. Er ligt nu een belangrijk akkoord. Het Europees Parlement heeft instemmingsrecht in Brussel, maar geen amendementsrecht. Het gaat erom dat het gemeenschappelijk standpunt, zoals dat wordt ingenomen door de Raad, volledig en juist is, zodat het Europees Parlement

zeker gaat instemmen. De Raad koerst nu op een nipte meerderheid of geen meerderheid en dan is de minister nog veel verder van huis.

Minister **Verhagen**: Wij hebben op dit punt nu geen behoefte aan rust. Die behoefte is er in andere processen overigens wel, zoals ik al een paar keer uiteengezet heb. Op dit punt geldt dat er door het afwijzen van de interim-overeenkomst geen juridische basis is om gegevens uit te wisselen ten aanzien van iets wat uiterst noodzakelijk is.

Verder heb ik in reactie op het verzoek om de Kamer te informeren reeds gezegd dat zij nog deze week een brief van de minister van Justitie krijgt. Als daarenboven, zoals in de motie wordt gedaan, de regering wordt verzocht er niet aan mee te werken om op de agenda van de Landbouwwaad hierover een besluit te nemen en te bevorderen dat het in de eerstvolgende JBZ-raad wordt behandeld, dan wordt het doorgeschoven naar oktober. Dat ontraad ik ten stelligste. Dit los van het feit dat mevrouw Hennis er niets mee bereikt, want als wij dat doen, worden wij overruled door de rest van de Raad. Het enige wat zij hiermee doet, is de Nederlandse positie beschadigen en een verkeerd signaal uitzenden, terwijl zij er inhoudelijk niets aan verandert. Als zij dat deel van de motie schrapt en op basis van de brief van de minister van Justitie met de minister van Justitie gaat spreken, zijn wij weer terug waar wij moeten zijn. Dan wisselt het nationale parlement namelijk met de Nederlandse regering van gedachten over de vraag of het onderhandelingsmandaat al dan niet juist is gebruikt en laat men het Europees Parlement de bevoegdheden die het al heeft. Ik doe dus een klemmend beroep op de indieners van deze motie om het eerste verzoek aan de regering te schrappen.

De heer **Schouw** (D66): Er zijn al heel veel woorden aan gewijd, maar in de kern gaat het volgens mij om het volgende. Hoe gaat deze regering om met het onderhandelingsmandaat dat zij heeft gekregen van deze Kamer? Dat was een breed mandaat. Even los van de casus – want u hebt helemaal gelijk dat het Europees Parlement hierover beslist – vind ik dat de Nederlandse regering, al was het maar uit een soort hoffelijkheidsbeweging, altijd deze Kamer zou moeten informeren over het resultaat van het onderhandelingsmandaat dat zij heeft gekregen. Ik ga nu terug naar deze casus. Het onderhandelingsresultaat is nog niet bekend. Het had de regering gesierd als zij zelf het initiatief had genomen om te zeggen: wij kunnen daar maandag eigenlijk niet onze goedkeuring aan verlenen, aangezien wij ons nationale parlement niet kunnen vertellen hoe wij om zijn gegaan met het vertrouwen dat wij van hem hebben gekregen. Dat is ook de belangrijkste reden waarom wij die motie hebben gesteund. Het zou de minister sieren als hij die redenering zou kunnen volgen.

Minister **Verhagen**: Ik dank de heer Schouw ervoor dat hij op een constructieve wijze meedenkt. De Nederlandse regering was en is ervan overtuigd dat het resultaat past binnen het onderhandelingsmandaat dat wij geaccordeerd hebben bevonden door het nationale parlement.

Ik treed even niet in wat de minister van Justitie had kunnen doen. Ik heb, gelet op het debat hier, wel toegezegd dat de minister van Justitie deze week een brief zal sturen, waarin hij de Kamer volledig zal

Verhagen

informerem. Ik zeg ook toe dat hij de tekst van het akkoord bij deze brief zal voegen, zodat de Kamer er een oordeel over uit kan spreken of onze opvatting dat wij binnen het onderhandelingsmandaat gebleven zijn, door haar wordt gedeeld.

De heer **Schouw** (D66): Er komt één principieel puntje achter weg. Dat zou ik graag willen arresteren. Dat is dat de regering in de toekomst en ook ten aanzien van deze casus zou willen afspreken met deze Kamer dat zij in Europees verband niet instemt met zaken als het onderhandelingsresultaat nog onduidelijk is. Als de minister van Justitie ons informeert, moet die informatie niet luiden: de onderhandelingen zijn nog gaande. Die informatie kan alleen maar gaan over het definitieve onderhandelingsresultaat. Dat zou de eerste afspraak kunnen zijn. Verder vraag ik of de minister van Buitenlandse Zaken met ons mee wil denken. Maandag moet er namelijk besloten worden. De minister van Justitie informeert ons morgen. Hoe kunnen wij dan een gesprek met de minister van Justitie voeren over die informatie?

Minister **Verhagen**: Vrijdag is een gewone dag. Als u het echt wilt, kunt u dus vrijdag met hem spreken. Ik zal echter navragen of de brief vandaag naar de Kamer kan komen. Dan kunt u desnoods vannacht de minister van Justitie naar de Kamer halen.

Op het eerste deel van het verzoek kan ik geen antwoord geven, om de doodeenvoudige reden dat ik niet weet wat de minister van Justitie met de Kamer heeft afgesproken naar aanleiding van het debat in mei, waarin het akkoord is gegeven voor het onderhandelingsmandaat. Los daarvan constateer ik dat de vertegenwoordiger van de fractie van D66, die zich in het verleden altijd ten stelligste heeft verzet tegen het introduceren van Deense toestanden, blijkbaar nu een andere opvatting heeft over de precieze rol van de Tweede Kamer versus de ministers.

De heer **Schouw** (D66): Ik weet niet waar deze opmerking weer voor nodig is. Volgens mij was mijn punt duidelijk en u knikte ook "ja". Het gaat erom hoe deze regering omgaat met het onderhandelingsmandaat dat zij van deze Kamer heeft gekregen. Volgens mij is dat altijd een heel rechte lijn geweest van D66. Ik snap dat u behoefte hebt aan een sneer, maar dit klopt dus echt niet.

Minister **Verhagen**: Nee, het was geen sneer. Het was een ander element, want u stelde ...

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij het debat via de voorzitter blijven voeren.

Minister **Verhagen**: De heer Schouw stelde dat het altijd gaat om "voorafgaand aan". Dat was de referentie aan de Deense toestanden. Daar is blijkbaar nu een andere opvatting over. Dat staat los van de discussie die de minister van Justitie met de Kamer heeft gevoerd, waaraan ik heb gerefereerd. Zoals gezegd: ik zal de minister van Justitie vragen om de Kamer vandaag te informeren en om daarbij ook de tekst van het akkoord te voegen, opdat de Kamer kan beoordelen of onze opvatting dat wij binnen het onderhandelingsmandaat zijn gebleven, gedeeld wordt.

Dan de motie van de heer Braakhuis en anderen over Servië. Ik refereerde daar in mijn eerste termijn al een beetje aan, omdat de heer Braakhuis toen een motie aankondigde. Voor mijn opstelling ten opzichte van Servië heb ik altijd de volledige steun gehad van de fractie van GroenLinks in het nationale parlement. In het Europees Parlement vond men dat ik te terughoudend was ten aanzien van Servië. Lagendijk verweet mij een Alleingang en het blokkeren van besluitvorming die door heel Europa gewenst werd en noodzakelijk werd gevonden om Servië te integreren in het Europese samenwerkingscircuit. Ik ga er dus van uit dat die opvattingen inhoudelijk niet gewijzigd zijn en dat GroenLinks de lijn van de Nederlandse regering op dit punt nog steeds steunt.

De motie vraagt om de Kamer te informeren over de samenwerking en met name over de wijze waarop Servië invulling geeft aan de aanbevelingen van de procureur-generaal van het Joegoslaviëtribunaal voordat ik het stabilisatie- en associatieakkoord ter ratificatie aan de Kamer voorleg. Ik zie daarin geen enkel probleem om de doodeenvoudige reden dat ik weliswaar – naar ik aanneem nog steeds gesteund door GroenLinks – de stap ter ratificatie zal voortzetten, maar de Kamer bij de aanbieding tegelijkertijd ook zal informeren over de wijze waarop Servië sinds de laatste rapportage van Brammertz invulling heeft gegeven aan die aanbeveling. Als ik de motie zo mag lezen, zal ik haar uiteraard op die wijze uitvoeren. Prima, dank u!

Daarmee ben ik gekomen aan het einde van de beantwoording van de aan mij gestelde vragen.

De beraadslaging wordt gesloten.

□

De **voorzitter**: Er zal aanstaande dinsdag over de moties worden gestemd. Ik denk dat wij straks bij de regeling van werkzaamheden terugkomen op het punt van de aangekondigde brief van de minister van Justitie en het eventueel nog vandaag voeren van een debat. Ik hoop dat de woordvoerders dit hebben gehoord.

De vergadering wordt van 14.05 uur tot 14.40 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de Griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.